

Gemeente Woerden 11.019200

Registratiedatum: 10/11/2011
Behandelend afdeling Griffier
Afgehandeld door/op:

**In de gemeente Bodegraven – Reeuwijk
tellen de dieren ook mee.**

**Beleidsnota DIERENWELZIJN
gemeente Bodegraven - Reeuwijk
2010 - 2015**

**Vastgesteld in de raad van 30 september 2010
Bodegraven**

Deze beleidsnota Dierenwelzijn is vastgesteld door de gemeenteraden van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk en is vanaf de beide vaststellingsdatums van kracht in beide gemeenten. Vanaf 1 januari 2011 tot en met 31 december 2015 is deze beleidsnota Dierenwelzijn van kracht in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.

Beleidswijzer

Voorwoord

Zowel de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk doen al veel op het terrein van dierenwelzijn. In beide gemeenten ontbreekt een duidelijk, eenduidig en samenhangend beleid op het gebied van dierenwelzijn en de vastlegging ervan in een beleidsnota. In de beleidsnota Dierenwelzijn van de gemeente Bodegraven - Reeuwijk wordt het bestaande beleid van beide gemeenten gebundeld en in de vorm van een aantal beleidsvoornemens verder aangescherpt, geoptimaliseerd en geharmoniseerd. De gemeente Bodegraven heeft het voortouw genomen bij het opstellen van de beleidsnota Dierenwelzijn. Daarom is deze nota primair geschreven vanuit de situatie in de gemeente Bodegraven, waar de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven sinds de oprichting in 1988 de wettelijke taken van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn (zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren) namens de gemeente uitvoert. Omdat dit naar tevredenheid en op een professionele manier gebeurt, zal dit worden voortgezet. Waar relevant en afwijkend van de situatie in de gemeente Bodegraven is er ook aandacht voor de specifieke situatie en het beleid in de gemeente Reeuwijk. Hierdoor is de beleidsnota, na goedkeuring door beide Raden, van toepassing voor de gehele gemeente Bodegraven - Reeuwijk. De beleidsnota Dierenwelzijn wordt in 2010 vastgesteld door zowel de gemeenteraad van Bodegraven als de gemeenteraad van Reeuwijk en is dan van kracht in beide gemeenten. Na de fusie per 1 januari 2011 bevat de vastgestelde beleidsnota Dierenwelzijn dan het samenhangende beleid op het gebied van dierenwelzijn van de fusiegemeente Bodegraven – Reeuwijk.

Beleidsvoornemens

In de Beleidswijzer zijn de beleidsvoornemens voor de jaren 2011 – 2015 opgenomen, die samen met het bestaande gemeentelijke beleid op het gebied van dierenwelzijn het gemeentelijk Dierenwelzijnsbeleid voor de komende 5 jaar gaat vormen. Indien van toepassing is aangegeven welke financiële middelen hiervoor benodigd zijn.

Beleidsvoornemen 1 (uitgewerkt op bladzijde 27):

1. Bij de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk wordt de huidige uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven als uitgangspunt genomen.

Beleidsvoornemens 2 t/m 4 (uitgewerkt op bladzijden 30 t/m 37):

2. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk stelt voldoende financiële middelen ter beschikking voor de opvang en verzorging van gevonden en hulpbehoevende dieren in de openbare ruimte van de gemeente.
3. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk sluit in 2011 een convenant of een contract af met de Dierenbescherming NSA Rijnland. Hierin wordt o.a. geregeld:
 - a. dat de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren, wordt uitgevoerd door werkgroepen van de Dierenbescherming NSA Rijnland. Dit zijn de bestaande werkgroep Bodegraven (de meldnummer organisatie van de in de NSA Rijnland opgegane Afdeling Bodegraven) en een nieuwe werkgroep Reeuwijk, die nog vorm moet krijgen (zie beleidsvoornemen 4);
 - b. de jaarlijkse vergoeding ten behoeve van de werkgroepen voor het uitvoeren van de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren;
 - c. de zaakwaarneming voor achtergebleven dieren bij gedwongen uit huis zettingen.
4. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk streeft ernaar, dat uiterlijk ultimo 2015 het uitvoeren van de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren in de openbare ruimte overal op dezelfde wijze plaatsvindt. Dit wordt bereikt via een groeimodel, waarover afspraken worden gemaakt met de Dierenbescherming NSA Rijnland (vormgeven werkgroep Reeuwijk conform de organisatie en werkwijze van de werkgroep Bodegraven) en de Stichting Dierenhulpverlening Woerden (ambulancevervoer en opvang). Hiervoor worden de convenanten of contracten met voornoemde organisaties aangepast en/of nieuwe opgesteld.

Beleidsvoornemens 5 t/m 7 (uitgewerkt op bladzijden 38 t/m 40):

5. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk promoot verantwoord huisdierbezit via de gemeentelijke website en de gemeentepagina's in de lokale bladen.
6. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk verstrekt een bijdrage aan de Dierenbescherming NSA Rijnland voor de jaarlijkse katten castratie-, sterilisatie- en chip-acties van de werkgroepen Bodegraven en Reeuwijk in samenwerking met lokale dierenartsenpraktijken.

7. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk onderzoekt of het creëren van een noodfonds voor in nood verkerende huisdiereigenaren noodzakelijk en haalbaar is.

Beleidsvoornemen 8 (uitgewerkt op bladzijde 43):

8. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk legt de afspraken met betrokken partijen over de uitvoering van de voorschriften tot het verwijderen van dode dieren in de openbare ruimte opnieuw vast in relevante convenanten of contracten.

Beleidsvoornemen 9 (uitgewerkt op bladzijde 45):

9. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk promoot de preventieve acties en het chippen van dieren via de gemeentelijke website en de gemeentepagina's in de lokale bladen. Dit als versterking van de acties van de Dierenbescherming NSA Rijnland.

Beleidsvoornemens 10 en 11 (uitgewerkt op bladzijden 47 en 48):

10. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal volgens een diervriendelijk “stappenplan bestrijding dierenoverlast” gaan werken.
11. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 artikel 2:58 (Loslopende honden) aanvullen met een lid 4 betreffende de gedragingen van die hond in de openbare ruimte.

Beleidsvoornemens 12 en 13 (uitgewerkt op bladzijden 50 t/m 52):

12. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk neemt in de vergunningsvoorwaarden op dat circussen met wilde dieren, die in aanmerking willen komen voor een vergunning om te mogen optreden, aangesloten moeten zijn bij de Vereniging voor Nederlandse Circus Ondernemingen (VNCO).
13. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk meldt alle evenementen met dieren en eventuele diermarkten door toedoen van de lokale werkgroep van de Dierenbescherming aan de Landelijke Inspectiedienst van de Dierenbescherming (LID).

Beleidsvoornemen 14 (uitgewerkt op bladzijden 53 t/m 55):

14. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal een actieve rol gaan spelen bij het toezicht op het dierenwelzijn in de gemeente. Hierover worden vanaf 2011 werkafspraken gemaakt met relevante instanties zoals de politie, Dierenbescherming (NSA Rijnland, LID), AID, GGD, thuiszorg over o.a. samenwerking, informatie uitwisseling, voorlichting, signalering, registratie incidenten, etc.

Beleidsvoornemen 15 (uitgewerkt op bladzijde 57):

15. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk maakt nadere afspraken met kinderboerderij “De Oude Zusteruin” om het welzijn van de aanwezige dieren blijvend te garanderen.

Beleidsvoornemens 16 en 17 (uitgewerkt op bladzijden 59 en 60):

16. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij alle ruimtelijke ingrepen het belang van het dier (soort en individuele dier) meewegen en zo nodig het advies van de Dierenbescherming hierover vragen.
17. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 in artikel 4:14 (Bijzondere vergunningsvoorschriften) opnemen, dat bij het kappen van houtopstanden broedende vogels en nesten niet verstoord mogen worden.

Beleidsvoornemens 18 en 19 (uitgewerkt op bladzijden 65 en 66):

18. De gemeenten Bodegraven en Reeuwijk scherpen het procesdeelplan 14 Opvang & Verzorgen en de werkinstructies medewerkers Opvang en Verzorgen verder aan met het oog het welzijn van de dieren bij een ramp of calamiteit optimaal te waarborgen. Dit aangescherpte procesdeelplan 14 en de aangepaste werkinstructies zijn vanaf 1 januari 2011 van toepassing in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.
19. De ambtenaar, die binnen de gemeente primair is belast met dierenwelzijn, krijgt een rol in de gemeentelijke rampenbestrijdingsorganisatie.

Beleidsvoornemens 20 en 21 (uitgewerkt op bladzijden 69 t/m 71):

20. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk onderzoekt of in de door haar afgesloten visrechtovereenkomsten met de hengelsportverenigingen het dierenwelzijn voldoende is geborgd en zo neen, welke aanvullende voorwaarden om het dierenwelzijn te bevorderen er dan in moeten worden opgenomen.
21. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk maakt afspraken met de huurders van visrechten over voorlichting en educatie aan met name jonge vissers.

Beleidsvoornemens 22 en 23:

22. Beleidsvoornemen 22 is geschrapt conform de in de raad van 30 september 2010 aangenomen amendement van de heer J.L. van de Heuvel (SGP).
23. Beleidsvoornemen 23 is geschrapt conform de in de raad van 30 september 2010 aangenomen amendement van de heer J.L. van de Heuvel (SGP).

Beleidsvoornemen 24 (uitgewerkt op bladzijden 73 en 74):

24. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk stelt een deskundige op het gebied van dierenwelzijn aan als onbezoldigde gemeentelijk dierenwelzijn adviseur (GDA). In het met de NSA Rijnland af te sluiten convenant of contract (zie beleidsvoornemen 3) wordt nagegaan of dit een vrijwilliger van de werkgroep Bodegraven moet of kan zijn.
-

Financiële gevolgen

Aan het voortzetten van het huidige dierenwelzijnsbeleid en het uitvoeren van de beleidsvoornemens op het gebied van dierenwelzijn in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk hangt een prijskaartje. De benodigde financiële middelen voor de jaren 2011 – 2015 zijn:

	2011	2012	2013	2014	2015
Dierenasielen					
Dierenasiel Harmelen	€ 32.430,--	€ 32.430,--	€ 32.430,--	€ 32.430,--	€ 32.430,--
Vogelasiel Rotsoord	€ 2.435,--	€ 2.435,--	€ 2.435,--	€ 2.435,--	€ 2.435,--
Werkgroepen Dierenbescherming NSA Rijnland					
Werkgroep Bodegraven	€ 8.000,--	€ 8.000,--	€ 8.000,--	€ 8.000,--	€ 8.000,--
Werkgroep Reeuwijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Zwerfdierenproblematiek					
Bijdrage Chippen	€ 1.500,--	€ 1.500,--	€ 1.500,--	€ 1.500,--	€ 1.500,--
Noodfonds	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
TOTAAL	€ 44.365,--	€ 44.365,--	€ 44.365,--	€ 44.365,--	€ 44.365,--

Toelichting:

Post Dierenasiel Harmelen (beleidsvoornemens 1 en 2). De gemeenten Bodegraven en Reeuwijk hebben in 2010 het besluit genomen om mede te participeren in het regiodierenasiel in Harmelen. Aan de exploitatie van dit dierenasiel wordt voornamelijk bijgedragen met € 1,-- per inwoner. Het besluit valt binnen de wettelijke taken van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk op het gebied van de opvang en verzorging van zwerfdieren. Het regiodierenasiel in Harmelen bedient de nieuwe gemeente Bodegraven – Reeuwijk met in totaal 32.430 inwoners. In de financiële tabel is geen rekening gehouden met demografische ontwikkelingen en wordt het voorziene bedrag van € 32.430,-- over de jaren 2011-2015 constant gehouden. Aanpassing ervan zal gebeuren op basis van de jaarlijkse indexering door de gemeente.

Post Vogelasiel Rotsoord (beleidsvoornemens 1 en 2). De gemeente Bodegraven heeft in 2009 het besluit genomen om met een bedrag van € 0,075 per inwoner tot nader order bij te dragen aan het in stand houden van het erkende vogelasiel Rotsoord te Utrecht. Dit wordt door de gemeente Bodegraven – Reeuwijk voortgezet voor de jaren 2011-2015. Alle vogels uit de gemeente Bodegraven – Reeuwijk gaan vanaf 2011 naar Rotsoord. De bijdrage aan het vogelasiel Rotsoord wordt daarmee $32430 \times € 0,075 = € 2.435,--$ (naar boven afgerond) voor de jaren 2011-2015. Aanpassing ervan zal gebeuren op basis van de jaarlijkse indexering door de gemeente.

Post Werkgroep Bodegraven (beleidsvoornemen 3). De werkgroep Bodegraven van de Dierenbescherming Nieuwe Stijl Afdeling (NSA) Rijnland zal de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van dierenwelzijn voortzetten in de openbare ruimte van de oude gemeente Bodegraven. Hiervoor sluit de gemeente Bodegraven – Reeuwijk in 2011 een convenant of een contract af met de Dierenbescherming NSA Rijnland, waarin de vergoeding voor de werkgroep Bodegraven wordt geregeld. Hiervoor is uitgegaan van de vergoeding, die de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven ontvangt in 2009 en 2010. Aanpassing ervan zal gebeuren op basis van de jaarlijkse indexering door de gemeente.

Post Werkgroep Reeuwijk (beleidsvoornemen 3 en 4). Naast de werkgroep Bodegraven van de Dierenbescherming Nieuwe Stijl Afdeling (NSA) Rijnland zal er ultimo 2015 een werkgroep Reeuwijk door de NSA Rijnland worden ingesteld, die de wettelijke taken op het gebied van dierenwelzijn in de openbare ruimte van de oude gemeente Reeuwijk zal uitvoeren. Hiervoor is in het door de gemeente Bodegraven - Reeuwijk met de Dierenbescherming NSA Rijnland afgesloten convenant of contract een voorziening opgenomen. In deze voorziening worden de werkzaamheden ten behoeve van de gemeente in de openbare ruimte van de oude gemeente Reeuwijk geregeld. De vergoeding voor de werkgroep Reeuwijk wordt voorlopig p.m. gesteld. Aanpassing ervan zal gebeuren op basis van de jaarlijkse indexering door de gemeente.

Post Bijdrage Chippen (beleidsvoornemen 6). Hiervoor is op basis van de ervaringen van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven de afgelopen jaren een bedrag van € 1.500,- ingeboekt. De ervaring moet leren of dit voldoende is. Aanpassing ervan zal gebeuren op basis van de jaarlijkse indexering door de gemeente.

Post Noodfonds (beleidsvoornemen 7). Deze post is voorlopig p.m. gesteld.

De voornoemde posten maken deel uit van een budget dierenwelzijn in de gemeentebegroting van de gemeente Bodegraven - Reeuwijk. Uitvoering hiervan vindt plaats door de afdeling Financiën. Indien er geen onvoorziene omstandigheden optreden, die tot andere maatregelen nopen, zal er een jaarlijkse indexering plaatsvinden van de in de gemeentelijke begroting opgenomen bedragen.

INHOUDSOPGAVE

BELEIDSWIJZER	3
VOORWOORD	3
BELEIDSVOORNEMENS	3
FINANCIËLE GEVOLGEN	8
INHOUDSOPGAVE	11
INLEIDING	13
DIERENWELZIJN	13
HUIDIGE SITUATIE	14
DOEL EN OPBOUW VAN DE NOTA	14
WETTELIJK EN BESTUURLIJK KADER	17
ALGEMEEN	17
Dierenwelzijn	17
Rechtsgrond en systeem	17
WETTELIJK KADER	18
ONTWIKKELINGEN	21
BESTUURLIJK KADER	22
TOEZICHT EN HANDHAVING	23
Toezicht	23
Handhaving	23
Toezicht en handhaving Gwwd	23
Toezicht en handhaving Flora- en faunawet	24
Toezicht en handhaving APV	24
BESTAANDE MAATREGELEN / HUIDIG BELEID	25
ACTIVITEITEN EN NIEUWE BELEIDSVOORNEMENS	27
1. De opvang en verzorging van gevonden dieren	27
1.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	27
1.2. Huidig proces	28
1.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	30
2. Zwerfdieren problematiek	37
2.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	37
2.2. Huidig proces	37
2.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	38
3. Gewonde dieren	40
3.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	40
3.2. Huidig proces	40
3.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	41
4. Dode dieren in de openbare ruimte	41
4.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	41
4.2. Huidig proces	42
4.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	43
5. Identificatie en Registratie van dieren	43
5.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	43
5.2. Huidig proces	44
5.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	45

6. Overlast van dieren	45
6.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	45
6.2. Huidig proces	46
6.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	47
7. Evenementen met en handel in dieren	48
7.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	48
7.2. Huidig proces	49
7.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	50
8. Verwaarloosde en mishandelde dieren	52
8.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	52
8.2. Huidig proces	52
8.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	53
9. Gebruik van dieren voor educatie	55
9.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	55
9.2. Huidig proces	56
9.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	57
10. Dieren en beheermaatregelen en ruimtelijke ingrepen	57
10.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	57
10.2. Huidig proces	58
10.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	59
11. Dierziekten	61
11.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	61
11.2. Soorten	61
11.3. Huidig proces	62
11.4. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	63
12. Dieren in het rampenplan	64
12.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	64
12.2. Huidig proces	64
12.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	65
13. Visserij	66
13.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving	66
13.2. Huidig proces	67
13.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	69
14. Jacht, beheer en schadebestrijding	72
INSTRUMENTEN VAN DE GEMEENTE	73
<i>Regie – rol gemeente: afstemming en overleg</i>	73
<i>Voorlichting en communicatie</i>	74
BIJLAGE 1: ACTUELE VISIE EN BEGRIPPENKADER	77
BIJLAGE 2: HERZIENING APV 2009	83
BIJLAGE 3: STAPPENPLAN BESTRIJDEN DIERENOVERLAST	85
BIJLAGE 4: TOEZICHT OP HET DIERENWELZIJN	87
BIJLAGE 5: GEDRAGSCODES FLORA- EN FAUNAWET	91
BIJLAGE 6: DIERZIEKTEN	97
BIJLAGE 7: DIEREN IN HET RAMPENPLAN	101

Inleiding

Dierenwelzijn

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk is een gemeente in het Groene Hart van Zuid-Holland met traditionele boerenbedrijven, waar ook de agrotecreatie naast de watersportrecreatie in opkomst is (wandelen en fietsen langs boerderijen en weilanden, “bed and breakfast” of kamperen bij de boer). Dit betekent, dat de traditionele plattelands kijk op het welzijn van dieren, onder invloed van de recreërende mensen met een meer stedelijke kijk op het dierenwelzijn, aan het veranderen is. Beelden van een eenzaam paard of brakke schapen in een wei, een geit zonder beschutting in weer en wind, een zwaan alleen in een wak in een waterpoel of zwanen die ruw worden aangepakt, roepen steeds vaker onlustgevoelens op. De burger vindt het welzijn van dieren steeds belangrijker. Dit welzijn staat ook volop in de politieke belangstelling, niet alleen op landelijk, maar ook op provinciaal en gemeentelijk niveau. De gemeenten Bodegraven en Reeuwijk kunnen hier op inspelen door een vooruitstrevend gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid voor de gemeente Bodegraven – Reeuwijk vast te stellen, met duidelijke kaders, activiteiten en gewenste maatregelen om het welzijn van dieren in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk te waarborgen.

In de gemeente Bodegraven – Reeuwijk bevinden zich tal van dieren. Door de inwoners worden zeer uiteenlopende gezelschapsdieren gehouden, zoals honden, katten, konijnen en fretten, maar ook exotische vogels en reptielen, zoals rattenslang en schildpad. In het buitengebied, maar soms ook op plaatsen binnen de bebouwde kom, bevinden zich landbouwhuisdieren zoals geiten, schapen, kippen, varkens en koeien. De grootste groep dieren wordt echter gevormd door in het wild levende dieren, zoals eenden, zwanen en andere vogels, maar ook de verschillende soorten vissen in de vele (sier)wateren en plassen. Dieren horen bij de samenleving. Een gemeente zonder dieren zou aanzienlijk inboeten aan levendigheid, waarde en veelzijdigheid. Het welzijn van al die dieren is een thema dat veel mensen ná aan het hart ligt. Dieren verrijken het leven van veel mensen, geven afleiding, nodigen uit tot zorg en maken het makkelijker om contacten met anderen aan te gaan. Dieren hebben ook een eigen waarde, die onafhankelijk is van hun nut, noodzaak (of schade) voor de mens. Dieren zijn helaas soms ook de dupe van mishandeling, verwaarlozing en zelfs doding. Dieren verdienen dan ook aandacht en zorg en hebben recht op bescherming. Dit geldt voor alle dieren. Veel besluiten en handelingen van de overheid en van gemeenten zijn van invloed op het welzijn van dieren. Dit geldt voor de gehouden dieren en ook voor de in het wild levende dieren.

Huidige situatie

Het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid is momenteel in beide gemeenten verspreid over verschillende taakvelden en regelingen, omdat dierenwelzijn aan een groot aantal beleidsterreinen binnen de gemeentelijke organisatie raakt (o.a. openbare orde, veiligheid, handhaving, brandweer, rampenbestrijding, welzijn, ruimtelijke ordening, beheer openbare ruimte, maatschappelijke ondersteuning, evenementen, grondexploitatie). Deze versnippering kan leiden tot een verminderde aandacht voor het dierenwelzijn binnen de gemeentegrenzen van Bodegraven en Reeuwijk. Er is thans behoefte aan een duidelijke, eenduidige en samenhangende vastlegging van dierenwelzijnbeleid, in de context met andere beleidsterreinen. Het begrippenkader met betrekking tot dierenwelzijn is uitgebreid en niet altijd even eenduidig. Daarom is bijlage 1 (Actuele visie en Begrippenkader) aan deze Nota toegevoegd.

Doel en Opbouw van de Nota

Het doel van de Nota is het aangeven van de wijze waarop de fusiegemeente Bodegraven – Reeuwijk de komende 5 jaar (2011-2015) uitvoering gaat geven aan haar (wettelijke) taken en haar regisserende en regulerende rol op het gebied van de zorg en bescherming van dieren. Dit gebeurt in de vorm van het beschrijven van activiteiten en gewenste maatregelen (de beleidsvoornemens). Nodig hiervoor is de genoemde duidelijke, eenduidige en samenhangende vastlegging van het beleid met betrekking tot het dierenwelzijn. Omdat er reeds een Wettelijk en Bestuurlijk Kader bestaat (kort beschreven in deze Nota) en omdat er reeds vele zaken op het terrein van dierenwelzijn worden gedaan (ook beschreven in deze Nota) zijn de activiteiten en beleidsvoornemens op zichzelf aanvullend hierop. Ze zullen ook vooral preventief van aard zijn, maar ze geven ook de ambities weer, die de gemeente Bodegraven – Reeuwijk heeft op het gebied van dierenwelzijn.

De Nota maakt, behoudens in die gevallen dat het echt relevant is, geen onderscheid tussen gezelschapsdieren en dieren in de vrije natuur, hoewel daarvoor dus wel verschillende wettelijke regels gelden.

Deze Nota is opgesteld door de afdeling Groen en Reiniging van de Gemeente Bodegraven in samenwerking met de directie Grondgebied en Zorg van de gemeente Reeuwijk. Bij het opstellen van de nota heeft de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven de gemeente Bodegraven ondersteund.

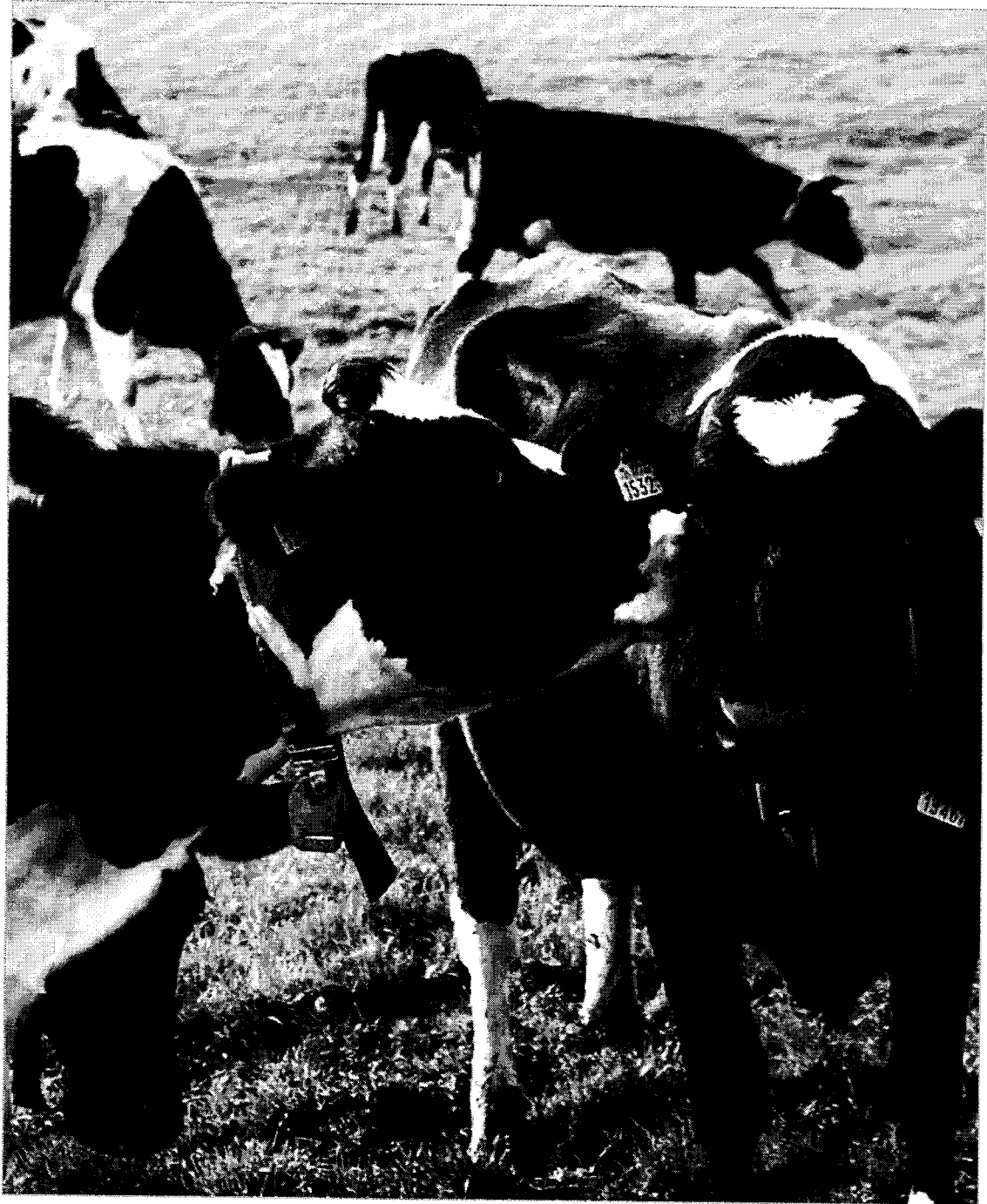
Na deze Inleiding heeft de Nota verder de volgende opbouw gekregen :

- Wettelijk en Bestuurlijk Kader
- Bestaande Maatregelen / Huidig beleid
- Activiteiten en beleidsvoornemens
- Instrumenten van de gemeente
- Bijlage 1: Actuele Visie en Begrippenkader
- Bijlage 2: Herziening APV 2009
- Bijlage 3: Stappenplan dierenoverlast
- Bijlage 4: Toezicht op het dierenwelzijn
- Bijlage 5: Gedragscodes Flora- en faunawet
- Bijlage 6: Dierziekten
- Bijlage 7: Dieren in het rampenplan

Op initiatief van de gemeente Bodegraven is er op 27 mei 2010 een informatiebijeenkomst geweest, waarbij afgevaardigden van verschillende maatschappelijke organisaties¹ en belanghebbenden hun bijdrage aan de beleidsnota hebben kunnen leveren. Dit heeft geresulteerd in een aantal verbeteringen van de beleidsnota. Na afloop van deze bijeenkomst is door iedereen geconcludeerd, dat de nota als resultaat zal hebben een verbreding en intensivering van de samenwerking tussen de aanwezige maatschappelijke organisaties met het oog op het bevorderen van het dierenwelzijn. Dit betekent dat de beleidsnota Dierenwelzijn van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk breed wordt gedragen door het relevante middenveld.

In 2015 zal het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk worden geëvalueerd. Daarnaast zal jaarlijks over de voortgang van de beleidvoornemens aan de Raad worden gerapporteerd.

¹ De volgende organisaties waren vertegenwoordigd: Kinderboerderij "De Oude Zusteruin" Bodegraven, de Stichting Vogelopvang Utrecht (vogelasiel Rotsoord), de Stichting Dierenhulpverlening Woerden e.o. (DHW), LTO Noord, de Bodegraafse Hengel Sport Vereniging (BHSV), de Dierenartsenpraktijk Bodegraven (DAP), de Intergemeentelijke werkgroep Dierenopvang Regio West Utrecht, de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven en (toekomstige) NSA Rijnland en RTV Bodegraven. Ook was de adviseur dierenwelzijn van het bestuur van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven, tevens adviseur van de gemeente Bodegraven aanwezig om samen met de verantwoordelijke wethouder en de contactambtenaar dierenwelzijn van de gemeente Bodegraven vragen te beantwoorden over de nota.

Wettelijk en bestuurlijk kader

In dit hoofdstuk wordt het relevante wettelijk en bestuurlijk kader voor het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk en derhalve ook voor de fusiegemeente Bodegraven – Reeuwijk op hoofdlijnen geschetst. Waar de gemeenten aan moeten voldoen en wat hun specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn, komt ook aan de orde in het hoofdstuk Activiteiten en aanvullende maatregelen.

Algemeen

Dierenwelzijn

In de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk bevinden zich vele individuele dieren en vele soorten dieren. Voor het hanteren van het begrip dierenwelzijn en bij het beschermen van dieren kunnen dieren op vele manieren worden ingedeeld (zie ook bijlage 1). Een indeling die vaak juridisch wordt gehanteerd is een indeling in:

- gehouden dieren (landbouwhuisdieren, gezelschapsdieren, proefdieren);
- in het wild levende dieren.

Gehouden dieren worden in de wet- en regelgeving benaderd als individuele dieren. Welzijn is een begrip dat wordt gedefinieerd in relatie tot *individuele* dieren, ook al behoren deze dieren tot die soorten waarvan er miljoenen worden gehouden in de intensieve veehouderij (de zogenaamde bio-industrie). In het kader van deze Nota worden de proefdieren buiten beschouwing gelaten.

Voor de in het wild levende dieren is het begrip “dierenwelzijn” slechts beperkt relevant. Dieren die in het wild leven worden in principe als *populatie* of *soort* beschermd, waarbij bescherming van *leefgebieden* essentieel is. Dat neemt niet weg dat er ook voor de individuele in het wild levende dieren een zorgplicht bestaat.

Rechtsgrond en systeem

Gemeenten hebben diverse taken en bevoegdheden op het terrein van dierenwelzijn. Een beperkt aantal taken en bevoegdheden vloeit voort uit wetgeving van de landelijke overheid (medebewindstaken). Te noemen zijn preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten, zoals de varkenspest, mond- en klauwzeer en de vogelgriep. Maar ook de verzorging van gevonden dieren. Alle andere maatregelen die gemeenten (kunnen) treffen op het terrein van dierenwelzijn, zijn gebaseerd op de autonome bevoegdheid van de gemeente.

Hierbij kan men denken aan aanvullende maatregelen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) met het oog op het dierenwelzijn. Maar ook aan dierenwelzijnbelangen bij gemeentelijke vergunningen en besluiten, bij educatie en voorlichting, bij beheer van het openbaar groen. De autonome bevoegdheden van gemeenten moeten vallen binnen een boven- en benedengrens:

- bovengrens: gemeentelijke verordeningen, zoals de APV en de Hondenverordening, moeten voldoen aan regelingen van hogere overheidsorganen (provincie, Rijk);
- benedengrens: gemeentelijke verordeningen mogen slechts het openbaar belang betreffen en niet het bijzondere belang van burgers.

Wettelijk kader

Het wettelijk kader bestaat uit nationale wet- en regelgeving, die al dan niet voortvloeit uit Europese wet- en regelgeving. Ieder land van de Europese Unie is verplicht om de Europese wet- en regelgeving om te zetten in nationale wet- en regelgeving.

Het belangrijkste landelijk wettelijk kader voor het dierenwelzijn vormen de **Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd)**², die in 1992 in werking is getreden, de **Flora- en faunawet**³, die in 2002 in werking is getreden en de **Natuurbeschermingswet** 1998. De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren ziet voornamelijk op de bescherming van het individuele dier. De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zien op de natuur- en soortbescherming.

In de Flora- en faunawet is de Europese regelgeving, zoals de Vogelrichtlijn⁴ en de Habitatrichtlijn⁵ omgezet in nationale wetgeving. In de Flora- en faunawet wordt de bescherming van soorten geregeld. Op de lijst van beschermde soorten staan alle in het wild levende zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën en een aantal vissen, libellen, vlinders en plantensoorten. Hierdoor is de lijst zo breed, dat bij alle werkzaamheden in de openbare ruimte van gemeenten, in bossen en in natuurterreinen rekening moet worden gehouden met de Flora- en faunawet.

² Wet van 24 september 1992, houdende vaststelling van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, Stb.585; laatstelijk gewijzigd bij wet van 25 juni 2009, Stb.265.

³ Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten, Stb.402; laatstelijk gewijzigd bij wet van 25 juni 2009, Stb.265.

⁴ De Vogelrichtlijn ziet op de bescherming en beheer van alle op het grondgebied van de Europese Unie in het wild levende broed- en trekvogels en hun habitat.

⁵ De Habitatrichtlijn is er ten behoeve van het in stand houden van voor de EU van belang zijnde dieren- en plantensoorten en hun habitat.

De Flora- en faunawet kent drie belangrijke elementen:

1. De lijst van beschermde soorten (in totaal bevat deze lijst bijna 950 soorten).
2. Het verbod op het doden, verstoren of beschadigen van beschermde dieren en hun holen, nesten en eieren en het verbod op doden, beschadigen of plukken van beschermde planten (artikelen 9 t/m 14).
3. De verplichting om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten (artikel 2).

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) gaat uit van de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren. Dat houdt in dat dieren met respect behandeld moeten worden en dat dieren niet nodeloos in hun welzijn mogen worden benadeeld. Deze wet heeft tot uitgangspunt dat het verboden is (*ook in het wild levende*) dieren onnodig pijn te doen, letsel te veroorzaken, de gezondheid of het welzijn te beschadigen en dieren de nodige zorg te onthouden, te doden of een dier als prijs, gift of beloning uit te reiken.

De Gwwd is een kaderwet, die regels omvat voor de gezondheid en het welzijn van gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren (invalshoek is dus “gehouden dieren”). Op grond van de Gwwd heeft de burgemeester een aantal medebewindstaken bij de preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten (artikelen 19, 21, 23 en 26)⁶. In de Gwwd is een algemene zorgplicht voor dieren in nood (artikel 36, lid 3) opgenomen. Deze houdt in dat iedereen verplicht is om aan gewonde dieren of dieren in nood hulp te bieden als dat redelijkerwijs mogelijk en zinvol is.

Het Honden- en Kattenbesluit (HKB) is een algemene maatregel van bestuur (AMvB) gebaseerd op de Gwwd en regelt het bedrijfsmatig houden van honden en katten, bijvoorbeeld een dierenopvang of dierenwinkel die honden of katten verkoopt. In maart 2002 is het Honden- en kattenbesluit 1999 (HKB'99) officieel in werking getreden. Het HKB'99 maakt deel uit van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). Het HKB'99 geldt voor dierenasielen, pensions, crèches, fokkers, tussenhandelaren en dierenpeciaalzaken die honden en katten verkopen. Het HKB'99 kent een algemene identificatie- en registratieplicht door verplichte aansluiting bij het Bureau I&R-HKB. De letters I&R staan voor identificatie en registratie. Dit houdt in dat markt- en straathandel verboden is.

⁶ Per 1 januari 2009 is de Regeling Agressieve Dieren (RAD) ingetrokken. Hierdoor is artikel 74 Gwwd komen te vervallen, die de medebewindstaak van de burgemeester met betrekking tot agressieve dieren regelde.

Voor in het wild levende dieren is vooral in de Flora- en faunawet (maar ook in de Gwwd) een aantal zaken verankerd:

- De verplichting om aantoonbaar voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren⁷.
- Bij het bestendig beheer van gemeentelijke groenvoorzieningen zijn twee procedures beschikbaar voor afstemming van de voorgenomen handelingen met de voorzieningen, die moeten worden getroffen voor de aanwezige beschermde planten en dieren. Deze procedures zijn de gedragscode⁸ en de ontheffing. Ondanks het toepassen van een gedragscode blijft de juridisch beschermde status van soorten ten allen tijde gelden.
- Bij niet bestendig beheer van gemeentelijke groenvoorzieningen (zoals het dempen van een sloot) en andere ruimtelijke ingrepen (zoals aanleg bedrijventerreinen, woningbouw, wegeaanleg) is alleen de procedure ontheffing beschikbaar.
- Bestrijding van schade door dieren is mogelijk: bestrijding van zogenaamde landelijke en provinciale schadesoorten is zonder ontheffing toegestaan (artikel 65 Flora- en faunawet). Daarnaast kan de provincie individuele ontheffingen verlenen (artikel 68 Flora- en faunawet).
- De provincie kan ook personen aanwijzen om de stand van bepaalde diersoorten te beperken, eventueel ook zonder toestemming van de grondgebruiker (artikel 67 Flora- en faunawet)⁹.
- Het verlenen van zorg aan in het wild levende, hulpbehoevende individuele dieren geldt als een algemene plicht (artikel 36 lid 3 Gwwd).

Daarnaast zijn er andere wettelijke regelingen die eveneens van invloed kunnen zijn op het dierenwelzijn in onze gemeente. Een voorbeeld hiervan is Artikel 1 Brandweerwet 1985¹⁰:

Burgemeester en Wethouders hebben de zorg voor het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand. De Wet rampen en zware ongevallen (Wrzo) 1985 regelt onder andere het opstellen van gemeentelijke Rampenplannen.

⁷ Dit is een moeilijke zaak. Daarom wordt in de praktijk geregeld gewerkt met gedragscodes.

⁸ Een gedragscode is een branchegerichte werkinstructie voor het zorgvuldig handelen om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode geldt voor 5 jaar voor alle in de code beschreven handelingen. Een gedragscode is niet verplicht.

⁹ Dit geldt bijvoorbeeld voor de bestrijding van muskusratten.

¹⁰ Naar verwachting wordt medio 2010 de Wet op de Veiligheidsregio's van kracht. Op dat moment worden de volgende wetten ingetrokken: de Brandweerwet 1985, de Wet geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (Wet GHOR) en de Wet rampen en zware ongevallen (Wrzo).

In het Burgerlijk Wetboek, Boek 5, artikel 8 lid 3 is vastgelegd, dat de gemeente de taak heeft een gevonden dier, waarvan aangifte is gedaan bij de gemeente, minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen (medebewindstaak). Dit geldt niet alleen voor honden en katten, maar voor alle dieren, zoals konijnen, schildpadden, vogels, etc.

Per 1 januari 2008 is de Destructiewet ingetrokken. In deze wet werden nadere regels gesteld voor de behandeling¹¹ van dierlijk afval. Dierlijk afval wordt gedefinieerd als niet voor menselijke consumptie bestemde dode dieren, vis daaronder begrepen, of delen daarvan, en producten van dierlijke oorsprong, met uitzondering van dierlijke uitwerpselen, keukenafval en etensresten. De voorschriften uit de Destructiewet, die betrekking hebben op het laten verwijderen en verwerken van dode dieren uit de openbare ruimte (artikel 17), zijn geïntegreerd in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd)(artikelen 81a t/m 81k).

Ontwikkelingen

De ministerraad is op 12 oktober 2007 akkoord gegaan met het indienen van het wetsvoorstel Wet dieren, opgesteld door het ministerie van LNV. Hierin worden diverse bestaande wetten voor dieren samengebracht.

Het voorstel is een bundeling van de volgende wetten om de bestaande wet- en regelgeving te vereenvoudigen, vernieuwen en te verbeteren:

- de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (waaronder de regels met betrekking tot destructie);
- de Diergeneesmiddelenwet;
- de Wet op de dierenbescherming;
- de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990;
- de Kaderwet diervoeders.

Als de Tweede en Eerste Kamer instemmen met het wetsvoorstel zal de wet van kracht worden. Het is ultimo 2009 nog niet duidelijk wanneer dit zal gebeuren. De Gwwd en de regelingen die daarbij horen blijven overigens bestaan zolang deze niet via de Wet dieren zijn overgenomen, ook zodra de wet in werking is getreden.

¹¹ Hieronder wordt ook verstaan de verwijdering van zogenaamd destructiemateriaal (dode dieren) uit de openbare ruimte, waarbij gemeenten verplicht zijn kadavers van dieren tijdelijk te bewaren en te laten afvoeren door een gespecialiseerd bedrijf.

Bestuurlijk kader

Naast burgers, bedrijven, Provinciale overheid en Rijksoverheid heeft natuurlijk ook de plaatselijke overheid, de gemeente, verantwoordelijkheden op het gebied van dierenwelzijn. Waar de rol van de Rijksoverheid vooral ligt in wetgeving, de rol van de Provincie in het verlenen van ontheffingen en vergunningen ingevolge die wetgeving, ligt de rol van de gemeente meer in de voorwaarden scheppende sfeer. Zij moet ervoor zorgen dat de burger de weg kan vinden op het gebied van dierenwelzijn, o.a. door een adequate informatievoorziening. Zij moet ook zorgen dat ondersteunende organisaties goed kunnen functioneren, zoals de plaatselijke dierenbescherming, regionale asielen, dierenambulance en andere dierenwelzijnsorganisaties. Het algemeen gemeentelijk bestuurlijk kader hiervoor is onder meer de **Algemene Plaatselijke Verordening (APV)**¹². Deze is vooral gericht op het handhaven van de openbare orde maar toch zijn hierin bepalingen opgenomen die relevant zijn voor bescherming van dieren en/of betrekking hebben op de zorg voor dieren. In de APV2009 worden als weigeringsgronden¹³ voor het afgeven van een vergunning of het verlenen van een ontheffing gehanteerd:

- de openbare orde;
- de openbare veiligheid;
- de volksgezondheid;
- de bescherming van het milieu.

In het hoofdstuk Activiteiten en beleidsvoornemens wordt op de afzonderlijke relevante bepalingen uit het APV2009 teruggekomen. Hierbij zijn mogelijkheden onderzocht om het bestuurlijk kader aan te scherpen met het oog op het welzijn van de vele categorieën dieren, die continu of kortdurend verblijven in de gemeente Bodegraven - Reeuwijk.

Naast de Algemene Plaatselijke Verordening zijn er nog verschillende andere verordeningen die direct of indirect relevant zijn voor het dierenwelzijn, zoals bijvoorbeeld de Verordening Hondenbelasting, op basis waarvan de gemeente een belasting heft op het bezit van een hond.

¹² Zie bijlage 2 voor de rechtstreeks op dieren betrekking hebbende artikelen uit het APV 2009 van Bodegraven alsmede de aanvullingen en/of wijzigingen die bij de herziening ervan moeten worden doorgevoerd.

¹³ Artikel 1:8 Weigeringsgronden APV gemeente Bodegraven 2009.

Toezicht en handhaving

Toezicht

Toezicht op de naleving van landelijke en lokale wet- en regelgeving is gedefinieerd als: “Het bewaken, nagaan en gadeslaan van de handelingen of zaken van anderen met het oog op de naleving van verordeningen die van het bevoegde gezag zijn uitgegaan”. Voor het uitvoeren van toezicht hoeft er geen sprake te zijn van enig vermoeden dat een wettelijk voorschrift is overtreden. Toezicht op de naleving is geregeld in afdeling 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In de praktijk moeten de toezichthouders worden aangewezen. De politie mag alleen optreden als toezichthouder voor zover zij bij of krachtens een bijzondere wet is aangewezen (artikel 5:11 Awb).

Handhaving

Indien wordt geconstateerd dat een wettelijk voorschrift is overtreden, kan het bevoegd bestuursorgaan besluiten over te gaan tot het optreden hiertegen, waarbij door de gemeente de instrumenten bestuursdwang en dwangsom kunnen worden ingezet.

Toezicht en handhaving Gwwd

Toezicht en handhaving vindt plaats door de districtsinspecteurs van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) voor gezelschapsdieren en door controleurs van de Algemene Inspectiedienst (AID) van het Ministerie van LNV voor landbouwhuisdieren en exotische dieren. De AID en de LID vervullen voor elkaar een achtervang functie als één van beide diensten geen of onvoldoende capaciteit heeft of wanneer er behoefte is aan assistentie of ondersteuning¹⁴. Behalve het afhandelen van meldingen over dierenverwaarlozing en -mishandeling, voert de LID regelmatig routinecontroles uit om dierenleed aan het licht te brengen. Zij werkt daarbij nauw samen met het Openbaar Ministerie (OM), de politie en de AID. Om haar taken uit te voeren heeft de LID onder andere districtsinspecteurs in dienst. Zij kan daarnaast ook een beroep doen op regio-inspecteurs, die als vrijwilliger werken. De afdelingsinspecteurs van de afdelingen van de Dierenbescherming zijn de “ogen en oren” van de districtsinspecteurs¹⁵. De afdelingsinspecteurs zijn vrijwilligers en ze zullen in eerste instantie proberen de “daders” te bewegen om beter voor hun dieren te zorgen of er vrijwillig afstand van te doen.

¹⁴ In een Groene Hart gemeente, zoals Bodegraven – Reeuwijk met zijn diversiteit aan landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren is een goede afstemming en samenwerking tussen AID en LID cruciaal.

¹⁵ De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de gemeente Capelle aan den IJssel toestemming verleend in 2010 een proef te doen met twee Buitengewoon opsporingsambtenaren (Boa's), die extra bevoegdheden krijgen om te kunnen optreden tegen mishandeling en verwaarlozing van dieren. Deze twee Boa's krijgen daarmee dezelfde bevoegdheden als de districtsinspecteurs van de LID. Deze proef wordt na 1 jaar geëvalueerd met het oog op landelijke invoering.

In de gemeente Bodegraven is een afdelingsinspecteur van de Dierenbescherming afdeling Bodegraven werkzaam. In de gemeente Reeuwijk is een afdelingsinspecteur van de Dierenbescherming afdeling Gouda werkzaam. In de gemeente Bodegraven – Reeuwijk zullen vanaf 2011 afdelingsinspecteurs van de Dierenbescherming NSA Rijnland werkzaam zijn.

Toezicht en handhaving Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft veel algemene verbodsbepalingen op handelingen die het voortbestaan van planten en dieren in gevaar kunnen brengen. Toezicht en handhaving hiervan vindt plaats door ambtenaren van de Algemene Inspectiedienst (AID) van het Ministerie van LNV, maar ook de politie en de buitengewone opsporingsambtenaren (Boa's)¹⁶ kunnen hierbij een rol vervullen.

Toezicht en handhaving APV

In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) staat wat wel en wat niet mag in de gemeente Bodegraven op het gebied van openbare orde, vertoningen in het openbaar (evenementen), veiligheid van de weg, toezicht op bedrijven en speelgelegenheden, overlast, hondenpoep en nog veel meer. Op overtredingen van APV-artikelen staan sancties. De politie treedt in het algemeen handhavend bij deze overtredingen. Daarnaast worden buitengewone opsporingsambtenaren (Boa's) door de gemeente aangesteld om toe te zien op naleving van aangewezen bepalingen uit de APV. Bij overtredingen is de Boa bevoegd om proces-verbaal op te maken, waarna een strafrechtelijk traject gestart kan worden (boete of transactie).

¹⁶ In de gemeente Bodegraven hebben de beide Boa's in 2010 hun opsporingsbevoegdheid uitgebreid met een diploma Flora- en faunawet.

Bestaande maatregelen / huidig beleid

De gemeente Bodegraven heeft momenteel geen formeel vastgelegd dierenwelzijnsbeleid. Dit geldt ook voor de gemeente Reeuwijk. Deze constatering betekent echter niet, dat dierenwelzijn geen aandacht heeft van het College van Burgemeester en Wethouders (B&W), de Raad en de bestuurlijke en uitvoerende organisatie van beide gemeenten. Er zijn reeds belangrijke maatregelen geïmplementeerd en zichtbaar in beide gemeenten, die rechtstreeks te maken hebben met dierenwelzijn(sbeleid). Dit zijn in willekeurige volgorde (de volgorde is geen indicatie van het belang):

- het opnemen van dierenwelzijn in de portefeuille van een van de wethouders van zowel de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk; deze wethouder is de wethouder voor dierenwelzijn;
- het creëren van een vast aanspreekpunt bij zowel de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk voor alle zaken m.b.t. dierenwelzijn en voor de dierenwelzijnsorganisaties; dit aanspreekpunt is een beleidsmedewerker van de voor dierenwelzijn primair verantwoordelijke afdeling;
- het zowel door de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk nemen van de volledige verantwoordelijk voor het (doen) uitvoeren van de taken¹⁷, die voortvloeien uit artikel 36 lid 3 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (zorgplicht voor hulpbehoevende dieren) en Boek 5, titel 2, artikel 8, lid 3 van het Burgerlijk Wetboek (zorgplicht voor gevonden dieren); in dat kader het jaarlijks (gaan) betalen van een vast bedrag per inwoner aan¹⁸:
 - o het vogelasiel Rotsoord te Utrecht¹⁹;
 - o het (nog nieuw te bouwen) regio dierenopvangcentrum (dierenasiel) te Harmelen;
- het gemeentelijk Hondenbeleid gericht op enerzijds het verminderen van de overlast van honden en anderzijds het bieden van positieve prikkels en regels aan de hondenbezitters om overlast te voorkomen;
- het niet meer toestaan van zwanendriften op gemeentelijke gronden van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk; hiertoe hebben beide colleges van B&W in 2010 besloten;

¹⁷ Het (doen) uitvoeren van deze taken is in beide gemeente verschillend opgepakt (zie Activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren; punt 1.2 Huidig proces).

¹⁸ Dit gebeurt omdat in het kader van de medebewindstaak op basis van het Burgerlijk Wetboek (verplichte opvang van gevonden dieren) de gemeente er baat bij heeft dat er voldoende opvangcapaciteit in de regio aanwezig is.

¹⁹ De gemeente Bodegraven is hiermee de eerste gemeente in de regio, die naar rato wil bijdragen om deze erkende Vogelopvang in Utrecht in stand te houden.

- het beleid voor een diervriendelijk en milieubewust beheer van het gemeentelijk groen, door onder andere:
 - o het voldoen aan de Flora- en faunawet bij alle beheerwerkzaamheden gemeentelijke groenvoorzieningen, hetgeen o.a. blijkt uit het diervriendelijk maaien van bermen en het aanleggen van diervriendelijke groenstroken;
 - o het zo min mogelijk gebruiken van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen om de dieren te ontzien;
- het diervriendelijk beperken van schade door in het wild levende dieren;
- het op verzoek assisteren van de Dierenbescherming afdeling Bodegraven bij het uitvoeren van hun kerntaak Dierennoodhulp, door:
 - o in de openbare ruimte in sloten en andere wateren eendentrapjes te maken;
 - o in de openbare ruimte voor het bijvoeren van in nood verkerende watervogels wakken open te houden.

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk moet een harmonisatieslag maken voor die onderdelen van het huidige dierenwelzijnsbeleid, die verschillen qua uitvoering en invulling. Hiervoor wordt verwezen naar het volgende hoofdstuk Activiteiten en nieuwe beleidsvoornemen.

Activiteiten en nieuwe beleidsvoornemens

In dit hoofdstuk wordt o.a. aangegeven op welke manieren de komende jaren het dierenwelzijnsbeleid van beide gemeenten kan worden aangescherpt tot het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven - Reeuwijk. Hiervoor worden activiteiten beschreven, waarin de gemeente een taak, een plicht en bestaand beleid hebben of een rol willen spelen. Dit wordt gedaan aan de hand van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, de manier waarop de activiteit momenteel is georganiseerd in de gemeenten Bodegraven / Reeuwijk en eventuele tekortkomingen hierbij. Op basis van relevante ontwikkelingen worden verbeteringen, aanvullingen en wijzigingen aangedragen. Hierbij wordt getracht verschillen in bestaand beleid te harmoniseren, waarbij de wijze, zoals het momenteel in de gemeente Bodgraven is georganiseerd, het uitgangspunt vormt. Tot slot worden de beleidsvoornemens geformuleerd, die er vanaf 2011 voor moeten zorgen, dat het nieuwe, aanvullende of verbeterde beleid wordt geïmplementeerd in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.

Beleidsvoornemen 1:

1. Bij de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk wordt de huidige uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Bodegraven als uitgangspunt genomen.

1. De opvang en verzorging van gevonden dieren

1.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

De opvang van zwerfende huisdieren en van huisdieren die door hun eigenaar aan hun lot zijn overgelaten is een gemeentelijke medebewindstaak die verankerd is in het Burgerlijk Wetboek (Boek 5, artikel 8, lid 3). Dit artikel stelt dat een vinder van een dier aangifte moet doen bij de gemeente. Na de aangifte kan de vinder, met inachtneming van de welzijnswetgeving, het dier eventueel zelf in bewaring nemen en verzorgen. In alle andere gevallen is de gemeente verplicht een gevonden dier minimaal twee weken te (doen) bewaren en te (doen) verzorgen. Gedurende deze periode kan een eigenaar een dier weer ophalen. Als het dier niet wordt opgehaald, valt na twee weken het "eigendom" toe aan de gemeente.

De gemeente doet vervolgens afstand aan een opvangcentrum (dierenasiel), opdat deze voor het dier een nieuwe eigenaar kan zoeken. Slechts als dit absoluut niet lukt of er zijn dringende redenen in het belang van het dier, dan pas wordt overgegaan tot het laten inslapen van een dier²⁰.

De opvang en verzorging van in het wild levende dieren is géén wettelijke gemeentelijke taak, zoals bij de opvang van zwerfdieren, maar een plicht die verankerd is in de algemene zorgplicht in de Flora- en faunawet (artikel 2) en in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (artikel 36 lid 3).

1.2. Huidig proces

Het opvangen en verzorgen van gevonden dieren is niet hetzelfde geregeld in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk. Het uitvoeren van deze wettelijke gemeentelijke taak en plicht is door de gemeente Bodegraven uitbesteed aan de Afdeling Bodegraven van de Dierenbescherming²¹. Deze laatste heeft zich verplicht om te zorgen voor:

- opvang van hulpbehoevende en gevonden dieren in asielen in de regio en in de eigen noodopvang;
- vervoer van hulpbehoevende en gevonden dieren naar asielen in de regio of de eigen noodopvang of de dierenarts;
- noodzakelijke (medische) hulp voor hulpbehoevende en gevonden dieren;
- een centraal telefonisch meld- en registratiepunt; dit is het meldnummer 0172-611377.

De Dierenbescherming Afdeling Bodegraven beschikt, behoudens een kleine eigen noodopvang voor kortstondig verblijf, niet over een eigen dierenambulance of een eigen dierenasiel. Om toch te voorzien in dierenvervoer en dierenopvang voor de gemeente Bodegraven heeft ze een intentieverklaring voor samenwerking met de Stichting Dierenhulpverlening Woerden e.o. (DHW) afgesloten²² voor het vervoer en de opvang van gevonden en hulpbehoevende dieren.

²⁰ Artikel 5:8 Burgerlijk Wetboek spreekt van "te doen afmaken".

²¹ Intentieverklaring Gemeente Bodegraven en Dierenbescherming afdeling Bodegraven d.d. 27 juni 2003 inzake de uitvoering van taken aangaande de zorgplicht voor hulpbehoevende en gevonden dieren ex artikel 36 lid 3 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren alsmede boek 5 titel 2 van het Burgerlijk Wetboek. Hierin is ook de jaarlijkse vergoeding geregeld, die de gemeente Bodegraven verstrekt aan de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven op basis van een 9 maanden eerder ingediende begroting.

²² Intentieverklaring samenwerking DHW en DB Bodegraven d.d. 8 februari 2005.

De uitbesteding van de wettelijke taak en plicht van de gemeente Bodegraven aan de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven is door de gemeente Bodegraven en de Stichting Dierenhulpverlening Woerden e.o. sluitend gemaakt door het afsluiten van twee overeenkomsten:

- een overeenkomst Gemeente – Stichting DHW²³ over het in bewaring geven van gevonden dieren;
- een overdrachtsovereenkomst Burgemeester – Stichting DHW²⁴ over het overdragen van het eigendom van gevonden dieren aan de Stichting DHW na de wettelijke bewaartermijn van 14 dagen.

In de praktijk doet een vinder van een gevonden of een hulpbehoevend dier hiervan melding (“aangifte”) bij het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven. Hieraan zijn voor de melder geen kosten verbonden. De dienstdoende vrijwilliger van het meldnummer gaat in de regel ter plaatse kijken en biedt, al dan niet via een te hulp geroepen dierenambulance, eerste hulp en zorgt voor opvang in de eigen noodopvang of overdracht aan een opvangcentrum of dierenarts. Gaat het om een gevonden dier met een (vermoedelijke) eigenaar, dan kan deze het dier binnen de wettelijke bewaartermijn van 14 dagen weer terughalen. Gebeurt dit, dan zijn de kosten van de opvang en medische verzorging voor rekening van de eigenaar. De opvangende instanties (dierenambulance, dierenasiel, dierenarts, dierenbescherming) bepalen de toestand van gewonde dieren en de aard van de hulpverlening. Uitgangspunt is dat de gerevalideerde dieren weer succesvol kunnen worden teruggebracht in de eigen omgeving en dat de tijd van gevangenschap beperkt blijft.

De Dierenbescherming Afdeling Bodegraven zorgt voor brede bekend stelling van vermiste en gevonden dieren op de website (www.dierenbescherming-bodegraven.nl), het Bodegraafs Nieuwsblad (rubriek gevonden en vermiste dieren), de kabelkrant van RTV Bodegraven en bij de stichting Amivedi²⁵. Dit om de eigenaar een optimale kans te geven zijn of haar dier terug te halen binnen de wettelijke bewaartermijn van 14 dagen. Als een gevonden dier is gechipt, dan kan zo'n dier in de meeste gevallen zonder opvang in een asiel worden terugbezorgd bij de eigenaar (zie ook: activiteit 5: Identificatie en Registratie van dieren).

²³ Overeenkomst Gemeente – Stichting DHW d.d. 24 februari 2005.

²⁴ Overdrachtsovereenkomst Burgemeester – Stichting DHW d.d. 24 februari 2005.

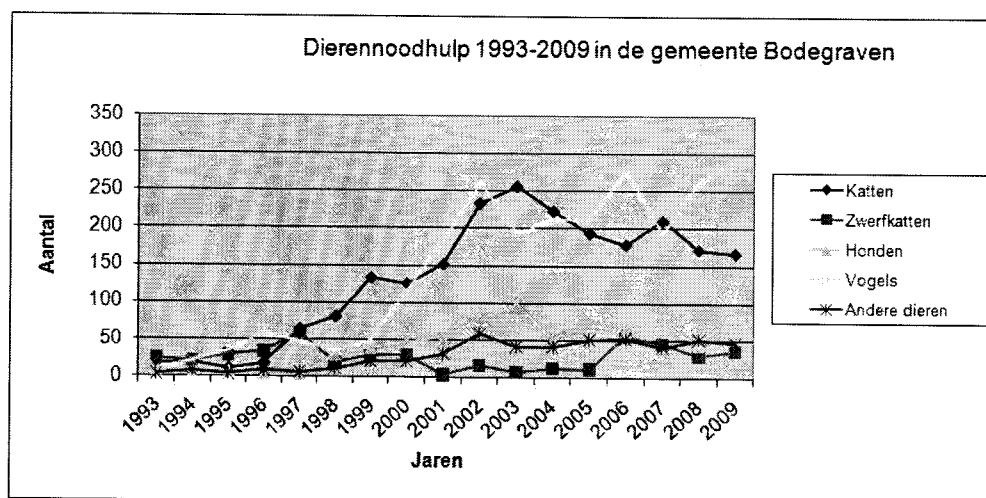
²⁵ Dit is een landelijke vrijwilligersorganisatie die zorgt voor een kosteloze registratie van vermiste en gevonden huisdieren in Nederland. Momenteel heeft de stichting Amivedi meer dan 100 hulpposten voor de registratie in Nederland. Amivedi heeft een eigen website: <http://www.amivedi.nl>.

In de gemeente Reeuwijk is het proces voor het opvangen en verzorgen van gevonden dieren anders geregeld dan in de gemeente Bodegraven. Er is in Reeuwijk geen lokale afdeling van de Dierenbescherming, die dit proces voor de gemeente uitvoert. De voor het werkgebied van de gemeente Reeuwijk verantwoordelijke afdeling van de Dierenbescherming is de Afdeling Gouda. Deze afdeling heeft voor haar werkgebied geen meldnummer organisatie. De meldnummer taak wordt daarom door de in Reeuwijk actief zijnde dierenambulance organisaties (DHW uit Woerden (0348-414242) voor de woonkernen Driebruggen en Waarder²⁶ en de DAGO uit Gouda (0182-529059) voor de andere woonkernen²⁷) uitgevoerd.

1.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Er zijn een viertal ontwikkelingen relevant in dit kader, namelijk:

1. De asielproblematiek in de regio. De landelijke Dierenbescherming heeft uitgerekend hoeveel zwerfhonden en zwerfkatten er jaarlijks gemiddeld opgevangen worden. Per 100.000 inwoners zijn dat ruim 100 honden en 200 katten. Voor de gemeente Bodegraven - Reeuwijk met ruim 32.000 inwoners betekent dat meer dan 30 honden en 60 katten. Maar dat is niet het complete beeld. Het betreft ook andere dieren, zoals konijnen, cavia's, schildpadden en vogels. Uit cijfers²⁸ en ervaringen van de Dierenbescherming blijkt dat deze aantallen de komende jaren alleen maar zullen stijgen. Zeker wat betreft de vogels (zie onderstaande figuur voor de situatie in de gemeente Bodegraven).

²⁶ Honden en katten uit de woonkernen Driebruggen en Waarder gaan naar het dierenasiel te Woerden.

²⁷ Honden en katten uit de woonkernen Reeuwijk-Dorp, Reeuwijk-Brug, Tempel en Sluipwijk gaan naar het dierentehuis Midden-Holland te Gouda.

²⁸ Jaarverslag 2008 Dierenbescherming, november 2009, blz. 30 en 31.

Gevonden en/of gewonde (zwerf)dieren, afstandsdieren en overige in de vrije natuur levende dieren (die hulp nodig hebben) in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk worden naar erkende asielen of andere opvangcentra²⁹ in de buurt vervoerd. In het kader van deze nota zal ingegaan worden op de problematiek voor honden en katten en de situatie voor de vogels.

Honden en katten uit de gemeente Bodegraven worden sinds 2005 ondergebracht in het door de stichting DHW gehuurde particuliere dierenpension "Van de Singelspoor" te Woerden. Dat geldt ook voor de honden en katten uit de woonkernen Driebruggen en Waarder van de gemeente Reeuwijk. Het dierenpension "Van de Singelspoor" moet echter uiterlijk 2011 sluiten. Uit onderzoek naar alternatieve opvang in de regio is gebleken dat deze er nauwelijks is³⁰. Het dierentehuis Midden-Holland te Gouda heeft onvoldoende opvangcapaciteit voor de gehele regio en zit te wachten op renovatie en de uitbreidingsmogelijkheden zijn heel beperkt. De zwerfdieren uit de woonkernen Reeuwijk – Brug, Reeuwijk – Dorp, Sluipwijk en Tempel gaan naar het dierentehuis Midden-Holland in Gouda. In Alphen a/d Rijn³¹ is slechts een noodopvang voor maximaal 2 x 24 uur opvang. Voor het uitvoeren van de gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht doet Alphen a/d Rijn vooralsnog een beroep op Gouda (dierentehuis Midden-Holland) én op Zoetermeer (dierentehuis Zoetermeer). Dit geeft niet alleen logistieke problemen maar ook geregeld capaciteitsproblemen. De asielsituatie in de omgeving is dus niet rooskleurig.

Er zijn ver gevorderde plannen voor een nieuw regiodierenasiel in Harmelen. Het initiatief hiertoe is een aantal jaren geleden genomen door de Intergemeentelijke Werkgroep Dierenopvang Regio West-Utrecht. Hierin participeren, naast de Stichting DHW, de gemeenten Bodegraven (inclusief Nieuwerbrug), Breukelen³² (inclusief Kockengen en Nieuwer Ter Aa), Montfoort (inclusief Linschoten), Oudewater, (inclusief Papekop, Hekendorp en Snelrewaard), Reeuwijk (alleen de woonkernen Driebruggen en Waarder) en Woerden (inclusief Kamerik, Zegveld en Harmelen).

²⁹ Opvangcentra in de regio: Schildpaddenopvang Alphen aan den Rijn, Egelopvang Boskoop, Cavia- / konijnenopvang Ter Aar. Daarnaast worden incidenteel ook dieren, zoals pluimvee, konijnen, cavia's, opgevangen in kinderboerderij "De Oude Zusteruin" in Bodegraven.

³⁰ Tweede rapportage van de Intergemeentelijke Werkgroep Dierenopvang Regio West-Utrecht d.d. 21 september 2009, blz. 2 en 3.

³¹ Het college van B&W in de gemeente Alphen aan den Rijn heeft in 2007 de asielsituatie aldaar laten onderzoeken door bureau Andersson Elffers Felix (Rapport (Nood)Opvang. De gemeente Alphen aan den Rijn en de wettelijke plicht dieren op te vangen, Utrecht, 30 november 2007).

³² Per 1 januari 2011 worden de gemeenten Breukelen, Loenen en Maarssen samengevoegd tot een nieuwe gemeente "De Stichtse Vecht".

In januari 2010 heeft de gemeente Utrecht (alleen de woonkernen Vleuten, De Meern, Haarzuilens en Leidsche Rijn) laten weten niet langer mee te doen aan het realiseren van het dierenasiel te Harmelen³³.

Op basis van het aantal inwoners van de oorspronkelijk deelnemende gemeenten zouden de voornoemde gemeenten jaarlijks € 1,- per inwoner moeten bijdragen aan de exploitatie van het nieuwe dierenasiel. Omdat de gemeente Utrecht begin 2010 is afgehaakt, wordt er gezocht naar alternatieven voor de exploitatie van het asiel en naar andere gemeenten om aan te sluiten (o.a. de gemeente Alphen aan den Rijn, de volledige gemeente Reeuwijk³⁴). De gemeenten Bodegraven en Reeuwijk hebben besloten om financieel bij te dragen aan het nieuwe dierenasiel te Harmelen (zie beleidsvoornemen 2).

Voor vogels uit de gemeente Bodegraven is dat het erkende vogelasiel Rotsoord in Utrecht. Voor vogels uit de gemeente Reeuwijk is dat het erkende vogelasiel Karel Schot in Rotterdam. Het streven is om te zijner tijd alle vogels uit de gemeente Bodegraven – Reeuwijk te doen opvangen bij het vogelasiel Rotsoord in Utrecht.

2. De regionalisering binnen de Dierenbescherming. De landelijke Dierenbescherming wil verder professionaliseren en heeft daarom een regionaliseringstraject ingezet. De afgelopen jaren is het aantal afdelingen afgenomen van 140 naar 65. De Dierenbescherming wil een verdere regionalisering naar 15 tot 25 grotere regio afdelingen. Er komt een (1) Nieuwe Stijl Afdeling (NSA) voor het werkgebied, dat loopt van de gemeenten Gouda – Bodegraven – Alphen a/d Rijn – Leiden – Katwijk – Oegstgeest – Wassenaar. Hierbij zijn 5 afdelingen betrokken (Alphen a/d Rijn, Bodegraven, Gouda, Rijnland en Rijnwoude), die medio 2009 een fusietraject zijn gestart, dat medio 2011 moet zijn afgerond. Na het opgaan van de huidige Afdeling Bodegraven in de Nieuwe Stijl Afdeling Rijnland gaat een werkgroep Bodegraven conform de wens van de gemeente Bodegraven door met dieren noodhulp en de daarbij behorende activiteiten³⁵. Hiervoor blijft de organisatie en werkwijze van het meldnummer 0172-611377 ongewijzigd, zodat de afspraken, die in 2003 met de gemeente Bodegraven zijn gemaakt, kunnen worden gecontinueerd. Dit was een harde eis van de Afdeling Bodegraven in het in 2009 in gang gezette fusietraject.

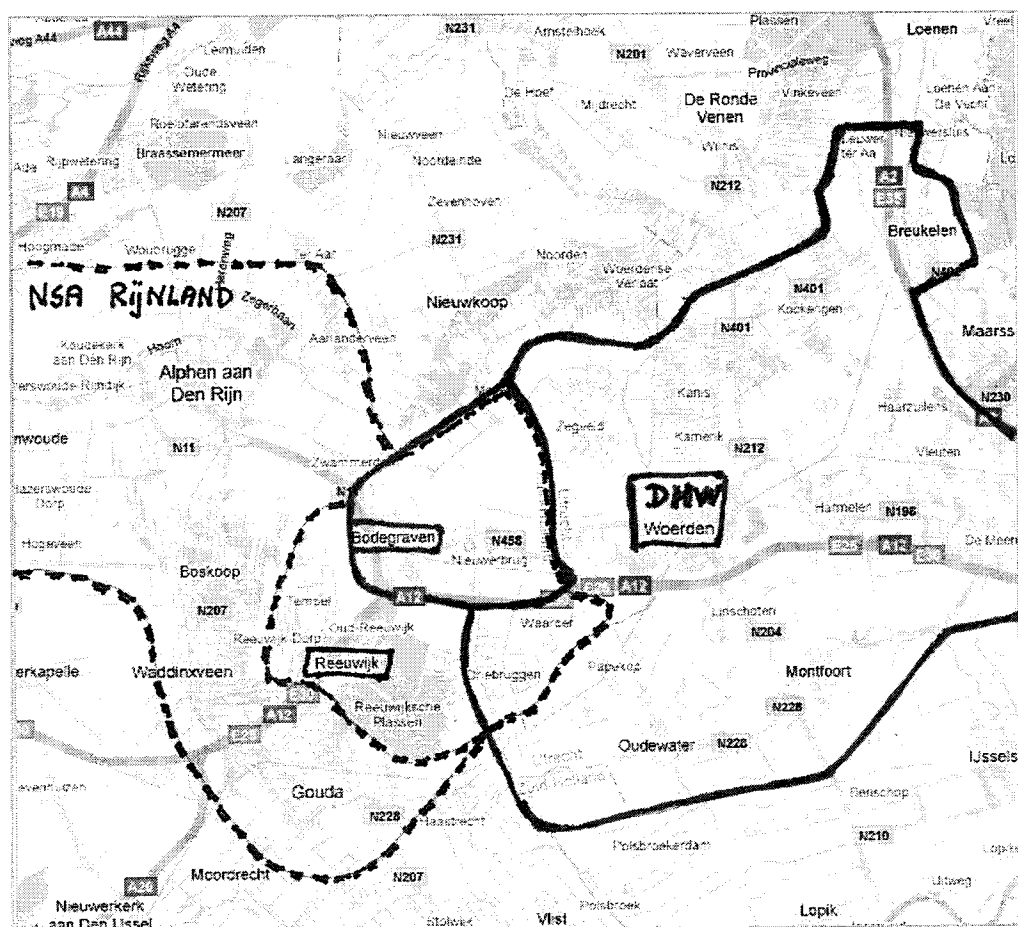
³³ Het nieuwe regioasiel in Harmelen voorziet niet alleen in voldoende opvangcapaciteit voor honden en katten, maar ook in een 24-uurs opvang voor vogels en de opvang voor knaagdieren (konijnen, hamsters, cavia's, etc.).

³⁴ In het kader van de fusie tussen de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk (ontwikkeling 3).

³⁵ Deze activiteiten zijn de jaarlijkse kattencastratie, sterilisatie en chip actie, de vangacties van verwilderde zwervkatten en het bijvoeren van de vogels in de winter als dat nodig is.

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal hiervoor in 2011 een convenant of contract afsluiten met de Dierenbescherming NSA Rijnland om de afspraken omtrent het uitvoeren door de werkgroep Bodegraven van de zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren in het werkgebied van de oude gemeente Bodegraven vast te leggen. Hierbij zal ook de hoogte van vergoeding opnieuw moeten worden vastgesteld³⁶ (zie beleidsvoornemen 3).

3. De fusie van de gemeente Bodegraven en de gemeente Reeuwijk. Per 1 januari 2011 fuseren de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk tot de gemeente Bodegraven – Reeuwijk. De opvang en de verzorging van gevonden en hulpbehoevende dieren (kortweg: de dieren noodhulp) is momenteel in beide gemeenten verschillend geregeld (zie paragraaf 1.3 Huidig proces).

³⁶ Tot nu toe is een vast bedrag als vergoeding voor het uitvoeren van de door de gemeente gedelegeerde wettelijke taken overeengekomen. De hoogte ervan wordt jaarlijks in de gemeentebegroting door de Gemeenteraad vastgesteld. Sinds 2003 is het initieel vastgesteld bedrag in onderling overleg enkele malen naar boven bijgesteld, omdat de werkzaamheden in de loop der jaren alleen maar zijn toegenomen vanwege de grotere aantallen dieren. Anno 2010 is de hoogte van de vergoeding € 8.000,- (stijging met circa 20% ten opzichte van 2003).

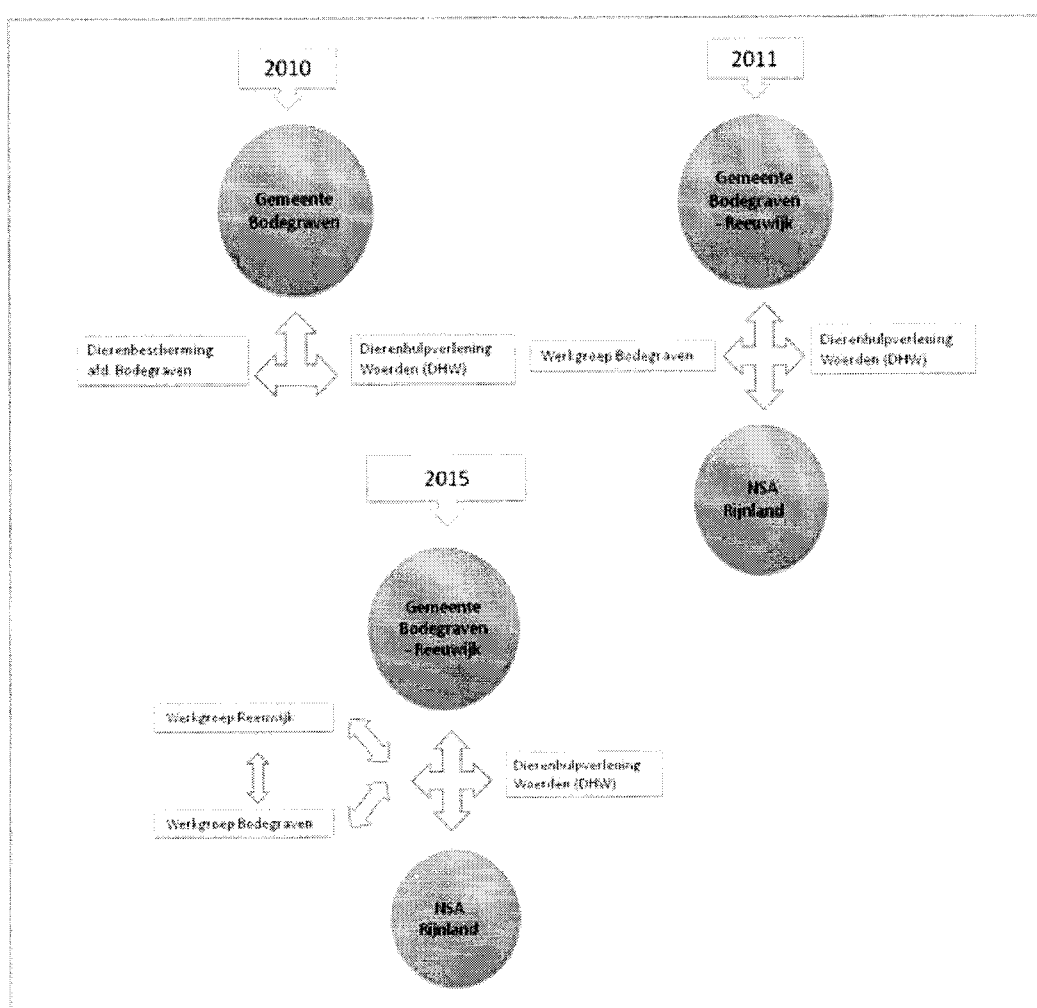
Het is uit oogpunt van harmonisatie van gemeentelijke uitvoering wenselijk, dat na de fusie de dierennoodhulp overal in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk op dezelfde manier gaat plaatsvinden en wel op de manier zoals het nu in de gemeente Bodegraven is geregeld (zie beleidsvoornemen 1). Dit kan echter niet direct vanaf 1 januari 2011 worden gerealiseerd. Hiervoor zijn twee redenen:

- a. In de openbare ruimte van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk zijn per 1 januari 2011 verschillende dierenambulances actief, omdat de openbare ruimte slechts gedeeltelijk tot het werkgebied van de stichting DHW behoort (zie figuur op bladzijde 33). De dierenambulance van DHW is actief in Bodegraven, Nieuwerbrug, Driebruggen en Waarder. In Reeuwijk-Brug, Reeuwijk-Dorp, Sluipwijk en Tempel is de Dierenambulance Gouda en omstreken (DAGO) actief. De zwerf- en in nood verkerende dieren uit deze woonkernen gaan naar het dierentehuis Midden-Holland in Gouda (zie paragraaf 1.3 Huidig proces). Uit oogpunt van eenheid van beleid en duidelijkheid naar de burgers streeft de gemeente ernaar om alle opgevangen honden en katten uit de gemeente naar het nieuwe dierenasiel te Harmelen³⁷ laten brengen door de dierenambulances van de stichting DHW uit Woerden. Dit zal niet zonder slag of stoot van de ene dag op de andere kunnen worden gerealiseerd, vanwege tegenstrijdige belangen tussen de nu in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk actief zijnde dierenambulances (zie paragraaf 1.2 Huidig proces). De streefdatum waarop dit uiterlijk moet zijn gerealiseerd is ultimo 2015. Zolang de gewenste situatie niet is gerealiseerd, zal pragmatisme en realisme de gang van zaken bepalen.

- b. Wanneer het werkgebied van de stichting DHW in overeenstemming met de Dierenbescherming NSA Rijnland kan worden uitgebreid met de woonkernen Reeuwijk-Brug, Reeuwijk-Dorp, Sluipwijk en Tempel, dan heeft de gemeente Bodegraven - Reeuwijk in principe weer de beschikking over een werkwijze en organisatie, waarbij slechts twee organisaties, te weten DHW (en dus met het nieuwe dierenasiel te Harmelen) en NSA Rijnland (en dus met werkgroepen van de Dierenbescherming) betrokken zijn. Het gebied van de gemeente Bodegraven - Reeuwijk is echter absoluut te groot voor het werkconcept van de huidige afdeling - en de toekomstige werkgroep Bodegraven (zie het punt van de Regionalisering binnen de Dierenbescherming).

³⁷ In deze situatie bedient het regiodierenasiel te Harmelen de gehele gemeente Bodegraven – Reeuwijk met in totaal 32.430 inwoners. Met een bijdrage in de exploitatiekosten van € 1,- per inwoner moet de gemeente dan € 32.430,- per jaar voor de jaren 2011-2015 bijdragen. Dit bedrag is vooralsnog opgenomen in de financiële paragraaf van de beleidswijzer.

Dit door de gemeente Bodegraven (en de gemeente Reeuwijk) gewenste concept gaat namelijk uit van waarneming ter plaatse bij een melding (zie beleidsvoornemen 1 en paragraaf 1.2 Huidig proces). Een te groot gebied veroorzaakt meer meldingen en te grote afstanden om af te leggen. De reactietijden worden te groot en de werkdruk neemt onacceptabel toe. Er zal derhalve in overleg met de NSA Rijnland een tweede werkgroep in het leven geroepen moeten worden voor de bovengenoemde woonkernen, bij voorkeur dan inclusief Waarder en Driebruggen. Dit wordt dan de nieuwe werkgroep Reeuwijk. Vrijwilligers voor deze tweede werkgroep kunnen uiteraard gebruik maken van alle kennis en ervaring van de bestaande werkgroep Bodegraven.

Zoals uit bovenstaande figuur blijkt, is er sprake van een groeimodel. Het zal niet per 1 januari 2011 geregeld zijn. In 2011 gaat de huidige afdeling Bodegraven over in de werkgroep Bodegraven van de NSA Rijnland. De datum waarop de eindsituatie moet zijn gerealiseerd, is ultimo 2015.

Dan heeft de gemeente Bodegraven – Reeuwijk het uitvoeren van de wettelijke taak van het opvangen en verzorgen van gevonden dieren op dezelfde manier geregeld zoals het ultimo 2010 in de gemeente Bodegraven is geregeld (zie paragraaf 1.2 Huidig proces en beleidsvoornemens 1 en 4).

4. Achterblijvende dieren bij gedwongen uit huis zettingen. Bij huisuitzettingen worden deurwaarders steeds vaker geconfronteerd met huisdieren (honden, katten, vogels, cavia's, konijnen) waarvoor op korte termijn opvang en verzorging moet worden geregeld omdat "aan de straat zetten van deze dieren" geen optie is. De deurwaarder is in feite de zaakwaarnemer van deze dieren, maar deze is er zich vaak niet van bewust en/of heeft er niets voor geregeld. De dieren kunnen hiervan de dupe worden en mogelijk achterblijven in het huis (zie activiteit 8: Verwaarloosde en mishandelde dieren) of gaan zwerven (zie bijvoorbeeld activiteit 2: Zwerfdieren). De gemeente Bodegraven – Reeuwijk gaat in dit soort gevallen optreden als achtervang en brengt de achtergebleven dieren bij uit huis zettingen onder de werking van het convenant met de Dierenbescherming NSA Rijnland.

Beleidsvoornemens 2 t/m 4:

2. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk stelt voldoende financiële middelen ter beschikking voor de opvang en verzorging van gevonden en hulpbehoevende dieren in de openbare ruimte van de gemeente.
3. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk sluit in 2011 een convenant of een contract af met de Dierenbescherming NSA Rijnland. Hierin wordt o.a. geregeld:
 - a. dat de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren, wordt uitgevoerd door werkgroepen van de Dierenbescherming NSA Rijnland. Dit zijn de bestaande werkgroep Bodegraven (de meldnummer organisatie van de in de NSA Rijnland opgegane Afdeling Bodegraven) en een nieuwe werkgroep Reeuwijk, die nog vorm moet krijgen (zie beleidsvoornemen 4);
 - b. de jaarlijkse vergoeding ten behoeve van de werkgroepen voor het uitvoeren van de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren;
 - c. de zaakwaarneming voor achtergebleven dieren bij gedwongen uit huis zettingen.

4. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk streeft ernaar, dat uiterlijk ultimo 2015 het uitvoeren van de wettelijke gemeentelijke zorgtaak en zorgplicht voor gevonden en hulpbehoevende dieren in de openbare ruimte overal op dezelfde wijze plaatsvindt. Dit wordt bereikt via een groeimodel, waarover afspraken worden gemaakt met de Dierenbescherming NSA Rijnland (vormgeven werkgroep Reeuwijk conform de organisatie en werkwijze van de werkgroep Bodegraven) en de Stichting Dierenhulpverlening Woerden (ambulancevervoer en opvang). Hiervoor worden de convenanten of contracten met voornoemde organisaties aangepast en/of nieuwe opgesteld.

2. Zwerfdieren problematiek

2.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

In bijlage 1 punten 6 en 7 wordt geschetst welke problemen en dilemma's er kunnen optreden met zwerfdieren. Vaak zijn zwerfdieren namelijk gedumpte huisdieren (honden, katten, konijnen, cavia's, schildpadden, vogels, etc.), die ook opgevangen en verzorgd moeten worden³⁸. De algemene zorgplicht uit de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (artikel 36 lid 3) is van toepassing op deze dieren. Indien zwerfdieren worden gevangen met een vangkooi en later weer worden teruggezet in de natuur (zie 2.2. Huidig proces), dan is ontheffing van dit verbod noodzakelijk (artikel 14 lid 1 Flora- en faunawet). Dat wil zeggen terugzetten is niet gelijk aan dumpen.

2.2. Huidig proces

In de praktijk zijn het vaak de verwilderde zwervkatten, die voor problemen en overlast zorgen. De populaties zijn vaak ontstaan door oorspronkelijk gedumpte huiskatten.

Een voorbeeld ter illustratie:

Er worden 5 huispoezen gedumpt. Deze gaan zwerven, verwilderen en vermenigvuldigen zich. Ze kunnen in 3 jaar tijd wel honderden nakomelingen krijgen³⁹. Met andere woorden: voor het ontstaan van een groot zwervkatten probleem is niet veel nodig.

³⁸ Zie hiervoor Activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren.

³⁹ Nakomelingen van een poes zijn vanaf 6 maanden ook weer vruchtbaar.

Dit voorbeeld is helaas niet alleen theorie⁴⁰. Als er verwilderde zwervkatten worden gesignaleerd in de openbare ruimte, industrieterreinen en in woonwijken en/of overlast bezorgen, dan organiseert de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven een vangactie. Hiervoor worden eventueel vangkooien geplaatst. De gevangen zwervkatten worden – na castratie / sterilisatie en chippen – meestal teruggezet in hun oude leefomgeving (standaard beleid Dierenbescherming)⁴¹. In de gemeente Reeuwijk is de werkgroep Zwervkat van de Dierenbescherming Afdeling Gouda actief⁴². Beide afdelingen van de Dierenbescherming bezitten voor een aantal vrijwilligers een machtiging voor vangen én terugzetten van de verwilderde kat (onthefing verbod artikel 14 lid 1 Flora en Faunawet)⁴³. Katten die gesocialiseerd kunnen worden gaan via het asiel naar een nieuwe eigenaar. Deze katten worden ingeënt en later ook gechipt, waardoor ze bij toekomstige vangacties “herkenbaar” zijn. De overlast neemt door dit proces zichtbaar af. Dit effect wordt versterkt door de mensen in de leefomgeving van de zwervkatten (bewoners, werknemers op bedrijfsterreinen) erop attent te maken, dat zij veel kunnen bijdragen aan het terugdringen van de overlast⁴⁴.

2.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Het aantal zwervdieren neemt de laatste jaren alleen maar toe. Dit is een landelijke tendens⁴⁵. Om voor de hand liggende motieven (beperken overlast, verkeersveiligheid, volksgezondheid, dierenwelzijn, etc.) is het streven van de gemeente er tenminste op gericht het aantal zwervdieren binnen de gemeentegrenzen te stabiliseren. Beter is het aantal zwervdieren terug te dringen. Met andere woorden: De gemeente moet ervoor zorgen, dat zwervdieren en vooral de zwervkatten binnen de gemeentegrenzen een beheersbaar probleem zijn. Hiervoor is nodig, dat:

1. er voldoende aandacht is voor het voorkomen dat een huisdier een zwervdier wordt;

⁴⁰ In oktober 2009 werden op de Polderbrink in Bodegraven 5 zwangere huispoezen achtergelaten door hun met de noorderzon vertrokken bazen. De Dierenbescherming Afdeling Bodegraven heeft deze poezen, toen duidelijk werd dat ze gedumpte waren, gevangen, medisch laten verzorgen (aborteren en steriliseren) en naar het dierenasiel in Woerden laten brengen. Daar is ervoor gezorgd dat deze poezen een nieuw thuis hebben gekregen. Was dit niet gebeurd, dan was er over een paar jaar een zwervkatten probleem hierdoor ontstaan.

⁴¹ Dit standaard beleid staat bekend als de T.N.R.-methode. Dit staat voor Trap (vangen) Neuter (onvruchtbaar maken) Replace (terugplaatsen). Hiermee wordt het aantal verwilderde katten beheersbaar en neemt de kans op verspreiding van ziekten naar andere katten en mensen af. Het is de enige methode waarvan bewezen is dat ze effectief is in het stabiliseren en zelfs terugdringen van het aantal zwervkatten. De Afdeling Bodegraven vult de T.N.R.-methode aan door het gevangen dier ook te chippen. Op die manier wordt een dubbel bezoek aan de dierenarts voorkomen.

⁴² Zie <http://www.zwervkatgouda.nl>.

⁴³ Deze machtiging is op 26 januari 2010 door het ministerie van LNV verlengd van 2 maart 2010 tot en met 2 maart 2015.

⁴⁴ Overlast door dieren wordt vaak veroorzaakt door het gedrag van mensen (zie activiteit 6: Overlast van dieren).

⁴⁵ Jaarverslag 2008 Dierenbescherming, november 2009, blz. 30 en 31.

2. er met voldoende voortzettingvermogen kan worden opgetreden bij signalen van problemen met zwerfdieren⁴⁶.

Aan de eerste voorwaarde wordt voldaan door naast het huidige reactief proces meer in te zetten op preventie. Hiertoe heeft de gemeente verschillende instrumenten tot haar beschikking. Dit zijn onder andere:

1. Het voorkomen van de neiging tot dumping door het (doen) geven van voorlichting over het aanschaffen en houden van huisdieren. Wat zijn rechten en plichten, wat zijn kosten, wat zijn de juiste handelwijzen etc. met als motto "bezint eer gij begint". Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en deskundigheid van maatschappelijke organisaties, zoals de werkgroep Bodegraven en te zijner tijd de werkgroep Reeuwijk van de Dierenbescherming NSA Rijnland en het Landelijk Informatie Centrum voor Gezelschapsdieren (LICG).
2. Het stimuleren van het steriliseren, castreren en chippen van huisdieren, door in eerste instantie het jaarlijks verstrekken van een bijdrage hiervoor aan de werkgroep Bodegraven van de Dierenbescherming NSA Rijnland, die deze actie tot haar takenpakket rekent. Het motto hierbij is dat, als dieren toch in zwerfsituaties verzeild raken, er in ieder geval geen nakomelingen ontstaan, en dat, indien ze gevonden worden, de eigenaar in ieder geval te traceren is.
3. Het verminderen van de neiging tot dumping van huisdieren om financiële redenen door het eventueel creëren van een vangnet (noodfonds) voor in financiële nood verkerende eigenaren van huisdieren. Het trekken van een parallel met de bijzondere bijstand lijkt hier bovendien op zijn plaats.

Met het uitvoeren van de beleidsvoornemens 2 t/m 4 wordt aan de tweede voorwaarde om het probleem van zwerfdieren beheersbaar te houden ruim voldaan.

Beleidsvoornemens 5 t/m 7:

5. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk promoot verantwoord huisdierbezit via de gemeentelijke website en de gemeentepagina's in de lokale bladen.

⁴⁶ Omdat de gemeente Bodegraven kon beschikken over de meldnummer organisatie van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven met vrijwilligers, die bij signalen uit de samenleving gaan kijken en actie ondernemen (vangen – neutraliseren – terugzetten en/of socialiseren (kittens)), zijn zwerfdieren in Bodegraven een beheersbaar probleem geweest de afgelopen decennia.

6. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk verstrekt een bijdrage aan de Dierenbescherming NSA Rijnland voor de jaarlijkse katten castratie-, sterilisatie- en chip-acties van de werkgroepen Bodegraven en Reeuwijk in samenwerking met lokale dierenartsenpraktijken.
7. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk onderzoekt of het creëren van een noodfonds voor in nood verkerende huisdiereigenaren noodzakelijk en haalbaar is.

3. Gewonde dieren

3.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

De verzorging van gewonde dieren is een plicht, die verankerd is in de algemene zorgplicht in de Flora- en faunawet (artikel 2) en in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (artikel 36 lid 3). Deze plicht geldt voor iedereen. Met andere woorden: niet alleen voor de burgers, maar ook de overheidsinstanties.

3.2. Huidig proces

In de praktijk doet een vinder van een gewond dier hiervan melding (“aangifte”) bij het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven. De dienstdoende vrijwilliger van het meldnummer biedt eerste hulp en zorgt, al dan niet via een te hulp geroepen dierenambulance, voor opvang in de eigen noodopvang of overdracht aan een dierenarts of een opvangcentrum. Gewonde dieren worden in beginsel ter behandeling aangeboden aan de Dierenartsenpraktijk Bodegraven (DAP)⁴⁷. Hierover zijn afspraken gemaakt met de dierenambulance van de Stichting DHW. De Dierenbescherming Afdeling Bodegraven heeft ook afspraken gemaakt met de Dierenartsenpraktijk Bodegraven (DAP) over de behandeling van gewonde dieren. Dit heeft, zonder hierover in details te treden, geleid tot een substantiële besparing op de kosten voor de medische verzorging van gevonden dieren in Bodegraven.

⁴⁷ Soms is dit niet van toepassing, n.l. als het dier rechtstreeks naar het asiel is gebracht. Dan komt bijvoorbeeld de dierenartsenpraktijk Woerden in aanmerking.

Onder andere hierdoor is vanaf 2003 de door de gemeente aan de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven te verstrekken jaarlijkse vergoeding voor het uitvoeren van de wettelijke taken ondanks alles slechts met 20% gestegen⁴⁸.

3.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Voor de relevante ontwikkelingen wordt korthedshalve verwezen naar paragraaf 1.3. van Activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren.

De afspraken van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven met de Dierenartsenpraktijk Bodegraven (DAP) over de behandeling van gewonde dieren zullen ook gelden als de werkgroep Bodegraven van de Dierenbescherming NSA Rijnland vanaf medio 2011 de wettelijke taken van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk op het gebied van dierenwelzijn gaat uitvoeren in de openbare ruimte van het “Bodegraafse” deel van de gemeente (zie: beleidsvoornemens 3 en 4). De medewerking van de DAP in dat kader is voor de gemeente Bodegraven - Reeuwijk dan ook van bijzondere waarde. De gemeente en de Dierenbescherming zijn hier dan ook erkentelijk voor. Deze activiteit vergt geen beleidsvoornemens van de gemeente, anders dan in beleidsvoornemen 4 ook rekening te houden met het maken van afspraken met lokale dierenartsen in Reeuwijk.

4. Dode dieren in de openbare ruimte

4.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Artikel 81h van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren regelt o.a. de verwijdering van zogenaamd destructiemateriaal (dode dieren) uit de openbare ruimte. Indien de gemeente hiervoor een overeenkomst afsluit met een gespecialiseerd bedrijf, dan is een afzonderlijke Destructieverordening niet noodzakelijk. Zo'n gespecialiseerd bedrijf moet gerechtigd zijn categorie 1 - materiaal (o.a. kadavers van huisdieren en kadavers van landbouwhuisdieren) en categorie 2 - materiaal (o.a. kadavers, niet zijnde categorie 1 kadavers) te vernietigen.

⁴⁸ Anno 2010 is de hoogte van de vergoeding € 8.000,--. Dit bedrag is bestemd voor het in stand houden van het meldnummer (0172-611377), de kosten van de DAP en de kosten voor opvang (dierenasielen) en vervoer (dierenambulance Woerden) van gevonden en hulpbehoevende dieren.

4.2. Huidig proces

Het meldnummer voor gevonden en vermiste dieren van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven (0172 – 611377) dient uit praktische overwegingen ook als meldnummer voor gevonden dode dieren in de openbare ruimte van de gemeente Bodegraven⁴⁹. De gemeente Bodegraven hanteert een Instructieblad Ruimen kadavers kleine dieren d.d. januari 2008, waarin de hygiënische maatregelen worden beschreven, die moeten worden getroffen bij het ophalen, verpakken en afvoeren van kadavers van kleine dieren⁵⁰. Bij een melding geeft de dienstdoende vrijwilliger de locatie van het dode dier door aan de dierenambulance van de stichting DHW, die daarvoor verder zorg draagt. Afspraken met de gemeente Woerden (Stadserf) zijn hierover gemaakt en de gemeente Bodegraven betaalt via de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven per factuur.

De gemeente Bodegraven kent in beginsel geen eigen afvoermogelijkheden voor dode dieren uit de openbare ruimte. Hierover zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente Bodegraven, de Afdeling Bodegraven van de Dierenbescherming (neemt de meldingen over gevonden dode dieren aan) en de stichting Dierenhulpverlening Woerden e.o. (DHW) (vervoert de gevonden dode dieren naar het Stadserf te Woerden). In principe worden dode katten (mits nog toonbaar) 14 dagen bewaard in een vriezer t.b.v. identificatie door eventuele eigenaren. Daarna worden deze ook afgevoerd naar het Stadserf te Woerden. Dode honden en andere (grotere) dieren gaan rechtstreeks naar het Stadserf te Woerden, waar deze maximaal een week worden bewaard.

De gemeente Bodegraven heeft zelf een beperkte opslagmogelijkheid. Het betreft twee minicontainers van 240 liter in een gekoelde ruimte op het milieustation de Driewerf. Deze containers zijn uitsluitend bedoeld voor de opslag van alle soorten dode dieren in geval van calamiteiten en voor dode dieren die niet kunnen worden afgevoerd door de dierenambulance van de stichting DHW. Het gaat hierbij met name om landbouwhuisdieren (o.a. geiten, schapen) en vissen. Maar ook dode dieren, die een dusdanig gevaar opleveren voor de gezondheid en veiligheid van mens en/of dier, dat deze niet op de plek kunnen blijven liggen. In het geval dat het dode huisdieren betreft, wordt contact opgenomen met het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven. De dienstdoende vrijwilliger gaat dan kijken of het dier gechipt is, om zo mogelijk de eigenaar van het dode huisdier op te sporen.

⁴⁹ Voor de gemeente Reeuwijk zijn dat respectievelijk de alarmnummers van de in Reeuwijk actief zijnde dierenambulance organisaties. Dit zijn de stichting DHW uit Woerden (0348-414242) voor de woonkernen Driebruggen en Waarder en de DAGO uit Gouda (0182-529059) voor de andere woonkernen.

⁵⁰ Zie ook activiteit 11 (Dierziekten) en de hierbij van toepassing zijnde protocollen.

De dode dieren, die bewaard worden op de Driewerf, worden iedere week door het destructiebedrijf Rendac⁵¹ opgehaald.

In de gemeente Reeuwijk speelt naast de DAGO ook de Wildbeheereenheid (WBE) Reeuwijkse Plassen een belangrijke rol bij het inzamelen van dode dieren gedurende de zomermaanden.

4.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

De regelingen in beide gemeenten functioneren al weer enige tijd naar tevredenheid. Echter de ontwikkelingen bij de gemeente en bij de dierenbescherming (zie Activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren), nopen tot het opnieuw vastleggen van de afspraken over de uitvoering van de voorschriften tot het verwijderen van dode dieren in de openbare ruimte. De afspraken met de werkgroep Bodegraven, die in de plaats treedt van de Afdeling Bodegraven, gaan deel uitmaken van het af te sluiten convenant of contract met de Dierenbescherming NSA Rijnland (zie: beleidsvoornemen 3). Dit geldt ook voor de nieuwe werkgroep Reeuwijk (zie: beleidsvoornemen 4).

Beleidsvoornemen 8:

8. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk legt de afspraken met betrokken partijen over de uitvoering van de voorschriften tot het verwijderen van dode dieren in de openbare ruimte opnieuw vast in relevante convenanten of contracten.

5. Identificatie en Registratie van dieren

5.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving hebben gemeenten geen taken en werkzaamheden op het gebied van Identificatie (het dier voorzien van een uniek kenmerk) en Registratie (het vermelden van de eigenaar van een dier). Effectieve identificatie en registratie van dieren dient meerdere doelen, zoals:

- betrouwbaarheid van de aankoop van een dier (als het al van een identificatie is voorzien);

⁵¹ Rendac is een destructiebedrijf dat dierlijk restmateriaal en kadavers vernietigt. Rendac verwerkt uitsluitend categorie 1- en 2-materiaal.

- tracering zwerfdieren (zie activiteit 2);
- tracering dierziekten en preventie van dierziekten (zie activiteit 11);
- handhaving van regelgeving;
- minimaliseren van de kosten voor de verplichte opvang van gevonden dieren (zie activiteit 1);
- tracering eigenaren van dieren bij een ramp of calamiteit (zie activiteit 12).

Voor identificatie en registratie van huisdieren is nog géén sluitende (wettelijke) regeling. Een centrale databank ontbreekt ook. Dierenopvangcentra en dierenwinkels kunnen daarom ook nog steeds zelf bepalen hoe zij de identificatie en registratie uitvoeren. Volgens het Honden- en kattenbesluit (HKB'99) hebben zij op zich wel de plicht om dit te doen.

Inwoners van gemeenten, die een Verordening Hondenbelasting hebben, zoals de gemeenten Bodegraven⁵² en Reeuwijk⁵³, zijn verplicht hun hond te registreren bij de gemeente in verband met het heffen van de hondenbelasting. De gemeente Bodegraven geeft een hondenpenning (identificatiemiddel)⁵⁴ af na registratie als bewijs dat hondenbelasting wordt betaald. De gemeente Reeuwijk doet dit niet. In beide gemeenten moeten loslopende honden op de weg voorzien zijn van een halsband of een ander identificatiekenmerk dat de eigenaar of houder duidelijk doet kennen (APV artikel 2:58 lid 1 sub c.). Gevaarlijke honden moeten altijd zijn voorzien van een chip (APV artikel 2:60 lid 2).

5.2. Huidig proces

Het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven dient o.a. als meldpunt waar men vermiste en gevonden huisdieren uit Bodegraven en omgeving kan doorgeven (zie ook paragraaf 1.2. van Activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren). Het meldnummer registreert de kenmerken van deze huisdieren. Op basis hiervan worden de gevonden en vermiste huisdieren met elkaar vergeleken. Steeds meer worden ook digitale foto's per e-mail daarbij gebruikt. Publicatie vindt zo nodig plaats op de website van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven en op de Bodegraafse Kabelkrant. Op die manier wordt geprobeerd vermiste huisdieren en hun eigenaren sneller bij elkaar te brengen.

⁵² Verordening Hondenbelasting 2009 van de gemeente Bodegraven d.d. 18 december 2008.

⁵³ Verordening Hondenbelasting 2009 van de gemeente Reeuwijk d.d. 1 december 2008.

⁵⁴ Het ministerie van LNV heeft aangekondigd dat in 2011 ieder hond in Nederland verplicht moet kunnen worden geïdentificeerd en geregistreerd moet zijn.

Identificatie (bijvoorbeeld chippen) en registratie (databank) is een veel effectiever hulpmiddel bij de tracering van de eigenaar van een gevonden dier. Het promoten en (deels) vergoeden van het chippen maakt sinds 1999 deel uit van de jaarlijks gehouden preventieve acties van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven samen met de Dierenartsenpraktijk Bodegraven (DAP). Er zijn vier chiplezers beschikbaar bij de meldnummer organisatie. Ook de DAP en de DHW beschikken over chiplezers.

5.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Ondanks de jaarlijkse actie om identificatie en registratie via het geven van forse kortingen te stimuleren onder de bezitters van honden, katten en andere huis- en landbouwhuisdieren is het aantal zwerfdieren waarvan de eigenaar via de identificatie en registratie kan worden getraceerd nog steeds in de minderheid. Op dit gebied is nog een hele wereld te winnen zeker als de gemeente het stimuleren ervan onder haar burgers ter hand zou nemen. Dit helpt o.a. het probleem van zwerfdieren in en om Bodegraven te verkleinen. De kans dat een gechipt dier een zwerfdier wordt, is aanzienlijk kleiner dan bij een niet gechipt dier. Identificatie en registratie dragen daarom bij aan het beheersbaar houden van deze problematiek. Middelen van de gemeente om dit te ondersteunen zijn voorlichting en het subsidie instrument (zie: beleidsvoornemen 6).

Beleidsvoornemen 9:

9. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk promoot de preventieve acties en het chippen van dieren via de gemeentelijke website en de gemeentepagina's in de lokale bladen. Dit als versterking van de acties van de Dierenbescherming NSA Rijnland.

6. Overlast van dieren

6.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Dieren kunnen ook overlast en schade veroorzaken. Voorkoming en/of bestrijding hiervan is daarom binnen een gemeente een punt van aandacht. Bij overlast en schade door huisdieren en/of landbouwhuisdieren dient de eigenaar strafrechtelijk (aangifte bij de politie) of civielrechtelijk (verhaal van de geleden schade) aangesproken te worden. De gemeente speelt hierbij in beginsel geen rol, behalve bij gevallen zoals verontreiniging door honden (artikel 2:59 APV2009) en loslopende - en gevaarlijke honden (artikelen 2:58 en 2:60 APV2009).

Wel heeft de gemeente te maken met overlast en schade door in het wild levende dieren. De Flora- en faunawet biedt de mogelijkheid om bestrijding van schade door dieren mogelijk te maken (zie het hoofdstuk Wettelijk en Bestuurlijk kader). Bij de bestrijding komt het aspect dierenwelzijn aan de orde. De Flora- en faunawet heeft namelijk twee peilers: de beschermplicht (in stand houden soorten planten en dieren) en de zorgplicht (richt zich op het individuele dier). Beide maken deel uit van de beheerverantwoordelijkheid voor de openbare ruimte van de gemeente. Bij alle ruimtelijke ingrepen moet expliciet rekening worden gehouden met de aanwezige beschermde planten en dieren.

6.2. Huidig proces

Werkelijke overlast van huisdieren, bijvoorbeeld bijtende honden, zal in het algemeen moeten leiden tot aangifte bij de plaatselijke politie en de gemeente. Op basis van artikel 2:60 lid 1 sub a. en b. APV2009 kan het college aan de houder c.q. eigenaar van een gevaarlijke hond opleggen deze kort aan te lijnen en te muilkorven.

In de praktijk krijgt het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven ook vaak klachten m.b.t. overlast van huisdieren binnen. Al naar gelang de situatie worden klagers doorverwezen naar de politie of het meldpunt “Zorg en Overlast” Regio Midden – Holland van de GGD Hollands Midden, omdat dit in engere zin geen dierenwelzijn betreft maar mensenwelzijn. Pas bij bestrijding van de overlast kan dierenwelzijn weer aan de orde komen.

Klachten over overlast kunnen ook betrekking hebben op in het wild levende of verwilderde dieren (zwanen, ganzen, duiven, kraaien, kippen, katten, bijtschildpadden, etc.) (zogenaamde dierplagen). Deze komen in beginsel binnen bij de gemeente, die hierover een bestuurlijk oordeel moet geven (wel of niet handelend optreden?) en als besloten wordt op te treden moet kiezen voor een weloverwogen bestrijdingsmethode. Hoewel dit vaak maatwerk is, zou een generiek afwegingskader hierbij behulpzaam kunnen zijn. Het ontbreekt de gemeente aan zo'n afwegingskader. De gemeente vraagt in beginsel wel advies aan de Dierenbescherming met het oog op het dierenwelzijn.

Wanneer de klacht de strekking krijgt van “schadelijk” (mollen, ratten, muizen, muskusratten, etc.) dan lijkt het oordeel eenvoudiger, maar het zal ook dan weloverwogen moeten zijn, d.w.z. diervriendelijk en effectief (zie ook bijlage 1: Actuele visie en begrippenkader (punt 7)).

6.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Dierplagen (overlast door in het wild levende of verwilderde dieren) zijn vaak een gevolg van het gedrag van de mens (bijvoorbeeld: het hele jaar door overvloedig voeren van (water)vogels⁵⁵, waardoor deze afhankelijk worden van de mens; het laten slingeren van etensafval, waar bijvoorbeeld kauwen en ongedierte op afkomen; onvoldoende hygiëne in huis en omgeving, wat ongedierte aantrekt). Bestrijding van de overlast begint in dit soort gevallen dan ook met een attitude verandering bij de mens. Voorlichting is hiervoor het meest uitgesproken instrument. Indien er moet worden opgetreden, dan moet de gemeente uit oogpunt van dierenwelzijn hierbij, naast de wettelijke verplichtingen ook het uitgangspunt hanteren: Niet alle middelen heiligen het doel⁵⁶. Dit betekent in de praktijk preventie, verjagen, vangen en verplaatsen, beperken van (schadelijke) gevolgen en pas in uiterste instantie, als géén alternatieven meer beschikbaar zijn, doding met de meest diervriendelijke methode. Het is bewezen dat doding de minst effectieve methode is. Populaties blijven terugkomen als de leefomgeving geschikt is en bij het gebruik van chemische middelen treedt zelfs resistentie op (nog afgezien van de gevaren voor mensen). Er is door de GGD in Amsterdam een diervriendelijk stappenplan bestrijding dierenoverlast ontwikkeld. Hierin worden de stappen genomen om op een zo diervriendelijk mogelijke wijze een oplossing te vinden voor eventuele overlast door dieren en/of dierplagen. Zo'n stappenplan is ook, rekening houdende met de lokale situatie, toe te passen binnen de gemeente Bodegraven – Reeuwijk (zie bijlage 3).

De gemeente heeft een hondenbeleid, gericht op enerzijds het verminderen van de overlast van honden⁵⁷ en anderzijds het bieden van positieve prikkels⁵⁸ en regels aan de hondenbezitters om overlast te voorkomen. Agressief gedrag bij honden blijft een probleem. Dit uit zich in extreme vorm in bijt- en vechtgedrag als er te veel honden op een te klein gebied zijn aangewezen of als honden niet vrij mogen rondlopen. Vaak is de mens slachtoffer van een bijtincident of wordt een mens "lastig gevallen" door een loslopende hond. De eigenaar c.q. houder van een hond is ten alle tijden verantwoordelijk voor de handelingen van zijn hond. In de APV worden hierover aanvullende regels gesteld, door bij de herziening van het APV2009 een nieuw lid 4 bij artikel 2:58 op te nemen:

⁵⁵ Bij warm weer kan dit ook leiden tot botulisme (zie paragraaf 11: Dierziekten).

⁵⁶ Zie bijlage 1: Actuele visie en begrippenkader, punt 7.

⁵⁷ De artikelen 2:58 t/m 2:60 uit het APV2009.

⁵⁸ Dit zijn o.a. het hondenstrand, Depo dogs of poepzak dispensers, bewijzering naar uitlaatplekken en uitreengebieden.

APV Artikel 2:58 Lid 4: Het is de eigenaar of houder van een hond verboden de hond zich op een voor de omgeving hinderlijke wijze te laten gedragen.

De politie en/of de Boa moeten toezien op handhaving van deze regel.

Beleidsvoornemens 10 en 11:

10. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal volgens een diervriendelijk “stappenplan bestrijding dierenoverlast” gaan werken.
11. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 artikel 2:58 (Loslopende honden) aanvullen met een lid 4 betreffende de gedragingen van die hond in de openbare ruimte.

7. Evenementen met en handel in dieren

Onder de noemer evenementen met dieren kan men o.a. vangen acts van (wilde) dieren in circussen, wedstrijden biggen vangen, ganzen trekken, maar ook dierenshows, veemarkten en dergelijke. Het is meer regel dan uitzondering dat hierbij veel uitwassen plaats vinden, waarbij het dierenwelzijn in het geding is.

7.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Evenementen met dieren

Op dit moment zijn verschillende soorten regelingen van toepassing op het welzijn van dieren bij evenementen. Te noemen zijn: de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd), de Flora- en faunawet, de transportverordening en de habitatrichtlijn.

De rol van de gemeente is beperkt tot het al dan niet afgeven van een vergunning voor het desbetreffende evenement op basis van de APV.

Omdat de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren het welzijn van dieren uitputtend regelt, heeft de gemeenteraad niet de bevoegdheid om de wet aan de vullen.

Daarom kan in de APV voor het afgeven van een vergunning of het verlenen van een ontheffing de enkele weigeringsgrond "in het belang van het welzijn van dieren" niet worden opgenomen⁵⁹. Dit laat onverlet dat de gemeente wel mogelijkheden heeft om een vergunning voor een evenement met dieren te weigeren op basis van de geldende weigeringsgronden in de APV of om er voorwaarden aan te verbinden, bijvoorbeeld het mogen voeren van een keurmerk of het lidmaatschap van een belangenorganisatie.

Handel in dieren

Het Honden- en Kattenbesluit (HKB) regelt het bedrijfsmatig houden van honden en katten, bijvoorbeeld een dierenwinkel of tuincentrum die honden of katten verkoopt. Hiervoor hoeft de gemeente geen vergunning te verlenen, maar is er een meldingsplicht aan het bureau Identificatie en Registratie Honden- en Kattenbesluit (I&R-HKB). Voor het bedrijfsmatig houden van andere dieren (zoals cavia's, konijnen, vissen, etc.) zijn er geen regels, anders dan de vangnetbepalingen uit de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (algemene verzorgingsplicht van artikel 37).

7.2. Huidig proces

Evenementen met dieren

Voor evenementen met dieren in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk is een vergunning nodig. Hoewel dierenwelzijn geen aparte weigeringsgrond is in het APV heeft de gemeente wel mogelijkheden om een vergunning te weigeren. De gemeente kan bij de beoordeling ook uitgaan van het openbare orde motief⁶⁰ en het openbare zedelijkheidsmotief⁶¹. Landelijke inspectiediensten (LID en/of AID) zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het dierenwelzijn bij evenementen met dieren, zodat deze ook vooraf al geraadpleegd kunnen worden (evenals de lokale afdelingen van de Dierenbescherming).

Handel in dieren

Hoewel het HKB de intentie heeft om de straathandel en illegale handel uit te bannen komt dit nog steeds zeer vaak voor. De malafide hondenhandel vindt ook plaats in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk.

⁵⁹ Uitspraak Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State d.d. 26 augustus 2009 op de hoger beroepen van de burgemeester van Winschoten, Circus Renz en de Vereniging Nederlandse Circus Ondernemingen (VNCO) tegen de uitspraak van de Rechtbank Groningen in het geding tussen Circus Renz / VNCO en de burgemeester van Winschoten. Aanleiding was het weigeren door de burgemeester van Winschoten van een evenementenvergunning aan circus Renz in 2007 in het belang van het welzijn van dieren.

⁶⁰ De vraag hierbij is, leidt het evenement tot dierenmishandeling? Zo ja, dan is er sprake van strijd met artikel 36 lid 1 Gwwd en wordt de vergunning geweigerd.

⁶¹ De vraag hierbij is, leidt het tot ruwe en weinig respectvolle behandeling van dieren. Zo ja, dan wordt de vergunning geweigerd.

Soms kan er ook iets mis zijn met de huisvesting en verzorging van dieren in dierenwinkels en tuincentra. Voor het toezicht hierop zijn de afdelingsinspecteurs van de lokale afdelingen van de Dierenbescherming verantwoordelijk. Het escalatieniveau is de LID en/of de politie.

Zwanendriften

Dit is een speciale categorie van houden en handelen in dieren, waarmee de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk de afgelopen jaren helaas zijn geconfronteerd. In de gemeente Bodegraven woont namelijk de laatste zwanendrifter in Nederland. Deze houdt al tientallen jaren zwanen op een manier, die bekend staat als het houden van zwanendriften. Al heeft deze zwanendrifter een ontheffing van het ministerie van LNV om zijn bedrijf tot 2013 te kunnen voortzetten, de eigenaren van de gronden en wateren waar de knobbelzwanen zich bevinden, moeten daar wel mee akkoord gaan. Dit zijn in feite de Groene Hart gemeenten, waaronder de gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Reeuwijk en Waddinxveen. Zowel de gemeente Bodegraven⁶² als de gemeente Reeuwijk hebben in 2010 besloten geen toestemming meer te verlenen voor het zwanendriften op gemeentelijke gronden.

7.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Evenementen met dieren

Het houden van evenementen waarbij dieren gebruikt worden is niet meer van deze tijd. Bij deze evenementen bestaat een grote kans dat het welzijn van het dier wordt aangetast, zeker als er sprake is van een competitie-element. Daarnaast is de wijze van omgang met dieren zeer stuitend. Het dier wordt gedegradeerd tot spelobject en daarmee wordt voorbij gegaan aan de eigenwaarde van het dier. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal daarom een terughoudend beleid gaan voeren bij het afgeven van vergunningen op dit gebied.

Circussen

Circussen vormen een speciale categorie van evenementen met dieren. Omdat de (wilde) dieren in circussen nooit hun soorteigen gedrag kunnen vertonen en de training en het optreden van de dieren vaak gepaard gaat met pijn, stress en angst is er per definitie bijna altijd sprake van een grove aantasting van het dierenwelzijn⁶³.

⁶² Het college van B&W heeft op 19 januari 2010 besloten geen toestemming te verlenen voor het zwanendriften op gemeentelijke gronden.

⁶³ Zie de norm voor dierenwelzijn bij activiteit 8: Verwaarloosde en mishandelde dieren.

Daarnaast voldoen ook het transport en de huisvesting vaak niet aan minimaal te stellen eisen. De meeste “circusliefhebbers” ontgaat dit omdat het zich aan het oog onttrekt (of omdat zij het niet willen zien). Uit twee recente rapporten van de Universiteit van Wageningen⁶⁴ blijkt dat de huidige van toepassing zijnde regels (zie paragraaf 7.1) onvoldoende zijn om het welzijn van circusdieren te garanderen. Daarom kiest de minister van LNV voor nieuwe regels op het gebied van verzorging en huisvesting van circusdieren en worden er hogere eisen gesteld aan de kennis van de verzorgers op het gebied van diergezondheid en verzorging. De nieuwe wetgeving is voor 2011 voorzien.

Dit betekent niet dat de gemeente Bodegraven – Reeuwijk geen nieuw beleid op dit gebied kan maken. De gemeente kan beginnen een zekere terughoudendheid te betrachten bij het toestaan van evenementen met dieren, waaronder circussen (bijvoorbeeld één circus in twee jaar). Daarnaast wordt aan het verlenen van de vergunning de kwaliteitseis gesteld, dat het circus is aangesloten bij de Vereniging van Nederlandse Circus Ondernemingen (VNCO). Ook wordt iedere afgifte van een vergunning voor een circus met dieren gemeld bij de Landelijke Inspectiedienst van de Dierenbescherming (LID). Dit gebeurt door toedoen van de lokale werkgroep van de Dierenbescherming. Het doel hiervan is toezien op het dierenwelzijn en misstanden aan de kaak stellen.

Ook zijn er voldoende mogelijkheden om diervriendelijke evenementen in de gemeente te houden (bijvoorbeeld een circus zonder dieren). Bij twijfel of de diervriendelijkheid voldoende is gewaarborgd, wordt advies van de lokale afdeling van de Dierenbescherming ingewonnen. Die wordt ook geïnformeerd over alle evenementen waarbij dieren zijn betrokken.

Handel in dieren

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk staat kritisch ten opzichte van de handel in dieren. Zij vindt dat hierbij de ethische regels van omgang met dieren in acht genomen moeten worden. De intrinsieke waarde van het dier is het uitgangspunt hierbij. De gemeente zal niet gereguleerde handel ontmoedigen en er zal kritisch worden omgegaan met het afgeven van vergunningen voor eventuele diermarkten. Zowel de landelijke als lokale toezichthouders op het gebied van dierenwelzijn worden geïnformeerd.

⁶⁴ Welzijn van dieren in reizende circussen in Nederland, Circuspraktijk in 2008, maart 2009; De intrinsieke waarde van circusdieren in performance praktijken, maart 2009.

Beleidsvoornemens 12 en 13:

12. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk neemt in de vergunningsvoorwaarden op dat circussen met wilde dieren, die in aanmerking willen komen voor een vergunning om te mogen optreden, aangesloten moeten zijn bij de Vereniging voor Nederlandse Circus Ondernemingen (VNCO).
13. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk meldt alle evenementen met dieren en eventuele diermarkten door toedoen van de lokale werkgroep van de Dierenbescherming aan de Landelijke Inspectiedienst van de Dierenbescherming (LID).

8. Verwaarloosde en mishandelde dieren

8.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

In Nederland worden, naast de bedrijfsmatig gehouden dieren (landbouwhuisdieren, zoals koeien, schapen, geiten, kippen), ook ongeveer 20 miljoen dieren (honden, katten, konijnen, cavia's, papegaaien, reptielen, vissen, parkieten, etc.) uit liefhebberij gehouden. In de praktijk schort het nog wel eens aan de huisvesting, de voeding en de (medische) verzorging van deze dieren als ook aan de manier waarop met ze wordt omgegaan. Dit leidt geregeld tot mishandeling en/of verwaarlozing. Dit zijn misdrijven op basis van de artikel 36 lid 1 en 2 en artikel 37 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. De landelijke inspectiediensten zijn aangewezen om hiertegen op te treden (de LID voor gezelschapsdieren; de AID voor exoten en landbouwhuisdieren).

Volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving hebben gemeenten geen directe taken en werkzaamheden op dit gebied. Dit laat onverlet dat gemeenten op het gebied van preventie en in de voorwaarden scheppende sfeer wel degelijk een rol kunnen spelen.

8.2. Huidig proces

Meldingen van verstoord dierenwelzijn (mishandeling en/of verwaarlozing) komen binnen op het meldnummer dierenmishandeling van de Dierenbescherming (0900 - 20 21 210) of bij de meldkamer van de AID (045 – 54 66 230).

Daarnaast komen meldingen ook vaak binnen bij de politie, maar ook bij het meldnummer van de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven (0172-611377). Zowel de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk hebben zelf geen eigen meldpunt voor dierenmishandeling en –verwaarlozing.

In 2006 hebben het ministerie van LNV, de Algemene Inspectiedienst (AID) en de LID een convenant afgesloten waarin de verdeling van taken wordt vastgelegd. De LID richt zich op de gezelschaps- en hobbydieren, de professionele dierenhouderij is het werkterrein van de AID. Verder beperkt de AID zich tot handhaving in geval er duidelijk sprake is van wetsovertredingen, terwijl de LID ook inspringt op “vermoedens”. De LID werkt daarbij wel samen met de AID en de politie bij wetsovertredingen, en op grond van art 10 van de GWWD moeten beide organisaties (LID en AID) de benodigde informatie verschaffen aan LNV. De huidige taakverdeling tussen de AID en de LID leidt in de praktijk ook vaak tot problemen, omdat de LID binnen het convenant geen controlerende functie kan en mag vervullen. Een rol die juist zo belangrijk is, omdat de AID ook met andere belangen rekening moet houden, bijvoorbeeld economische. De LID daarentegen kan zich volledig richten op het dierenwelzijn. Het is een taak voor de LID, maar mogelijk ook voor gemeenten, om de AID hierop scherp te houden.

Binnen de Dierenbescherming zijn er werkafspraken over het afhandelen van meldingen door de afdelingsinspectie (vrijwilligers zonder wettelijke bevoegdheden; behandelen alleen meldingen die gaan over verstoord dierenwelzijn van huisdieren) en de landelijke inspectie (beroepskrachten met wettelijke bevoegdheden). Daarnaast probeert de Dierenbescherming door voorlichting en maatschappelijke beïnvloeding dierenleed te voorkomen (preventie).

8.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

De afgelopen jaren valt er een stijging te constateren van het aantal meldingen van dierenmishandeling en –verwaarlozing. Ook de kranten maken hiervan vaker melding. Ook in de malafide hondenhandel en andere illegale handel in dieren vinden in de regel vele mistoestanden plaats (zie ook paragraaf 7: Evenementen met en handel in dieren). Het is een zaak van maatschappelijk belang dat het toezicht op het welzijn van dieren wordt verscherpt, teneinde dit soort gevallen, maar ook andere gevallen van dierenmishandeling en/of -verwaarlozing in de toekomst tot een minimum te beperken.

Aan toezicht zit een preventief gedeelte (voorkomen dat dierenwelzijn afglijdt) en een repressief gedeelte (al dan niet wetmatig optreden om een dier uit een toestand van verstoord welzijn naar een beter welzijn te brengen). De Dierenbescherming gaat het toezicht op het welzijn van dieren in het kader van de regionalisering (zie de ontwikkelingen in paragraaf 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren) anders organiseren. Tot nu toe ligt de nadruk op het repressieve gedeelte, dat uitgevoerd wordt door de inspecteurs van de LID en de afdelingen. De nieuwe stijl afdelingen van de Dierenbescherming, zoals de NSA Rijnland, zullen veel meer dan nu aandacht gaan besteden aan het preventieve gedeelte van het toezicht op het welzijn van dieren. Hierbij zijn voorlichting over de manier waarop met dieren moet worden omgegaan en signalering van incidenten cruciaal. Er is zoveel onwetendheid in de huidige maatschappij over wat er bij het houden van een dier komt kijken (voeding, huisvesting, (medische) verzorging, etc.) dat hier een hele wereld te winnen is. De Dierenbescherming en andere dierenorganisaties timmeren al jaren aan de weg, maar zij kunnen de klus niet alleen klaren. Ook de gemeente, de politie en andere maatschappelijke organisaties moeten hierbij een rol gaan spelen, omdat dierenmishandeling en dierenverwaarlozing vaak in een sociale context plaatsvinden.

De gemeente zal een actievere rol spelen door:

- de eigen medewerkers⁶⁵, de politie⁶⁶ en maatschappelijke organisaties⁶⁷ attent te maken op het fenomeen dierenmishandeling en –verwaarlozing⁶⁸;
- het meldnummer dierenmishandeling van de Dierenbescherming (0900 - 20 21 210) actief te promoten (gemeentepagina's lokale bladen; website van de gemeente; gemeentegids);
- afspraken te maken met de politie over inzet in noodgevallen en in de weekends;
- het hanteren van een door alle betrokken instanties geaccepteerde norm voor het toezicht op het dierenwelzijn; deze norm bestaat uit de volgende voorwaarden (zie bijlage 4)⁶⁹:
 - dieren dienen gevrijwaard te blijven van honger en dorst;
 - zij moeten worden beschermd tegen weersinvloeden zoals koude en hitte;
 - dieren dienen vrij te zijn van stress, pijn en angst;
 - zij moeten zoveel mogelijk hun soorteigen gedrag kunnen vertonen.

⁶⁵ Zoals buitenmedewerkers van de afdeling Groen en Reiniging; de BOA; leden van wijkteams; etc.

⁶⁶ Zoals de wijkagenten, bureaumedewerkers, etc.

⁶⁷ Zoals GGD, thuiszorg, woningbouwcorporaties, etc.

⁶⁸ De Dierenbescherming NSA Rijnland kan hierbij assisteren. Dit kan onderdeel zijn van het af te sluiten convenant (zie beleidsvoornemen 3).

⁶⁹ Als er sprake is van bewuste handelingen, die deze voorwaarden aantasten, dan is dat dierenmishandeling of -verwaarlozing.

- het opzetten van samenwerking en informatie uitwisseling tussen alle betrokken instanties, die signalen van dierenmishandeling en/of –verwaarlozing kunnen herkennen;
- indien de proef in Capelle aan den IJssel om de Boa's extra bevoegdheden te geven om op te kunnen treden tegen dierenmishandeling en –verwaarlozing landelijk navolging zal gaan vinden, dan worden zo mogelijk de afdelingsinspecteurs van de Dierenbescherming die werkzaam zijn in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk vanwege hun kennis van zaken door de gemeente aangesteld als Boa.

Beleidsvoornemen 14:

14. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal een actieve rol gaan spelen bij het toezicht op het dierenwelzijn in de gemeente. Hierover worden vanaf 2011 werkafspraken gemaakt met relevante instanties zoals de politie, Dierenbescherming (NSA Rijnland, LID), AID, GGD, thuiszorg over o.a. samenwerking, informatie uitwisseling, voorlichting, signalering, registratie incidenten, etc.

9. Gebruik van dieren voor educatie

9.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

In Nederland zijn er tal van gelegenheden waar dieren gebruikt worden voor educatie. Naast kinderboerderijen worden ook stadsboerderijen, hertenkampen en dierentuinen hiertoe gerekend. De van toepassing zijnde wet- en regelgeving is afhankelijk van de bedrijfsvorm waarvoor is gekozen. Vaak is het een stichting die dit soort gelegenheden exploiteert. Relevante wetten waaraan o.a. de kinderboerderij moet voldoen, zijn de Handelsregisterwet, de Wet Milieubeheer, de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet), de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd), de Diergeneesmiddelenwet, de Meststoffenwet, de Destructiewet en de Warenwet.

Volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving hebben gemeenten geen taken en werkzaamheden op dit gebied, behalve in de vergunningen sfeer. Dit laat onverlet dat gemeenten in de voorwaarden scheppende sfeer wel degelijk een rol kunnen spelen.

9.2. Huidig proces

Kinderboerderijen hebben een belangrijke recreatieve en educatieve functie binnen een gemeenschap. Het al spelend ontdekken van de eigen aard van het dier, en daar naar handelen, is een proces dat niet vanzelfsprekend verloopt. Het opbouwen van een goede relatie tussen mensen (kinderen) en dieren is van groot belang, omdat deze kinderen allemaal potentiële toekomstige houders van dieren zijn. Het leren respectvol met dieren om te gaan, betekent minder dierenleed voor de toekomst. Maar op een kinderboerderij is men ook bezig met sociale integratie en milieu. De dieren zijn hierbij het middel en daar moet goed mee worden omgegaan conform de door de gemeente Bodegraven – Reeuwijk gehanteerde norm voor dierenwelzijn⁷⁰. De gemeente kan aan het oprichten en beheren van een kinderboerderij voorwaarden verbinden en deze vastleggen in een overeenkomst.

In de gemeente Bodegraven is “De Oude Zustersuin” een met een kinderboerderij vergelijkbare Kinderspeel- en Dierenpark, waar dieren bij o.a. educatie een belangrijke rol spelen. Incidenteel worden er bij “De Oude Zustersuin” dieren, vaak gedumpte huis- en hobbydieren, zoals pluimvee, konijnen en cavia's, aangeboden. Deze dieren worden dan, indien mogelijk, ter plekke opgevangen en verzorgd⁷¹. Om de problematiek van gedumpte dieren beheersbaar te houden, zijn werkafspraken tussen “De Oude Zustersuin” en de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven zeker zinvol.

De gemeente Bodegraven draagt jaarlijks € 7000,- bij in de exploitatiekosten van de “De Oude Zustersuin”. Daarnaast heeft de gemeente in 2008, na 5-jarige afwezigheid van een beheerder, een beheerder voor momenteel 18 uur per week aangesteld. Ook wordt het afval op kosten van de gemeente ingezameld. In die zin heeft de gemeente invloed (zij het op afstand) m.b.t. het beheer of anderszins.

In de gemeente Reeuwijk zijn geen kinderboerderijen of dergelijke gelegenheden.

⁷⁰ Voor deze norm voor dierenwelzijn zie activiteit 8: Verwaarloosde en mishandelde dieren; zie ook bijlage 4: Toezicht op het dierenwelzijn.

⁷¹ Over de manier waarop het opvangen en verzorgen van gevonden dieren en dus ook gedumpte dieren wordt geregeld in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk zie activiteit 1: De opvang en verzorging van gevonden dieren.

9.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Het is algemeen bekend dat kinderboerderijen nogal eens negatief in de publiciteit komen, enerzijds vanwege hun fokbeleid (zelf gefokte dieren gaan na verloop van tijd naar de intensieve veehouderij), anderzijds vanwege dat de dieren het slachtoffer worden van weerzinwekkende dierenmishandeling met vaak de dood als gevolg. Maar ook ander dierenleed is en blijft mogelijk. De gemeente draagt voor een niet onaanzienlijk deel financieel bij aan de exploitatie van "De Oude Zusteruin". Hieraan kan de gemeente voorwaarden verbinden, zoals het maken van afspraken over (dit zijn enkele voorbeelden):

- het toezicht op het welzijn van de dieren;
- een protocol "Evenementen met dieren";
- een protocol "Verzorging van en omgang met de dieren";
- camerasurveillance in verband met mogelijk vandalisme en dierenmishandeling.

Beleidsvoornemen 15:

15. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk maakt nadere afspraken met kinderboerderij "De Oude Zusteruin" om het welzijn van de aanwezige dieren blijvend te garanderen.

10. Dieren en beheermaatregelen en ruimtelijke ingrepen

10.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

In de praktijk komen veel dieren in een stad of dorp regelmatig in het nauw door maatregelen van de gemeente, zoals nieuwe bedrijfsvestiging, woningbouw, wegaanleg, beheer gemeentelijke groenvoorzieningen. De gemeente is verplicht zich te houden aan de van toepassing zijnde natuurwetgeving. Als de gemeente aan het werk gaat in de openbare ruimte, dan krijgt zij vooral te maken met de Flora- en faunawet, die planten- en diersoorten beschermt. Op grond hiervan mogen bijvoorbeeld beschermde dieren niet opzettelijk worden verontrust of gedood. Het is daarom belangrijk, dat wanneer de gemeente plannen ontwikkelt voor ruimtelijke ingrepen of werkzaamheden in het kader van het gemeentelijke beheer, vooraf goed wordt beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties zijn voor beschermde inheemse soorten en individuele dieren.

De belangrijkste van toepassing zijnde wetten zijn naast de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet, de Wegenverkeerswet, de Boswet. De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) is ook van toepassing (algemene zorgplicht voor individuele dieren). Maar ook de APV is van toepassing (o.a. regels voor het bewaren van houtopstanden in de artikelen 4:10 t/m 4:17 APV2009 gemeente Bodegraven).

10.2. Huidig proces

Als beheerder van de openbare ruimte (parken, plantsoenen, wegen en overig openbaar groen) heeft de gemeente te maken met de dieren die in de openbare ruimte leven. Bij beheermaatregelen van de gemeente wordt een onderscheid gemaakt tussen regulier beheer⁷² enerzijds en anderzijds groot onderhoud en rehabilitaties, vernieuwen beplanting in plantvakken, baggeren, wegophogingen. De gemeente moet bij alle werkzaamheden dus ook bij deze beheertaken voldoen aan de algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet en tevens alle verbodbepalingen in acht nemen.

De gemeente Bodegraven⁷³ heeft een eigen Groendienst die in het kader van het beheer gemeentelijke groenvoorziening nadrukkelijk bezig is met (in het wild levende) dieren te beschermen, met natuurontwikkeling en met bescherming van leefgebieden. Er wordt nadrukkelijk gewerkt volgens de Flora- en fauna wetgeving. Voorbeelden zijn de aanschaf van diervriendelijke maaimachines, het uitstellen van het maaiseizoen, groei van verschillende soorten kruiden, de selectieve onkruidbestrijding volgens de DOB⁷⁴ methode (zo min mogelijk chemische onkruidbestrijding en zo min mogelijk schade aan de omgeving), eendentrapjes, natuurvriendelijke oevers (deze oevers lopen geleidelijk het water in, zodat dieren gemakkelijk bij het water kunnen) en slootkanten, etc. In 2009 is het beleids- en beheerplan groen voor de komende 5 jaar vastgesteld.

⁷² Hieronder vallen jaarlijks terugkerende werkzaamheden, zoals het maaien van wegbermen in een bepaalde periode.

⁷³ Ook de gemeente Reeuwijk neemt maatregelen bij ruimtelijke ingrepen in het belang van de dieren. Bij de aanleg van de rondweg Reeuwijk-Brug wordt rekening gehouden met de aanwezige beschermde diersoorten en de landschappelijke waarde van het gebied. Passende maatregelen hiervoor zijn dan ook meegenomen in het ontwerp. Te denken valt aan toepassing van geluidarm asfalt, een geluidswal en geluidsschermen, en speciale voorzieningen voor de meervleermuis en de ringslang.

⁷⁴ Onkruidbestrijding volgens de DOB (Duurzaam OnkruidBeheer) methode is gericht op een effectieve onkruidbestrijding tegen een redelijke kostprijs. Binnen DOB kan men kiezen voor verschillende bestrijdingsmethoden zoals mechanisch, thermisch of chemisch. Kiest men echter voor chemische onkruidbestrijding dan gelden een aantal regels die de afspoeling van herbiciden (onkruidverdelgers) naar het oppervlaktewater moeten tegengaan. Doel van de DOB methode is een bijdrage te leveren aan het realiseren en behouden van een goede waterkwaliteit. De kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater mogen niet worden overschreden waarmee ook het risico met betrekking tot de drinkwaterproductie afneemt.

De gemeente moet bij het opstellen van een bestemmingsplan alle relevante belangen inventariseren en deze belangen tegen elkaar afwegen. Een van die belangen is de bescherming van dieren (soorten conform Flora- en faunawet en individuele dieren conform de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren) die in het plangebied voorkomen. Ook motieven als natuurontwikkeling (groeninrichting) en bescherming van leefgebieden (faunabeheer) spelen daarbij een rol. Gemeenten kunnen als wegbeheerder ook maatregelen nemen voor de regulering van het verkeer. De Wegenverkeerswet geeft een opsomming van de belangen die met maatregelen op grond van deze wet kunnen worden nagestreefd. Het beschermen van dieren, die door het verkeer worden bedreigd, vormt een belang dat valt onder de bredere omschrijving “het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade”. Meestal zal het gaan om in het wild levende dieren, maar ook gehouden dieren in combinatie met verkeerssituaties kunnen aanleiding tot maatregelen geven. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om extra verkeersborden (waarschuwingen) tot aan maximum snelheden en afsluiten van wegen toe.

Voor het kappen van houtopstanden is een kapvergunning nodig op basis van de APV2009 van de gemeente Bodegraven. In artikel 4:11 APV2009 is vastgelegd welke houtopstanden zonder vergunning gekapt mogen worden en voor welke houtopstanden een kapvergunning bij de gemeente moet worden aangevraagd⁷⁵. Er is niet expliciet geregeld dat het verboden is om in het broedseizoen van de vogels bomen te kappen⁷⁶. Binnen de Flora- en faunawet is dit wel geregeld.

10.3. **Ontwikkelingen en beleidsvoornemens**

Uit de beschrijving van het huidige proces is op te maken dat zowel in de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk al veel gedaan wordt om de belangen van dieren bij beheermaatregelen te waarborgen. Per 1 januari 2011 fuseren beide gemeenten tot een nieuwe gemeente Bodegraven – Reeuwijk. Bij de beheermaatregelen van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk (bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen en ruimtelijke ingrepen, zoals woningbouw, wegaanleg, uitbaggeren sloten en ander oppervlakte water) zal het belang van het dier naast alle andere belangen expliciet meegewogen worden.

⁷⁵ Voor de gemeente Reeuwijk geldt een min of meer zelfde procedure.

⁷⁶ Op grond van de Flora- en faunawet mag iemand die een kapvergunning heeft gekregen geen bomen kappen of snoeien, als hiermee het broeden of het nestelen van vogels wordt verstoord.

Alle plannen worden opgesteld en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden zullen worden uitgevoerd conform de vigerende natuur (flora en fauna) wetgeving. Hiervoor is in de gemeentelijke beheerorganisatie o.a. de Flora- en faunawet breed geïmplementeerd. Dit betekent dat:

- de betreffende medewerkers adequaat zijn opgeleid;
- er een gedragscode van toepassing is, waardoor voor het bestendig beheer gemeentelijke groenvoorziening niet jaarlijks hoeft te worden aangetoond, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden de bescherming van beschermde soorten planten en dieren gewaarborgd is⁷⁷;
- de kennis op het gebied van beschermde soorten planten en dieren ook daadwerkelijk bij de werkzaamheden wordt ingezet.

In het recent vastgestelde Beleids- en beheerplan Groen van de gemeente Bodegraven voor de komende 5 jaar is geen gedragscode van toepassing verklaard. Het van toepassing doen verklaren van een bestaande gedragscode⁷⁸ is gebeurd door middel van een collegebesluit.

In algemene zin kan gesteld worden, dat het dierenbelang bij beheermaatregelen van de gemeente niet van ondergeschikt belang is. Bij twijfel, of het belang van het dier of de soort voldoende is gewaarborgd, wordt advies van de Dierenbescherming ingewonnen. Verder wordt in het APV als voorwaarde voor het afgeven van een kapvergunning het verbod opgenomen, dat bij het kappen van houtopstanden broedende vogeles en nesten niet mogen worden verstoord. Dit vergt aanpassing van artikel 4:14 APV2009.

Beleidsvoornemens 16 en 17:

16. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij alle ruimtelijke ingrepen het belang van het dier (soort en individuele dier) meewegen en zo nodig het advies van de Dierenbescherming hierover vragen.
17. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 in artikel 4:14 (Bijzondere vergunningsvoorschriften) opnemen, dat bij het kappen van houtopstanden broedende vogels en nesten niet verstoord mogen worden.

⁷⁷ Zie ook bijlage 5: Gedragscodes Flora- en faunawet.

⁷⁸ Bijvoorbeeld de Gedragscode Flora- en faunawet bestendig beheer gemeentelijke groenvoorziening van de Vereniging Stadswerk Nederland en de Vereniging van hoveniers en groenvoorzieners, juni 2006.

11. Dierziekten

11.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Wat betreft de preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten heeft de burgemeester taken toebedeeld gekregen op grond van de artikelen 19, 21, 23, 26 en 27 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). In artikel 19 is bepaald, dat de burgemeester een aan hem gedane kennisgeving van een besmettelijke dierziekte onmiddellijk doorgeeft aan de verantwoordelijk minister. Op grond van artikel 21, 23, 26 en 27 neemt de burgemeester zo spoedig mogelijk door de minister nodig geachte maatregelen om de dierziekte te bestrijden. Ook verleent de burgemeester zijn medewerking bij het plaatsen en verwijderen van waarschuwborden en kentekenen en stelt middelen ter ontsmetting ter beschikking. Verder kan hij een bevel uitvaardigen, dat dieren moeten worden vastgelegd of opgesloten.

11.2. Soorten

Er zijn vele soorten besmettelijke dierziekten. In bijlage 6 is een overzicht en toelichting gegeven van de meest bekende besmettelijke dierziekten onder de landbouwdieren, zoals BSE (gekke koeien ziekte), MKZ (mond- en klauwzeer), varkenspest en Q-koorts. De bekendste besmettelijke dierziekte onder de in het wild levende dieren is nog steeds botulisme. De meeste mensen denken dat botulisme⁷⁹ alleen in de zomer voorkomt. Helaas is dit niet het geval. Het komt het gehele jaar voor, alleen zijn het aantal gevallen veel minder dan in de zomermaanden. Dode vissen / eenden etc. in een vijver betekent overigens nog niet altijd dat er sprake is van botulisme. Bij een verdacht geval dient een laboratorium proef uitsluitsel te geven.

⁷⁹ Botulisme is één van de drie meeste voorkomende ziekteproblemen van wilde vogels. Elk jaar zijn vele vogels verlamd of gaan dood door vergiftiging die veroorzaakt wordt door de bacterie *Clostridium botulinum*. Deze bacterie produceert onder 'gunstige' omstandigheden toxine (gif), dat bij besmette dieren in eerste instantie verlamingsverschijnselen veroorzaakt. Twee van de zeven gifstotypes die bekend zijn, veroorzaken gewoonlijk sterfte bij wilde vogels; één van deze, type C, veroorzaakt meestal vele doden onder de eenden, terwijl type E vnl. meeuwen en duikeenden treft.

11.3. Huidig proces

De voortdurende waakzaamheid voor en bestrijding van botulisme zijn activiteiten binnen zowel de gemeente Bodegraven als de gemeente Reeuwijk. Groendienst, dierenambulances en het meldnummer van de Dierenbescherming in Bodegraven letten scherp op signalen van botulisme (verzwakte en verlamde watervogels; aantallen dode watervogels). Verdachte sterfgevallen van watervogels worden onderzocht. Om epidemieën te voorkomen moeten dode vogels zo snel mogelijk worden opgeruimd. De gemeente Bodegraven hanteert een Instructieblad Botulisme d.d. november 2007, waarin de hygiënische maatregelen worden beschreven, die moeten worden getroffen bij het ruimen van dode vissen en watervogels (zie ook activiteit 4: Dode dieren in de openbare ruimte).

Bij de dierziekten uit bijlage 6 zal, al dan niet na een melding van de burgemeester, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) (i.c. de Algemene Inspectiedienst (AID) en/of de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)) het voortouw nemen en zal de gemeente op de meest effectieve manier volgen. Dierenartsen zijn verplicht om van alle door hen opgemerkte gevallen van dierziekten waarop de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) van toepassing is, alsmede van andere gevallen, onverwijld kennis te geven aan de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA).

In 2006 was met name de (Aziatische) vogelgriep actueel. Dit betrof in het wild levende vogels. De AID had bij de bestrijding hiervan het voortouw. Gezien de problemen met de capaciteit en de afstanden kreeg de gemeente Bodegraven van de AID toestemming om het ter zake vereiste te verrichten. De Gemeente, de Dierenbescherming (meldnummer) en de Dierenhulpverlening Woerden (ambulance) hebben nauw samengewerkt. Zo verwezen de websites van de gemeente en de dierenbescherming naar elkaar, was het meldnummer van de dierenbescherming de ingang voor meldingen over dode dieren en gaf de gemeente op haar website voorlichting over op de mens overdraagbare dierziekten (zoönosen). Er is op basis van de ervaringen in 2006 bij een volgende "dreiging" een welomschreven aanpak beschikbaar. Dit is het Protocol calamiteitendienst Vogelgriep d.d. januari 2008. Hierin worden de hygiënemaatregelen beschreven hoe men dient te handelen bij het ophalen, verpakken en vervoeren van zieke, gewonde of kadavers van wilde vogels (zie ook activiteit 4: Dode dieren in de openbare ruimte). Dit is in lijn met het kwaliteitssysteem preventie dierziekten⁸⁰ van de VWA.

⁸⁰ Het doel van een kwaliteitssysteem is de preventie van insleep en verspreiding van besmettelijke dierziekten enerzijds en het waarborgen van de gezondheid en het welzijn van te vervoeren evenhoevigen anderzijds.

11.4. **Ontwikkelingen en beleidsvoornemens**

Momenteel is nog steeds de Q-koorts actueel. De ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hebben medio december 2009 besloten, dat in de strijd tegen Q-koorts alle drachtige geiten en schapen op besmet verklaarde bedrijven worden gedood. Dit geldt zowel de gevaccineerde en niet-gevaccineerde bedrijven. De beslissing over het ruimen van dieren is een bevoegdheid die wettelijk uitsluitend aan de minister van LNV toekomt. Burgemeesters kunnen hier niet over beslissen. Gelet op de gevolgen die het ruimen heeft voor de houder, zijn directe omgeving en de gemeente als geheel, is het echter wel van belang dat de lokale bestuurders betrokken zijn bij uitvoering van het ruimen. Ambtenaren van de VWA en de AID hebben geen bevoegdheid om de toegang tot terreinen of stallen af te dwingen, indien de houder weigert medewerking te verlenen aan de ruiming op zijn bedrijf. De inzet van politieambtenaren kan in die gevallen nodig zijn. Burgemeesters nemen de beslissing over de inzet van de politie. Een burgemeester kan op basis van de Wet publieke gezondheid eventueel aanvullende maatregelen treffen zoals het sluiten van een bedrijf, het opleggen van een bezoekersverbod, het laten toedienen van antibiotica en het informeren van bezoekers van bedrijven. Burgemeesters hebben niet de bevoegdheid om dieren te laten ruimen. Wel staat het de eigenaar van de dieren vrij om in overleg met de dierenarts te overwegen om de dieren in te laten slapen.

Vooralsnog zijn er geen bedrijven in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk als besmet aangemerkt. Ruiming was daarom (nog) niet aan de orde, wel het naleven van het vorig jaar ingestelde en daarna weer opgeheven verbod op het transport van schapen en geiten en het toezien hierop. Dit is in beginsel een zaak van openbare orde en niet dierenwelzijn.

Alles wat samenhangt met de bestrijding van dierziekten vergt geen beleidsvoornemens van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk in het kader van deze Nota, behalve dat in het af te sluiten covenant met de Dierenbescherming NSA Rijnland ook rekening moet worden gehouden met de ondersteunende rol van de werkgroep Bodegraven en de werkgroep Reeuwijk voor de gemeente bij het bestrijden van besmettelijke dierziekten (zie beleidsvoornemens 3 en 4).

12. Dieren in het rampenplan

12.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Het college van B & W stelt ten minste één maal per vier jaren een rampenplan vast, waarin risico's worden geïventariseerd, de organisatie, de verantwoordelijkheden, de taken en de bevoegdheden in het kader van de rampenbestrijding worden beschreven en het beleid ten aanzien van het vaststellen van rampen bestrijdingsplannen wordt vastgelegd (artikel 3 Wet Rampen en zware ongevallen (1985)).

Bij rampen wordt in redelijkheid ook geprobeerd dieren in veiligheid te brengen. Hiervoor worden in beginsel vier motieven gegeven:

- a. dieren zijn levende wezens met een eigen intrinsieke waarde en moeten dus vanuit oogpunt van dierenwelzijn en vanuit moreel oogpunt gered worden;
- b. er kan óók menselijk leed mee voorkomen worden;
- c. het voorkomt dat mensen zelf actie gaan ondernemen en zo zelf in gevaar komen;
- d. ontsnapte dieren zouden weer (redding-) activiteiten kunnen bemoeilijken.

Het in veiligheid brengen omvat het vangen, het verzamelen, het vervoeren naar opvangadressen en het identificeren en registreren. De brandweer heeft de wettelijke taak om bij calamiteiten en rampen te zorgen voor het veiligstellen van mens én dier (artikel 1 Brandweerwet). Personen en diensten die (mede) ingezet zouden kunnen worden, dienen bekend te zijn (dierenbescherming, dierenambulance) en geoefend te zijn.

12.2. Huidig proces

Het rampenplan van de gemeente bestaat uit één crisisplan⁸¹ en 30 deelplannen, die betrekking hebben op specifieke activiteiten zoals voorlichting of het inzamelen van besmette waren. Die 30 zijn niet allemaal van de gemeente, maar ook van de politie, de GHOR⁸² en de brandweer.

⁸¹ Het crisisplan vormt de theoretische basis voor de voorbereiding op calamiteiten en crises. Aan dit plan liggen de procedures van de hulpverleningsdiensten en bestuurlijke notities van de gemeente ten grondslag.

⁸² GHOR staat voor Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen.

Beleidsteam

De burgemeester leidt wanneer nodig de gemeentelijke rampenbestrijdingsorganisatie. Hij is de voorzitter van het gemeentelijke beleidsteam, waar hij wordt ondersteund door een team van adviseurs. Het beleidsteam neemt de strategische besluiten die nodig zijn om slachtoffers te voorkomen en de situatie zo snel mogelijk onder controle te krijgen. Het beleidsteam besluit ook tot het instellen van actiecentra conform de deelplannen die in werking getreden zijn. De aard van het incident bepaalt welke deelplannen dit zijn.

Management team

Het beleidsteam wordt ondersteund door het ondersteuningsteam en het gemeentelijk management team. Hier zijn mensen aanwezig die informatie verzamelen, besluiten voorbereiden en genomen besluiten doorgeven aan verschillende actiecentra.

De actiecentra zorgen ook voor de uitvoering. De gemeente houdt in principe elk jaar een rampenoefening. Tijdens deze oefening wordt het rampenplan in de praktijk gebracht en kunnen de betrokkenen eventuele moeilijkheden in kaart brengen. Na deze oefening vindt een evaluatie plaats waarin de betrokkenen feedback krijgen op hun handelingen.

Proces 14: Opvang & Verzorgen

In het procesdeelplan van de gemeenten Reeuwijk en Bodegraven m.b.t. proces 14 (Opvang & Verzorgen) d.d. mei 2009 staat als doelstelling "Het opvangen en verzorgen van daklozen, evacués en behandelde gewonden, inclusief dieren, voor de periode dat de getroffen en nog niet naar hun huizen kunnen terugkeren, evenals alle andere betrokkenen/getroffenen.". Dit duidt erop, dat er in het rampenplan van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk aandacht is voor dieren.

12.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

De vuurwerkcramp in Enschede in 2000 heeft de overheid geconfronteerd met de realiteit dat bij rampen en calamiteiten ook dieren zijn betrokken. Na de vuurwerkexplosie kwamen dierenambulances uit heel Nederland naar het rampgebied op verzoek van de Landelijke Inspectiedienst van de Dierenbescherming (LID). Zij haalden zo'n 1700 levende dieren uit het gebied. Dat verliep in Enschede goed, maar dat was meer geluk dan wijsheid. Hulp aan dieren moet expliciet in een rampenplan worden geregeld⁸³.

⁸³ Het voorbeeld van Enschede maakt eveneens duidelijk dat rampenbestrijding, ondanks alle voorbereidingen, ook vaak een praktische, spontane invulling behoeft.

In een rampenplan zou moeten komen te staan hoeveel dieren in een gebied aanwezig zijn⁸⁴, wat de beschikbare opvangmogelijkheden zijn (bijvoorbeeld dierenasielen, dierspecialzaken, noodopvang Dierenbescherming, kinderboerderijen, zoals “De Oude Zusteruin”, speciaal aangewezen en ingerichte ruimten) en welk specialistisch vervoer voor dieren aanwezig is (o.a. dierenambulances, veewagens, paardentrailers).

In de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk is voor de dieren het nodige geregeld in proces 14 (Opvang & Verzorgen) d.d. mei 2009 en de bijbehorende werkinstructies medewerkers Opvang en Verzorgen. Maar het kan het altijd beter. In bijlage 7 worden enige praktische zaken aangegeven om in proces 14 (Opvang & Verzorgen) en de bijbehorende werkinstructies nog een verbetering te maken. Ook moet binnen de gemeentelijke rampenbestrijdingsorganisatie de ambtenaar, die primair aanspreekpunt is voor dierenwelzijn binnen de gemeentelijke organisatie, een rol krijgen.

Beleidsvoornemens 18 en 19:

18. De gemeenten Bodegraven en Reeuwijk scherpener het procesdeelplan 14 Opvang & Verzorgen en de werkinstructies medewerkers Opvang en Verzorgen verder aan met het oog het welzijn van de dieren bij een ramp of calamiteit optimaal te waarborgen. Dit aangescherpte procesdeelplan 14 en de aangepaste werkinstructies zijn vanaf 1 januari 2011 van toepassing in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.
19. De ambtenaar, die binnen de gemeente primair is belast met dierenwelzijn, krijgt een rol in de gemeentelijke rampenbestrijdingsorganisatie.

13. Visserij

13.1. Taken en werkzaamheden volgens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving

Op alle soorten visserij zijn de Visserijwet 1963⁸⁵ en het Reglement voor de binnenvisserij 1985⁸⁶ van toepassing. In de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk komt sportvisserij voor, maar ook beroepsvisserij (voornamelijk op de Reeuwijkse Plassen).

⁸⁴ Hierbij wordt opgemerkt, dat in de praktijk dit erg moeilijk te realiseren is. Daarnaast is het ook erg moeilijk om na de eerste initiële inventarisatie de gegevens bij en actueel te houden.

⁸⁵ Wet van 30 mei 1963, houdende nieuwe regelen omtrent de visserij, Stb. 312; laatstelijk gewijzigd 25 juni 2009, Stb. 265.

⁸⁶ Besluit van 19 november 1997, houdende vaststelling van het Reglement voor de binnenvisserij 1985.

Sinds het Beleidsbesluit Binnenvisserij van september 1999 hebben de zogenaamde visstandbeheercommissies een centrale rol in het visserijbeleid op de binnenwateren. De visstandbeheercommissie (VBC) fungeert als overlegplatform waarin visrechthebbenden (sport- en beroepsvissers) samenwerken met waterbeheerders en terreinbeheerders om te komen tot een afgestemd en duurzaam visstand- en visserijbeheer. Vanaf 1 januari 2010 zijn de sportvissers en beroepsvissers, naast verplichte deelname in een VBC, verplicht om gezamenlijk visplannen te maken en vervolgens te vissen volgens de afspraken uit die plannen. Zonder visplan kan er vanaf 1 januari 2010 niet meer gevestigd worden op de binnenwateren. Ook is er een gedragscode Sportvisserij. Deze Code bevat een aantal gedragsregels voor sportvissers die tot doel hebben de aantasting van het vissenwelzijn als gevolg van sportvissen te minimaliseren.

Omdat zowel de sport- als beroepsvisserij op de binnenwateren door de Rijksoverheid in de Visserijwet 1963 is geregeld, kan de gemeente geen nadere regels ten aanzien hiervan stellen. Dit betekent echter niet dat de gemeente geen enkele rol speelt bij het vissen en hengelen in de gemeente. De rol van de gemeente is als volgt:

1. de gemeente is verhuurder⁸⁷ van visrechten en kan vanuit deze rol voorwaarden stellen of de visrechtovereenkomst beëindigen⁸⁸;
2. de gemeente verleent vergunningen voor grootschalige visevenementen en kan aan deze vergunningen voorwaarden verbinden of de vergunningen weigeren;
3. de gemeente kan voorlichting geven of voorlichting stimuleren;
4. de gemeente kan in de APV bepalingen opnemen die stroperij terugdringen, bijvoorbeeld een verbod op nachtvissen⁸⁹.

13.2. Huidig proces

Om als sportvisser te mogen vissen in de Nederlandse binnenwateren moet men in het bezit zijn van de zogenaamde VISpas⁹⁰. Dit is een privaatrechtelijke basisvergunning sportvisserij, die door hengelsportverenigingen wordt uitgegeven. Deze VISpas geldt als bewijs van lidmaatschap van de hengelsportvereniging of visrechthebbende federatie en Sportvisserij Nederland.

⁸⁷ Volgens artikel 28 Visserijwet 1963 is de huurtermijn meestal 6 jaren.

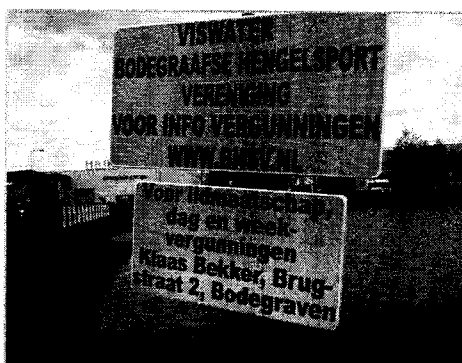
⁸⁸ Als de gemeente de al afgesloten overeenkomst van visrecht met een hengelsportvereniging niet wil verlengen, moet zij conform artikel 33 lid 1 onderdeel a Visserijwet 1963 uiterlijk acht maanden voor het eind van de lopende overeenkomst aan de hurende vereniging schriftelijk te kennen geven dat de overeenkomst van het visrecht niet voortgezet zal worden.

⁸⁹ Op grond van artikel 7 lid 1 Reglement voor de binnenvisserij 1985 is nachtvissen verboden, maar op grond van artikel 7 lid 2 geldt het verbod niet voor de zomermaanden juni, juli en augustus in daarvoor specifiek aangewezen wateren.

⁹⁰ Dit geldt niet voor kinderen tot 14 jaar, die willen vissen met 1 hengel. Hiervoor is geen (Kleine)VISpas nodig.

Met de VISpas mag men met twee hengels en alle toegestane aassoorten vissen in alle wateren die zijn ingebracht in de Landelijke Lijst van Viswateren. In deze lijst staan alle wateren die hengelsportverenigingen, federaties en Sportvisserij Nederland hebben ingebracht. Voor de sportvissers die geen lid zijn van een hengelsportvereniging is er sinds 1 januari 2007 een document: *de Kleine VISpas*. Hiermee mag met één hengel en een beperkt aantal aassoorten in een beperkt aantal wateren (zie Kleine Lijst van Viswateren) worden gevestigd. De Kleine VISpas vormt samen met de Kleine Lijst van Viswateren de visvergunning (schriftelijke toestemming). Voor het zogenaamde nachtvisserij is naast de (Kleine) VISpas een aanvullende Nachtvisspas noodzakelijk. Voor het nachtvisserij moet de gemeente toestemming verlenen door middel van een zogenaamd aanwijzingsbesluit. Het nachtvisserij kan namelijk beschouwd worden als een vorm van kamperen buiten kampeerterreinen. Dit is via de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) te regelen. Voor het toestaan van nachtvisserij buiten de zomermaanden juni, juli en augustus moet de gemeente ontheffing op het verbod op nachtvisserij bij het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vragen (artikel 11 van het Reglement voor de binnenvisserij 1985).

Om als beroepsvisser te mogen vissen in de Nederlandse binnenwateren moet men in het bezit zijn van een zogenaamde grote visakte. Dit is een privaatrechtelijke basisvergunning beroepsvisserij. De grote visakte kan worden aangevraagd bij de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) en vanaf 2006 na de fusie met de Nederlandse Vereniging Van Sportvissersfederaties (NVVS) tot Sportvisserij Nederland bij deze laatste organisatie.

Van het binnenwater waar men vist moeten de visrechten van de beheerder c.q. eigenaar

worden verworven. Dit zijn meestal de gemeenten of particuliere eigenaren. De instantie die de visrechten verwerft (pachten of huren) is meestal de plaatselijke hengelsportvereniging. De Bodegraafse Hengel Sport Vereniging (BHSV)⁹¹ heeft voor een aantal wateren in de gemeente Bodegraven de visrechten verworven van de gemeente⁹² en van particulieren.

⁹¹ Bij BHSV is de visstandbeheercommissie (VBC) in oprichting. De leden binnen deze commissie zullen zich inzetten voor de visstandbeheer binnen de wateren van de gemeente Bodegraven. Hieronder wordt verstaan het beheren en registreren van visstanden, het lokaliseren van verontreinigingen, vissterfte en overbevissing, alsmede het opstellen van een visbeheersplan voor deze wateren.

⁹² Huurovereenkomst ter zake van visrechten van de gemeente Bodegraven met BHSV d.d. 9 februari 2006.

De gemeente Bodegraven staat het nachtvisserij met tentjes toe voor de periode 1 januari 2008 t/m 31 december 2010 op de waterkanten langs de Grootte Wetering⁹³ en de Oude Rijn. De nachtvisser moet wel in het bezit zijn van de nachtVISpas van BHSV.

De Goudse Hengelaarsvereniging VISWATERPACHTING (VWP) heeft de visrechten voor een gedeelte van de Reeuwijkse Plassen. Daarnaast heeft de 's-Gravenhaagse Hengelsport Vereniging (GHV) ook visrechten in de polders te Reeuwijk en Bodegraven.

13.3. Ontwikkelingen en beleidsvoornemens

Er zijn twee ontwikkelingen van belang voor het dierenwelzijnsbeleid van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk. Ten eerste de tegenstrijdige belangen van sport- en beroepsvisserij en het dierenwelzijn. Ten tweede de tegenstrijdige belangen van de sport- en beroepsvisserij.

1. Dierenwelzijn versus sport- en beroepsvisserij⁹⁴. Er is lang verkeerd verondersteld dat vissen geen gevoel hebben. De huidige dierenwelzijnwetgeving gaat echter uit van de intrinsieke waarde van de dieren, dat wil zeggen, dat de dieren waardevol zijn op zichzelf. Om te mogen vissen en hengelen wordt geen kennis en ervaring geëist. Bij het hengelen kunnen vissen verwondingen oplopen bij het op het land brengen, verwijderen van haken, wegen en terugzetten. Dit is vooral het geval als er weerhaken worden gebruikt. Dierenwelzijnsorganisaties stellen daarom dat sportvissen in strijd is met dierenwelzijn. Zowel de rijksoverheid als de belangenverenigingen hebben gedragscodes opgesteld om de schade aan de vissen zo veel mogelijk te beperken. Ook zijn er regels voor het visstandbeheer, ondermeer beperkingen voor vissen in de paaitijd, de toegestane hoeveelheid mee te nemen vis of de verplichting bepaalde vis terug te zetten in plaats van te behouden. In de voorlichting aan de leden besteden belangenverenigingen aandacht aan verantwoord vissen. Hoewel hiervan niet gezegd kan worden dat dit in het belang is van het welzijn van de vis, staat daar wel tegenover dat deze bezigheid bijdraagt aan de natuurbeleving en is het een vorm van ontspanning voor de beoefenaar.

⁹³ Dit aanwijzingsbesluit is een collegebesluit van 24 juni 2008 op grond van artikel 5.8.3 APV2007 ter aanvulling van artikel 5 van de huurovereenkomst ter zake van visrechten van de gemeente Bodegraven met BHSV d.d. 9 februari 2006. Tevens heeft het ministerie van LNV op 11 december 2007 een eenmalige ontheffing van het verbod op de nachtvisserij verleend voor de aangewezen wateren, voor zover eigendom van de gemeente Bodegraven.

⁹⁴ Zie ook bijlage 1 punt 8.

Een goede voorlichting is essentieel⁹⁵. De verantwoordelijkheid voor de opvoedkundige taak ligt primair bij de georganiseerde hengelsport. Mocht blijken dat er ondanks de inzet van georganiseerde hengelsport wantoestanden⁹⁶ ontstaan, dan kan dit voor de gemeente aanleiding zijn om het beleid ter zake aan te scherpen. De gemeente kan bijvoorbeeld aan vergunningen voor visevenementen voorwaarden verbinden, kan deze vergunningen weigeren, kan nachtvisserij verbieden, kan de visrechtovereenkomsten met de hengelsportverenigingen beëindigen. Ook kan de gemeente al dan niet in overleg met de hengelsportverenigingen meer doen aan voorlichting. Dit is met name nodig voor de groep kinderen jonger dan 14 jaar, die vrij mogen vissen met 1 hengel. Het is een landelijke trend dat deze groep toeneemt. Bij deze groep is een wereld te winnen, hetgeen ook door de minister van LNV wordt onderkend⁹⁷.

2. Sportvisserij versus beroepsvisserij. De belangen van de sportvisserij (recreatief) en beroepsvisserij (kostwinning) zijn verschillend. Beiden zijn gebaat bij een duurzame visstand, echter waar beroepsvisserij actief mogen zijn ligt het gevaar van overbevissing op de loer. In de gemeente Bodegraven – Reeuwijk geldt dit vooral de Reeuwijkse Plassen⁹⁸. In de Reeuwijkse Plassen is de visstand, in bijzonder ook de aalstand, goed. Er is al decennia lang sprake van privaat georganiseerd visserij en visstandbeheer door de eigenaren zelf en door degenen die in een contractuele relatie tot de eigenaren staan, zoals huurders van visrechten en visvergunninghouders (met goedkeuring van de Kamer voor de Binnenvisserij). De aalherstelmaatregelen die de minister van Landbouw Natuur en Voedselveiligheid (LNV) in november 2008 op last van de Europese Unie⁹⁹ heeft afgekondigd werken mogelijk contraproductief voor de Reeuwijkse Plassen.

⁹⁵ Dit blijkt ook weer uit de recent in opdracht van het ministerie van LNV uitgevoerde evaluatie Gedragscode Sportvisserij (Vis netjes? Evaluatie Gedragscode Sportvisserij. Eindrapport d.d. 9 maart 2010).

⁹⁶ Deze kunnen liggen op het terrein van het dierenwelzijn (vissen die een haak inslikken, die tijdens het onthaken onnodig worden beschadigd, het onjuist gebruik van leefnetten, etc.). Maar ook op het terrein van de openbare orde (vissers die rommel achterlaten, de begroeiing beschadigen of op andere wijze overlast veroorzaken).

⁹⁷ Brief AKW/2010/1557 betreffende Evaluatierapport Sportvisserij d.d. 6 april 2010 van de minister van LNV aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

⁹⁸ De Reeuwijkse Plassen is een circa 750 hectare groot gebied, waarvan 80% particulier eigendom is, 19% is eigendom van de gemeente Reeuwijk en 1% van Staatsbosbeheer. De eigenaren zijn conform artikel 1 lid 1 onderdeel c Visserijwet 1963 de rechthebbenden op het visrecht.

⁹⁹ Vanwege de kritische situatie van de aalstand (de hoeveelheid intrekkende hoeveelheid glasaal is nog slechts 1 % vergeleken met twintig jaar geleden) moesten de Europese landen voor eind december 2008 aalherstelplannen inleveren in Brussel. Doel van deze plannen was dat in de toekomst weer 40 % van het oorspronkelijke natuurlijke aantal schieralen kan uittrekken. Waren de voorgestelde maatregelen volgens Brussel ontoereikend, dan moest vanaf juli 2009 in betreffend land de visserij op aal voor 50 % worden stilgelegd.

Deze maatregelen¹⁰⁰ bieden de mogelijkheid, dat een groter aantal commerciële vissers actief kunnen worden op de Reeuwijkse Plassen. De maatregelen beperken de rechthebbenden op het visrecht, visvergunninghouders en huurders van visrechten, op oneigenlijke gronden abrupt in het genot van de aan eigendom en contract verbonden uitoefening van het visrecht evenals in de bevoegdheid om als eigenaar naar eigen goeddunken, zonder daarbij overigens andere belangen te schaden of uit het oog te verliezen, te handelen. Voorts kunnen en zullen de maatregelen op korte termijn schade toebrengen aan de visstand en de waterbodem op de Reeuwijkse Plassen door ongebreidelde introductie van ongeclausuleerde commerciële visserij op (kleine) delen van de Reeuwijkse Plassen. De gevolgen, die dit kan hebben voor een min of meer afgesloten watercomplex, zijn desastreus zoals blijkt in het IJsselmeer. Het voorgaande betekent, dat de gemeente Reeuwijk voor de 19% van de Reeuwijkse Plassen waarvan zij eigenaar is, in beginsel hieraan niets kan doen. De gemeente Reeuwijk vindt het van groot belang dat de individuele eigenaren van viswater in de Reeuwijkse Plassen in hun eigen viswater mogen blijven vissen en zo doende hun eigen viswater beheren en onderhouden.

Om toch aan de eisen van het ministerie van LNV te kunnen voldoen wil de gemeente een vereniging oprichten, waarin de gemeente en de individuele eigenaren hun eigen viswater inbrengen om te voldoen aan de eis van "250 hectare water". De leden van de vereniging brengen daarnaast een dusdanig bedrag in om op die manier ook te voldoen aan de verdieneis van "€ 8.500,-". Het oprichten van zo'n vereniging om te voldoen aan de aalherstelmaatregelen van het ministerie van LNV ligt ter toetsing voor bij het ministerie.

Beleidsvoornemens 20 en 21:

20. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk onderzoekt of in de door haar afgesloten visrechtovereenkomsten met de hengelsportverenigingen het dierenwelzijn voldoende is geborgd en zo neen, welke aanvullende voorwaarden om het dierenwelzijn te bevorderen er dan in moeten worden opgenomen.

21. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk maakt afspraken met de huurders van visrechten over voorlichting en educatie aan met name jonge vissers.

¹⁰⁰ Iedereen, die geen 250 hectare water heeft en geen € 8.500,- verdient in de visserij, mag vanaf 2008 niet meer met beroepsvistuigen vissen (o.a. fuiken voor de palingvisserij). Dit betekent in de praktijk dat de eigenaren van viswater in de Reeuwijkse Plassen niet zelf meer met fuiken mogen vissen op aal en dat daarmee de deur wagenwijd wordt opengezet voor meer beroepsvisserij.

14. Jacht, beheer en schadebestrijding

Paragraaf 14 met bijbehorende beleidsvoornemens 22 en 23 zijn geschrapt conform de in de raad van 30 september 2010 aangenomen amendement van de heer J.L. van de Heuvel (SGP).

Instrumenten van de gemeente

Regie – rol gemeente: afstemming en overleg

Dierenwelzijn heeft raakvlakken met diverse aspecten van gemeentelijk beleid. Het onderwerp dierenwelzijn kan dan ook programmatisch ingepast worden in de diverse reeds bestaande programma's, zoals openbare orde en veiligheid en beheer/inrichting van openbare ruimte. Het is echter juist vanwege deze diverse aspecten belangrijk dat er één coördinerend portefeuillehouder dierenwelzijn is aangewezen. In de gemeente Bodegraven is dit reeds het geval. Het afgelopen decennium heeft de gemeente Bodegraven goede initiatieven op dierenwelzijnsgebied ontplooid (zie hoofdstuk Bestaande maatregelen / huidig beleid) en er was een goede samenwerking met de Dierenbescherming Afdeling Bodegraven. De gemeente Reeuwijk heeft op het gebied van gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid geen historie. Dat is niet erg, want met de voorliggende Nota wordt het dierenwelzijnsbeleid duidelijk op de kaart gezet in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk. Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2011 zal duidelijk worden welke wethouder de portefeuille dierenwelzijn zal gaan beheren in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.

Regie en Samenwerking

Naast het uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van dierenwelzijn wil de gemeente Bodegraven – Reeuwijk vooral een voorwaardenscheppende en regisserende rol vervullen. Hieraan wordt o.a. invulling gegeven door het uitvoeren van de beleidsvoornemens (bijvoorbeeld beleidsvoornemen 14) en door goed samen te werken met andere organisaties, die direct (veelal dierenorganisaties) of indirect (politie, brandweer) actief zijn op het gebied van dierenwelzijn. Voor een goede communicatie en afstemming over het onderwerp dierenwelzijn, zowel intern als extern, is het van belang dat er binnen de gemeentelijke organisatie naast een coördinerend wethouder (de wethouder Dierenwelzijn) ook één ambtelijk aanspreekpunt voor dit onderwerp wordt aangewezen. Dit was het geval bij de gemeente Bodegraven¹⁰¹ en zal worden gecontinueerd bij de gemeente Bodegraven – Reeuwijk. Hij of zij zal uitvoering geven aan deze beleidsnota Dierenwelzijn.

¹⁰¹ Het ambtelijke aanspreekpunt voor dierenwelzijn van de gemeente Bodegraven is een beleidsmedewerker van de afdeling Groen en Reiniging.

Hierbij zal de gemeente zoveel mogelijk gebruik maken van de kennis en deskundigheid van relevante maatschappelijke organisaties, zoals de Dierenbescherming Nieuwe Stijl Afdeling Rijnland, de Stichting Dierenhulpverlening Woerden e.o. en de kinderboerderij “De Oude Zustertuin”. Dit alles wordt geïnstitutionaliseerd door het aanstellen van een deskundige op het gebied van dierenwelzijn als onbezoldigde gemeentelijk dierenwelzijn adviseur (GDA). Wanneer het College van Burgemeester en Wethouders en/of de Gemeenteraad informatie of advies op het gebied van dierenwelzijn nodig hebben dan zal de GDA de gevraagde informatie of het advies onverwijld verschaffen en zo nodig mondeling toelichten. Het lijkt voor de hand te liggen om de functie van GDA te doen vervullen door een vrijwilliger van de Dierenbescherming NSA Rijnland.

Beleidsvoornemen 24:

22. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk stelt een deskundige op het gebied van dierenwelzijn aan als onbezoldigde gemeentelijk dierenwelzijn adviseur (GDA). In het met de NSA Rijnland af te sluiten convenant of contract (zie beleidsvoornemen 3) wordt nagegaan of dit een vrijwilliger van de werkgroep Bodegraven moet of kan zijn.

Bestuurlijk overleg

Er vindt tenminste één keer per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de wethouder van Dierenwelzijn van de gemeente Bodegraven – Reeuwijk en het bestuur van de Dierenbescherming NSA Rijnland. Hierbij zijn ook de coördinator van de werkgroep Bodegraven, (te zijner tijd) de coördinator van de werkgroep Reeuwijk en het ambtelijk aanspreekpunt dierenwelzijn van de gemeente aanwezig. Dit overleg wordt georganiseerd door de verantwoordelijke afdeling binnen de gemeente.

Voorlichting en communicatie

Hoewel de gemeente Bodegraven – Reeuwijk een landelijke gemeente is, groeien niet alle inwoners automatisch dicht bij de natuur op en leren daardoor niet als vanzelfsprekend om te gaan met dieren. Mensen die een huisdier aanschaffen hebben niet altijd het volle besef van de zorg en verplichtingen die dat met zich meebrengt. De gemeente Bodegraven – Reeuwijk rekent het daarom tot haar taak de inwoners bewust te maken van dierenwelzijn met als uiteindelijk doel het bevorderen van de balans tussen mens en dier.

Een van de belangrijkste instrumenten voor de gemeente – vanuit de wettelijk taken en vanuit de regisserende rol – is het hebben en het uitdragen van dierenwelzijnbeleid door middel van goede voorlichting en communicatie.

Dierenwelzijn gaat over de kwaliteit van het leven van een dier. Elk dier dat niet in zijn natuurlijke omgeving leeft, probeert zich aan te passen aan zijn leefomgeving. Een dier voelt zich het best in een omgeving waarin hij zijn natuurlijke gedrag kan vertonen en waar het niet geconfronteerd wordt met stress, pijn of angst. Door middel van goede voorlichting en communicatie kan de gemeente een bijdrage leveren aan het welzijn van de dieren in de gemeente Bodegraven - Reeuwijk. Hiertoe is een aantal beleidsvoornemens (o.a. beleidsvoornemens 5, 9, 14) geformuleerd.

Speerpunten en communicatiedoelen

Communicatie met betrekking tot het dierenwelzijn in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk kent een drietal pijlers:

1. Voorlichting en bewustwording ten aanzien van het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid.
2. Voorlichting m.b.t. verantwoord huisdierbezit (o.a. beleidsvoornemens 5 en 9).
3. Voorlichting t.a.v. het omgaan met dieren (zowel huisdieren als in het wild levende dieren) en het begrip dierenwelzijn en het toezicht erop (beleidsvoornemens 10 en 14).

Deze drie pijlers laten zich vertalen in de volgende concrete acties:

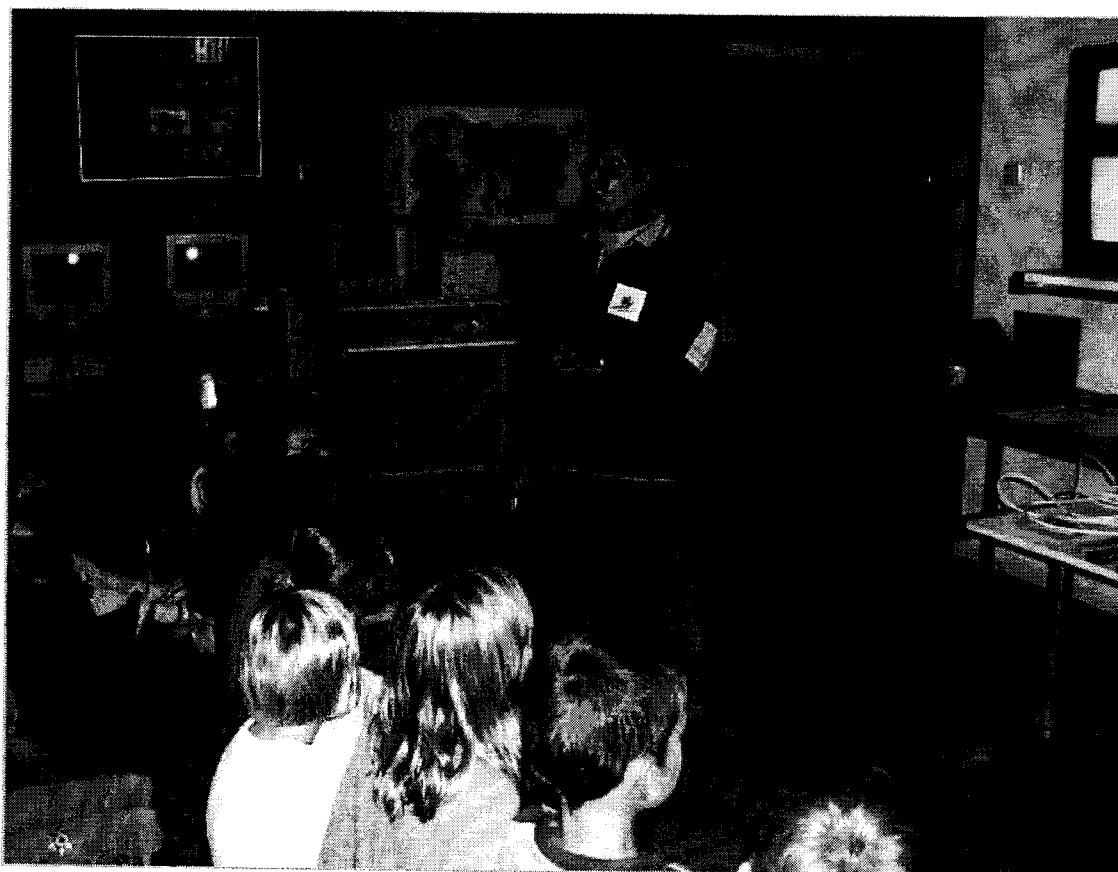
Voorlichting geven over:

- Het gemeentelijke dierenwelzijnsbeleid (intern en extern).
- Rechten en plichten met betrekking tot het houden van dieren.
- Waar men het beste een dier kan aanschaffen (betrouwbare adressen).
- Nut en noodzaak van het chippen van gezelschapsdieren.
- Houding/gedrag ten opzichte van in het wild levende dieren (inclusief de vissen).
- Waar en hoe men melding kan doen over dierenmishandeling en/of -verwaarlozing.
- De belangenorganisaties voor dieren.

Inzet van communicatiemiddelen

Voor de voornoemde acties worden de volgende communicatiemiddelen ingezet:

- Persbericht na besluitvorming Raad over deze beleidsnota Dierenwelzijn.
 - Publicatie van het dierenwelzijnsbeleid op de gemeentelijke website (en intranet) en in de Gemeentegids van Bodegraven – Reeuwijk.
 - Periodiek redactionele aandacht voor dierenwelzijn en toezicht op het dierenwelzijn op de gemeentepagina van de lokale kranten.
 - Publicatie van het landelijk meldnummer Dierenmishandeling (0900 – 20 21 210) op de gemeentelijke website en op de gemeentepagina van de lokale kranten.
 - Verspreiding van foldermateriaal van LICG, Dierenbescherming, etc. over huisdieren / zwerfdieren / in het wild levende dieren via gemeentelijke balie.
-

Bijlage 1: Actuele visie en begrippenkader

Het begrippenkader (de terminologie) met betrekking tot dierenwelzijn is uitgebreid en niet altijd even eenduidig. Derhalve worden hier ten behoeve van deze Nota enkele (actuele) punten kort besproken, mede omdat het “verwarren van misverstanden” de discussie niet ten goede zal komen.

1. **De zorgplicht.** Tegenover dieren hebben wij als mensen een zorgplicht, zelfs een beetje extra, omdat dieren in een gemeente in hoge mate van de mens *afhankelijk* zijn. Deze zorgplicht heeft een juridisch kader, waarbij moet worden gedacht aan Europese en Nationale wet- en regelgeving en aan de bevoegdheden en verplichtingen die gemeenten zelf hebben. Deze kaders zijn echter niet altijd volledig en ook niet altijd eenduidig. De zorgplicht berust zeker ook op algemene principes van empathie en moraliteit in onze huidige samenleving. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan huidige opvattingen over mishandeling, verwaarlozing, onjuist houden, onjuist gebruiken, populatie beheer en “schadebestrijding”. Het zijn met name dit soort opvattingen die niet in alle eeuwen dezelfde waren en ook nu nog steeds veranderen (onderwerp van discussie zijn).
2. **Natuurlijk gedrag versus menselijke beoordeling.** In de dierenwereld bestaat er eigenlijk niet zoiets als goed en kwaad. De ene diersoort is niet beter of slechter dan de andere. Een kat is niet slecht omdat hij vogels vangt (en heeft daar ook geen spijt van), een vogel is niet slecht als hij insecten verorbert. Als mensheid met een hoog ontwikkeld denkvermogen voegen wij wél moraliteit, socialiteit (gemeenschapszin) en cultuur toe. Maar andere culturen (landen) denken bijvoorbeeld toch niet hetzelfde over bepaalde begrippen dan wij. Daarnaast is de dierenwereld nog wat uitgebreid door bijvoorbeeld “nutteloze” oerossen tot stamboekkoeien te maken en “verscheurende” wolven tot brave honden. Deze bewuste toevoegingen maken de definitie van dierenwelzijn nog wat ingewikkelder. Toegevoegde diersoorten krijgen een iets andere status binnen het begrippenkader dan de “echte” wilde dieren etc.
3. **Diersoorten versus individuele dieren (van een soort).** In de loop der tijden zijn er diersoorten uitgestorven, sommige soorten zijn er op dit moment zelfs slecht aan toe. Er zijn daarnaast ook nieuwe soorten ontdekt. Dit natuurlijke proces is op zich ook niet goed of slecht. Maar het wordt pas slecht als de mensheid het geforceerd uitsterven op zijn geweten gaat krijgen, vaak door grove inbreuken op de leefomgeving. Het is terecht dat faunabeschermers daarvoor aandacht vragen.

De gemeente heeft ook bevoegdheden en verplichtingen in het kader van het beschermen van het voortbestaan van diersoorten¹⁰². Maar bij het begrip dierenwelzijn in deze Nota gaat het altijd om een individueel dier in kwestie. Het is daarbij in principe niet relevant van welke soort het dier is.

4. **Gehouden dieren versus in het wild levende dieren.** Zogenaamde gehouden dieren, om welke reden dan ook gehouden (zie 6), hebben in beginsel altijd een eigenaar, die voor hen moet zorgen. Deze is overigens soms moeilijk en ook niet altijd te vinden. Kán of wil of mág een eigenaar niet langer de zorgplicht uitoefenen en dan valt deze toe aan de gemeente. Dit wordt de opvangplicht bepaling genoemd. In het wild levende dieren hebben géén eigenaar, maar ze stellen wel specifieke eisen aan hun leefomgeving. Iedereen neemt in principe voldoende zorg in acht voor déze dieren en hun leefomgeving. Dit wordt de zorgplicht bepaling genoemd.

5. **Van oorsprong inheemse dieren versus exoten.** Veel gehouden diersoorten en ook een aantal in het wild levende diersoorten worden nog steeds gedefinieerd als exoten, omdat ze van oorsprong niet inheems waren. Hoewel er natuurlijk best wel extreme gevallen van exoten benoemd kunnen worden (papegaaien, schildpadden), begint dit onderscheid langzamerhand steeds moeilijker te worden. Hoelang moet je als soort al in Nederland voorkomen om géén exoot meer genoemd te worden? Wolven liepen hier vroeger vrij rond, maar hoe zouden we dat nu vinden? En als je nu gewoon in Nederland geboren (gefokt) bent (cavia, goudvis)? En als nu de klimaatverandering de oorzaak is? Het is dus absoluut goed dat faunabeschermers aandacht vragen voor faunavervalsing, zeker als deze naar verwachting ook nog eens zeer problematisch zal gaan verlopen (muskusratten, wasberen, grijze eekhoorn), maar het begrip dierenwelzijn gaat om een individueel dier, ongeacht de eventuele exotische oorsprong.

6. **Redenen voor het houden van dieren.** De algemene principes van empathie en moraliteit worden vaak anders ingevuld al naar gelang de redenen waarom een dier gehouden wordt. Deze gelegenheidsaanpassingen mogen betwijfeld worden of zijn zelfs geheel ten onrechte.

¹⁰² Bijvoorbeeld bij het afgeven van een kapvergunning moet de gemeente onderzoek doen naar de aanwezigheid van beschermde diersoorten in de betreffende houtopstand en de mate waarin door de voorgenomen kap (de leefomgeving van) deze soorten wordt aangetast. Dit kan leiden tot het weigeren van een vergunning of het stellen van voorwaarden aan de vergunning (verplichting tot het planten van nieuwe bomen; na een bepaalde datum mogen de bomen pas worden geveld).

Een korte opsomming moge dit verduidelijken:

- Gezelschapsdieren (zowel huisdieren als exoten)¹⁰³. Ze worden gehouden uit liefhebberij door eigenaren, maar we krijgen soms te maken met uitwassen als te dikke hondjes met jasjes aan, de goudvissenkommen, dieren beschouwd als “kinderspeelgoed” etc.
- Hobbydieren. Dit zijn meestal van oorsprong landbouwhuisdieren zoals schapen, geiten en kippen. Er komen uitwassen voor als verkeerd gehouden pony's etc.
- Educatie. Dit betreft meestal dierentuinen en kinderboerderijen. Uitwassen betreffen voornamelijk het fokbeleid.
- Vermaak. Dit betreft meestal circussen en vermaaksevenementen. Voorkomende uitwassen zijn bijv. wilde dieren in circussen en wedstrijden biggen vangen, ganzen trekken of schapen scheren.
- De bedrijfsmatig gehouden dieren. De uitwassen hier zijn de zgn. bio-industrie (niet te verwarren met de biologische landbouw), de nertsenfokkerijen, het verboden zwanendriften¹⁰⁴, etc.
- Proefdieren. Dit betreft meestal biomedisch onderzoek, maar bij de cosmetica industrie komen zeker uitwassen voor.
- De beschermde dieren die in het wild leven. Dit zijn strikt genomen misschien geen gehouden dieren, maar door hun beschermde status wel een aparte probleemgroep zoals de korenwolf, de broedende meerkoet, de paddentrek etc.
- Zwerfdieren. Dit zijn strikt genomen geen gehouden dieren, want het zijn dieren die buitenshuis leven en die geen aanwijsbare eigenaar hebben of die niet door een eigenaar worden opgeëist. Een zwerfdier kan zowel een verwilderd huisdier zijn, dat al een hele tijd buiten leeft, als een in het wild geboren dier (zie ook 7).

¹⁰³ Een gezelschapsdier is een huisdier dat tot doel heeft de mens gezelschap te houden. Een gezelschapsdier heeft doorgaans geen functie in de zin van een taak. Een huisdier is een dier dat in of om het huis woont of leeft. Vroeger werden huisdieren voornamelijk gehouden om hun nut, bijvoorbeeld de hond was een waakhond, de poes was een muizenvanger. Tegenwoordig worden dieren vaak uitsluitend als gezelschapsdier gehouden. Gezelschapsdier is enger in betekenis dan huisdier.

¹⁰⁴ Het houden van zwanendriften is een speciale manier van het houden van zwanen. Daarbij worden knobbelzwanen gehouden voor hun veren, dons en vlees en soms ook als siervogel. Het houden van zwanendriften is zeer dieronvriendelijk, omdat de dieren onder meer worden geleewiekt. Dat betekent dat de punt van één van de vleugels onverdoofd wordt afgehakt of afgebrand met een gloeiende draad, zodat de zwaan nooit meer kan vliegen. Ook krijgen de zwanen een tatoeage op hun snavel. Bij het vangen worden de dieren doorgaans zeer ruw behandeld en het doden van de dieren vindt op een dieronwaardige manier plaats. Ondanks een zwaarwegend advies van de Raad voor Dier Aangelegenheden (RDA) heeft de minister van LNV op 31 maart 2008 aan deze zwanendrifter tot 2013 ontheffing verleend op het verbod om zwanendriften te houden. Het betreft het houden van 600 koppels getatoeëerde en geleewiekte zwanen in het Groene Hart (Zuid-Holland en Utrecht). Die ontheffing betrof artikel 34 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren waarbij het verboden is om knobbelzwanen te houden, want de knobbelzwaan is een beschermd dier. Ook kreeg de zwanendrifter ontheffing van bepalingen in de Flora- en faunawet (o.a. artikel 10, waarbij het verboden is broedende beschermde vogels te storen).

Vooraf de zwerfkatten vormen in de meeste gemeenten een probleem, omdat deze voor veel overlast zorgen, een gevaar voor de volksgezondheid kunnen worden en de populatie zonder een gericht beleid (vangen – neutraliseren – terugzetten) explosief in omvang toeneemt.

7. Overlast, schadelijkheid, verwilderde exoten, verwilderde huisdieren etc. Het omgaan met deze begrippen is in principe in hoge mate subjectief.

Extreme gevallen zullen door iedereen snel erkend worden (de hoofdluis, de malariamug), maar de overlast van een blaffende hond bij de burens is al van een heel andere orde. Wie zelf naast een veehouderij gaat wonen moet later niet klagen over de "stank" van de koeien. En zijn zgn. boerderijkatten nu zwerfkatten of hebben ze toch de boer als eigenaar? Het oordeel over "*wat door sommigen zo wordt ervaren*" en "*wat feitelijk zo is*" zal mede afhangen van de lokale moraliteit, socialiteit en cultuur (past het nog in de omgeving) en vraagt in het algemeen veel wijsheid. De gemeente wordt daarbij in vele gevallen wel geholpen door wettelijke kaders, maar deze zijn op hun beurt soms te vaag en nog onderwerp van discussie. De hoofdregel is: "*dierenwelzijn vraagt in gerechtvaardigde situaties om duurzaam effectief ingrijpen met de meest diervriendelijke middelen*". Dit kan betekenen preventie, verjagen, vangen en verplaatsen, beperken van (schadelijke) gevolgen en pas in uiterste instantie, als géén alternatieven meer beschikbaar zijn, doding met de meest diervriendelijke methode. De kosten voor het doden lijken helaas meestal relatief laag, dus de neiging hiertoe bestaat snel en eufemismen voor het woord "doden" zijn volop beschikbaar. Het is bewezen de minst effectieve methode. Populaties blijven terugkomen als de leefomgeving geschikt is en bij het gebruik van chemische middelen treedt zelfs resistentie op (nog afgezien van de gevaren voor mensen).

8. Jagen en vissen als vermaak. De hoofdregel is: "*het doden van dieren als vermaak en het daaraan voorafgaand onherroepelijk laten lijden van dieren past niet meer in de huidige moraliteit, socialiteit en cultuur*". Het bestuurlijk oordeel over wat in dit kader nog zou mogen worden toegestaan vraagt wederom veel wijsheid. Liefhebbers van jagen en vissen hanteren daarvoor uiteenlopende argumenten, hun behoefte zal wel nooit helemaal verdwijnen. Mensen zouden van nature jagers zijn, maar dat was lang geleden en niet voor vermaak maar voor voedsel. Ook het voedsel argument is tegenwoordig echter nauwelijks te handhaven, want het gaat toch vaker om de jachttrofeeën of de jachtprestaties. Bovendien zijn de veehouderij en de viskwekerij voor voedselproductie ruim voldoende, hoewel het daar ook niet altijd diervriendelijk toegaat.

Soms voldoet gevangen wild of vis zelfs aan de definitie van "chemisch afval" als gevolg van de milieuvervuiling. Populatiebeheer is ook al geen sterk argument, want een verkeerde beïnvloeding van het natuurlijk evenwicht kan gemakkelijk het gevolg zijn. Voor schadebestrijding geldt in feite hetzelfde (zie vorig punt). Het zij herhaald, het is gebleken de minst effectieve methode te zijn. Vanuit een geheel andere hoek komen de argumenten: "de dieren lijden er niet onder, vissen hebben toch geen gevoel en de dieren hebben toch een mooi leven gehad". Dit zijn eigenlijk meer excuses dan argumenten. Ingrijpen in het leven van dieren is slechts gerechtvaardigd als er zwaarwegende belangen in het spel zijn. Hierbij valt te denken aan gevaar voor de openbare veiligheid, de volksgezondheid of aanzienlijke landbouwschade. Jagen en vissen als vermaak is maatschappelijk niet langer te verdedigen als een zwaarwegend belang.

9. **Faunabeheer en natuurbeheer.** Dit onderscheid kwam in punt 5 ook even aan de orde. Faunabeheer is in principe selectief, het voortbestaan van een bedreigde populatie kan boven een andere (niet bedreigde) gesteld worden. Bedreigende roofdieren worden daar vaak snel de dupe van. Gezien tegen de achtergrond van het natuurlijk evenwicht is dit menselijk ingrijpen een nogal onnatuurlijk proces, hoewel soms nodig. Natuurbeheer gaat daarom meer uit van de natuurlijke regulatie, alle dieren tellen in principe evenzeer mee, in onderlinge afhankelijkheid en in relatie met de flora. Soms kent dit echter ook uitwassen, bijvoorbeeld de zaak van de zgn. Schotse Hooglanders. Gefokte Schotse runderen (landbouwhuisdieren) worden op een veel te klein territorium gezet, daar laat men ze van honger omkomen (door niet bij te voeren) en dan roept men dat de "natuur" zijn werk heeft gedaan. Het bestuurlijk oordeel in dit soort zaken blijft moeilijk. Bij dierenwelzijn gaat het, zoals eerder gezegd, altijd om een individueel dier in kwestie, ongeacht de bedoelingen van Faunabeheer en/of Natuurbeheer.
10. **Beleidssterreinen.** Dierenwelzijn staat in de huidige samenleving niet apart, maar heeft grenzen en overlappingen met de beleidsterreinen, zoals de openbare orde, de veiligheid, de verkeersveiligheid, de volksgezondheid, de openbare zedelijkheid, het rampenplan, het rampenbeheersplan, het landschapsontwikkelingsplan, de ecologische infrastructuur, de samen met het Rijk en de provincie op te stellen structuurvisie, de bestemmingsplannen, de milieuvergunningen, de bouwvergunningen, de kapvergunningen, het openbaar groen, de bestrijdingsmiddelen en de dierziekten. Dierenwelzijn is bij voorkeur een mede beslispunt, maar moet in de praktijk soms ook wijken voor de "grotere" belangen. Afstemming met deze terreinen is dus gewenst en altijd zal gekozen moeten worden voor de minst dieronvriendelijke maatregelen.

Bijlage 2: Herziening APV 2009

De Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Bodegraven voor het jaar 2009 is op grond van artikel 149 Gemeentewet op 2 juli 2009 door de Raad van de gemeente Bodegraven vastgesteld. Deze verordening bevat een aantal bepalingen, die rechtstreeks betrekking hebben op dieren in de gemeente Bodegraven. Deze worden hieronder kort toegelicht en tevens wordt aangegeven welke artikelen aangevuld of gewijzigd moeten worden bij de herziening van de APV2009.

- Artikel 2:58 Loslopende honden verbiedt een eigenaar of houder van een hond deze niet aangeliend te laten lopen binnen de bebouwde kom op de weg en publiekelijk toegankelijke speelruimten voor kinderen of andere door het college aangewezen plaatsen en voorzien van een halsband met identiteitspenning op de openbare weg. Van dit verbod zijn eigenaren of houders van geleidehonden uitgesloten.

Beleidsvoornemen 11:

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 artikel 2:58 (Loslopende honden) aanvullen met een lid 4 betreffende de gedragingen van die hond in de openbare ruimte.

- Artikel 2:59 Verontreiniging door honden schrijft voor dat de eigenaar of houder van een hond verplicht is, indien de hond zich op een weg of op een voor publiek toegankelijke plaats bevindt, ervoor te zorgen;
 - o dat die hond zich niet van uitwerpselen ontdoet;
 - o een deugdelijk opruimmiddel voor het verwijderen van de uitwerpselen bij zich te dragen, en dit op eerste vordering van een ambtenaar belast met de zorg voor de naleving ervan te tonen (dit is niet van toepassing indien er, waar aanwezig, gebruik gemaakt wordt van de gemeentelijke hondenaafvalbakken).
- Artikel 2:60 Gevaarlijke honden biedt de gemeente de mogelijkheid voor de aanpak van agressieve honden [~~in gevallen waar de Regeling Agressieve Dieren (RAD)~~¹⁰⁵ ~~niet van toepassing is~~]. Het college kan de eigenaar opleggen dat de hond kort aangeliend moet zijn of voorzien van een muilkorf. Tevens moet de hond voorzien zijn van een optisch leesbaar, niet verwijderbaar, identificatiekenmerk in het oor of de buikwand.

Dit artikel moet worden aangepast omdat de RAD per 1 januari 2009 is komen te vervallen.

¹⁰⁵ Per 1 januari 2009 is de Regeling Agressieve Dieren (RAD) ingetrokken. Hierdoor is artikel 74 Gwwd komen te vervallen, die de medebewindstaak van de burgemeester met betrekking tot agressieve dieren regelde. Artikel 2:60 lid 4 is daarom een dode letter geworden.

- Artikel 2:61 Houden van hinderlijke of schadelijke dieren biedt de gemeente de mogelijkheid om buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer het houden van bepaalde dieren te verbieden in gedeelten van de gemeente of bepaalde daartoe aan te wijzen plaatsen.
- Artikel 2:62 Loslopend vee schrijft voor dat de rechthebbende op vee dat zich bevindt in een aan een weg liggend weiland of terrein dat niet van die weg is afgesloten door een deugdelijke veekering, verplicht is ervoor te zorgen dat zodanige maatregelen worden getroffen dat dit vee die weg niet kan bereiken.
- Artikel 2:63 Duiven schrijft voor dat de rechthebbende op duiven verplicht is ervoor te zorgen dat die duiven niet kunnen uitvliegen tussen 08.00 uur en 18.00 uur in een door het college te bepalen tijdvak dat ligt tussen 1 maart en 1 juni. Ontheffing is mogelijk. Het verbod is niet van toepassing voorzover de Verordening ophokplicht postduiven van toepassing is.
- Artikel 2:64 Bijen verbiedt bijen te houden binnen een afstand van 30 meter van woningen of andere gebouwen waar overdag mensen verblijven en binnen een afstand van 30 meter van de weg, tenzij maatregelen zijn getroffen om mogelijke hinder te voorkomen. Onder voorwaarden is ontheffing mogelijk.

De APV2009 bevat ook een aantal bepalingen, die indirect betrekking hebben op dieren in de gemeente Bodegraven, zoals:

- De artikelen 4:10 t/m 4:17 (het bewaren van houtopstanden) die van invloed kunnen zijn op het welzijn van broedende en nestelende vogels in bomen die bestemd zijn voor de kap.

Beleidsvoornemen 17:

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk zal bij de herziening van de APV2009 in artikel 4:14 (Bijzondere vergunningsvoorschriften) opnemen, dat bij het kappen van houtopstanden broedende vogels en nesten niet verstoord mogen worden.

Bijlage 3: Stappenplan bestrijden dierenoverlast

In bijlage 1 (Actuele visie en begrippenkader) onder punt 7 staat aangegeven dat de mens vaak de oorzaak is van dierenoverlast en dierplagen¹⁰⁶. Dit is meestal gerelateerd aan het voeren van dieren, het laten slingeren van etensresten, hygiëne in en rond huis, dumpen van zwerfvuil, etc. Het gevolg is dat het aantal dieren toeneemt waardoor de kans op overlast of schade ook toeneemt. Een ander gevolg is dat de agressie tegen dieren ook toeneemt. Met beide gevolgen wordt de lokale overheid geconfronteerd. De maatschappij vraagt om oplossingen. Of zoals Paulus de Wit (wethouder Slotervaart van de gemeente Amsterdam)¹⁰⁷ het zegt: *“Dieren zijn een welkome aanvulling in de stad! Het feit dat ze ons soms overlast bezorgen, hebben we vaak zelf in de hand. Daar mogen de dieren toch niet de dupe van worden.... dat moeten we oplossen.”*

De Nota “Beleid en aanpak van schade of overlast door dieren in de openbare ruimte” van de gemeente Amsterdam is niet bij alle maatschappelijke organisaties even goed ontvangen. Dat laat onverlet dat deze nota een voorbeeld is van het feit, dat er onder de belangrijkste spelers op dit gebied (overheid, politiek, dierenwelzijnsorganisaties, gezondheidsorganisaties en burgers) steeds meer consensus begint te ontstaan, dat *“overlast en of schade door dieren in gerechtvaardigde situaties om duurzaam effectief ingrijpen vraagt, maar dan wel uit oogpunt van dierenwelzijn met de meest diervriendelijke middelen”*. Welke dat zijn zal altijd onderwerp van discussie blijven tussen de politiek, de uitvoerende instanties en de dierenbelangenorganisaties. Deze discussies gaat de gemeente Bodegraven – Reeuwijk niet uit de weg. Daarvoor biedt het stappenplan bestrijden dierenoverlast ook alle ruimte. Het is een beslissingsmodel, gebaseerd op de Amsterdamse situatie, maar toegesneden op de situatie in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk.

Het beslissingsmodel voor bepalen en verhelpen van overlast en/of schade werkt met een aantal vragen, die achtereenvolgens moeten worden afgewerkt tot er een maatregel uitrolt. De vragen verschillen per diersoort.

¹⁰⁶ Over dierplagen wordt gesproken als men wordt “geplaagd” door dieren. Dit “plagen” veroorzaakt een bepaalde mate van overlast en/of schade. Maar bij welke mate van overlast en/of schade moet de gemeente overgaan tot beheersing ervan en het treffen van maatregelen? Hierbij zijn van belang de begrippen overlast, schade en de mogelijke gevaren voor de volksgezondheid. De mate van schade, risico en acceptatie bepalen de keuze van de maatregelen.

¹⁰⁷ Nota Beleid en aanpak van schade of overlast door dieren in de openbare ruimte, gemeente Amsterdam, 2008.

Voor het beperken van overlast en/of schade door vogels wordt het volgende diervriendelijke stappenplan gehanteerd:

1. Is de mate van overlast dusdanig dat ingrijpen nodig is?
 - a. Nee, dan wordt voorlichting gegeven waarom niet wordt ingegrepen.
 - b. Ja, dan zijn de volgende vragen van toepassing.
2. Is het mogelijk om met het verhogen van het acceptatieniveau de overlast op te lossen?
 - a. Ja, dan het acceptatieniveau verhogen door voorlichting.
 - b. Nee, dan zijn de volgende vragen van toepassing.
3. Is ingrijpen in het voedselaanbod¹⁰⁸ voldoende¹⁰⁹? Nee, dan:
4. Is wering van de vogels voldoende? Nee, dan:
5. Is beheersen van de broedplekken voldoende? Nee, dan:
6. Is wegvangen en verplaatsen voldoende? Nee, dan:
7. Is de inzet van natuurlijke vijanden voldoende? Nee, dan:
8. Bestrijden met de minste pijn en stress¹¹⁰!

Wordt vanaf stap 3 de vraag met Ja beantwoord, dan wordt de desbetreffende beheersmaatregel uitgevoerd. Het stappenplan moet ook worden uitgewerkt in een vastomlijnd werkprotocol voor de gemeentelijke organisatie, die de beheersmaatregelen moet uitvoeren.

¹⁰⁸ De gemeente Amsterdam overweegt om in het APV een verbod op het voeren van vogels op te nemen. Dit verbod stuit op veel weerstand van dierenbelangenorganisaties, omdat veel vogels totaal afhankelijk zijn geworden van de mens. Een totaal verbod op voeren betekent dat deze dieren de honger dood sterven, wat zeer dieronvriendelijk is. Het betekent ook meer overlast op plekken, waar voedsel te vinden is, bijvoorbeeld winkelcentra, snackbars, etc.

¹⁰⁹ Hierbij kan men denken aan het verlagen van het voedselaanbod, het stimuleren van goed en gevarieerd voeren, maar niet altijd en niet overvloedig.

¹¹⁰ Hierbij is in beginsel jagen geen alternatief (zie ook activiteit 14: Jacht, beheer en schadebestrijding en bijlage 1: Actuele visie en begrippenkader, punt 7).

Bijlage 4: Toezicht op het dierenwelzijn

Norm dierenwelzijn

De algemene zorgplicht voor dieren¹¹¹ is slechts een zijde van de medaille “dierenwelzijn”. De andere zijde is het toezicht houden op het naleven van die zorgplicht en het dierenwelzijn. Hierbij is essentieel wat men onder dierenwelzijn verstaat.

Dierenwelzijn is de kwaliteit van het leven van dieren zoals het wordt ervaren en gewaardeerd door het dier zelf. Uitgangspunt hierbij is de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren. Dit is ook het uitgangspunt van het beleid en de wetgeving van de overheid. Dit betekent dat erkend wordt, dat een dier een individueel wezen is met een eigen leven, ervaringen en gevoelens. Het dier heeft een eigen waarde en eigen belangen, los van de (nuts)waarde die het dier heeft voor de mens.

Als men ergens toezicht op wil houden, dan moet men wel weten waarop. In de politiek, maar ook binnen organisaties zoals de Dierenbescherming worstelt men met de norm die men aan dierenwelzijn wil / moet verbinden. De norm bepaalt de reikwijdte van het toezicht. De wet is daarbij het vangnet en het absolute minimum.

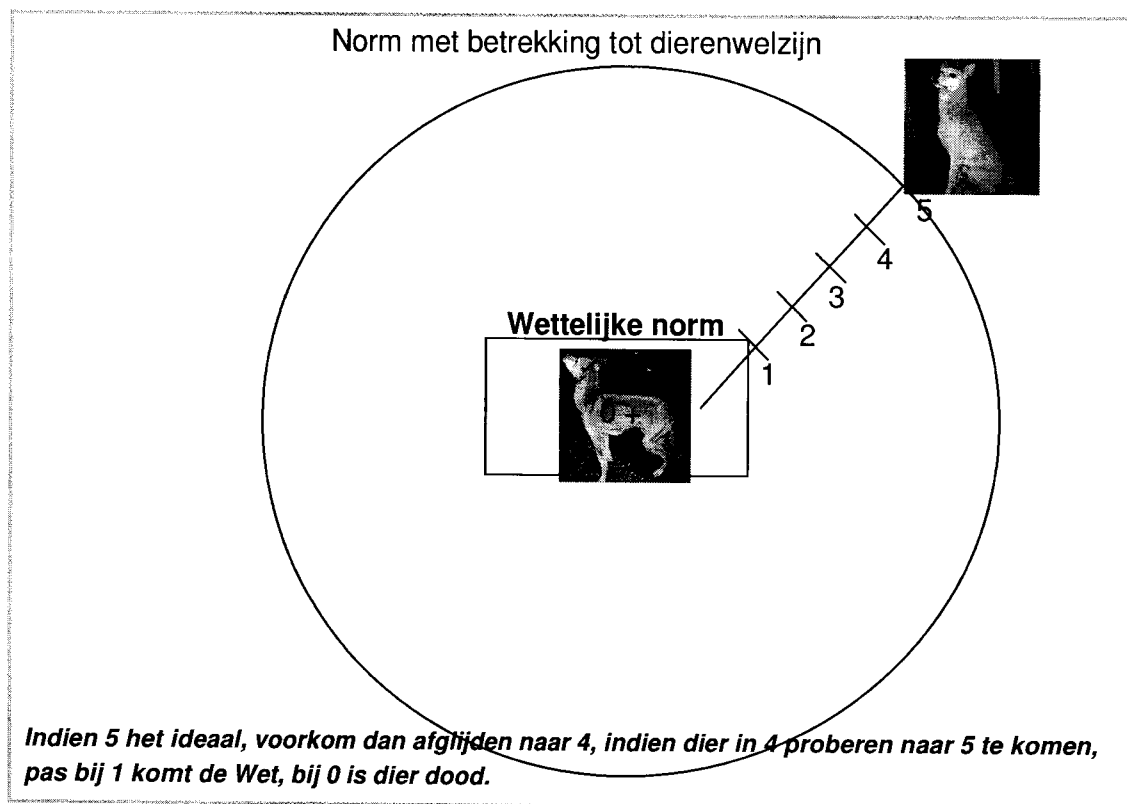
Onder toezicht dierenwelzijn wordt verstaan het preventief en repressief toezicht houden in de Nederlandse maatschappij op het welzijn van dieren. Dit toezicht is gebaseerd op een norm. Hiervoor worden toetsingscriteria ontwikkeld, die zijn gebaseerd op de definitie van dierenwelzijn. Uitgangspunt hierbij zijn de vijf vrijheden van Brambell (1965)¹¹², namelijk dieren zijn gevrijwaard van:

1. honger, dorst en onjuiste voeding;
2. mentaal en fysiek ongerief;
3. pijn, verwonding en ziekten;
4. angst en chronische stress;
5. belemmeringen om natuurlijk, soorteigen gedrag te vertonen.

¹¹¹ Zie bijlage 1: Actuele visie en begrippenkader, punt 1.

¹¹² Nota Dierenwelzijn, ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2007, blz. 10.

Dierenwelzijn betreft dus de kwaliteit van het leven van het dier, waarbij de houder van het dier (eigenaar, oppasser, hoeder, etc.) de “5 vrijheden” respecteert en daarmee de grenzen van het adaptatievermogen van het dier niet overschrijdt¹¹³.

De norm wordt gevisualiseerd door bovenstaande figuur. In het ideale geval (5) wordt voldaan aan de vijf vrijheden van Brambell. Wilde dieren in een circus voldoen hier absoluut niet aan. Zij kunnen geen soorteigen gedrag vertonen en leiden aan angst en chronische stress. Om naar 5 te komen zouden alle wilde circusdieren weer terug moeten naar hun natuurlijke habitat. Dit is een onhaalbare zaak. Daarom moeten er bij toezicht op het dierenwelzijn keuzes worden gemaakt. Welke dat zijn in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk wordt bepaald door het te voeren beleid op het gebied van dierenwelzijn (bijvoorbeeld ten aanzien van evenementen met dieren, kinderboerderijen, zwerfkatten, etc.). Er is hierbij helaas geen universele manier om toezicht op het dierenwelzijn uit te voeren. Wel is er onderscheid in het soort toezicht dat uitgeoefend kan worden.

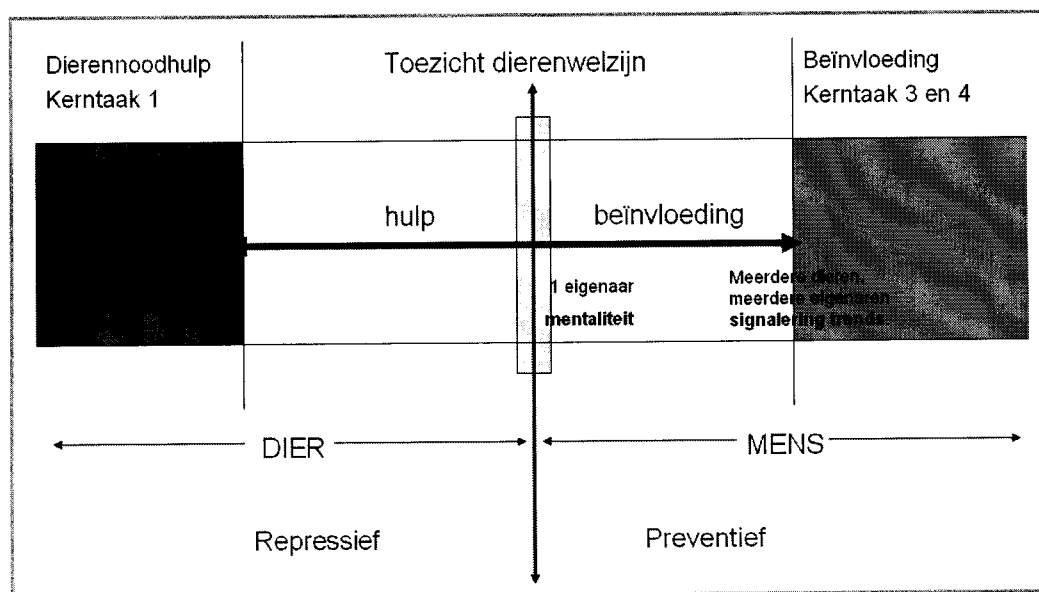
¹¹³ Dit is de werkdefinitie van het begrip Dierenwelzijn uit de Nota Dierenwelzijn, ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2007, blz. 10.

Soorten toezicht op het dierenwelzijn

Toezicht op het dierenwelzijn kent in beginsel twee vormen. Deze zijn:

- pro – actief toezicht door middel van preventie, voorlichting, maatschappelijke beïnvloeding, politieke beïnvloeding, routine controles, veldwerk (preventiemedewerker / diermaatschappelijk werker), signalering;
- reactief toezicht door middel van repressie en actief optreden (landelijk meldnummer dierenmishandeling, lokaal meldnummer dieren noodhulp, veldwerk (inspectie / onderzoek meldingen) en signalering).

Aanvang van toezicht op het dierenwelzijn gebeurt altijd op basis van meldingen of "geluiden" / signalering uit de maatschappij. Omdat niet op ieder "geluid" kan worden gereageerd, moet er een beoordeling plaatsvinden op welke inbreuk er op het dierenwelzijn wordt verwacht of plaatsvindt. Hiervoor wordt in de loop van 2010 / 2011 door de Dierenbescherming per categorie dieren een checklist vervaardigd.

Toezicht op het dierenwelzijn zit tussen dieren noodhulp en maatschappelijke beïnvloeding in. Dit wordt gevisualiseerd in bovenstaande figuur. Activiteiten die niet binnen toezicht dierenwelzijn vallen, vallen onder:

- dieren noodhulp; dit heeft altijd een spoedeisend karakter (bijvoorbeeld gewonde dieren, zwervkatten problematiek); dit wordt vanaf 2011 in de openbare ruimte van de oude gemeente Bodegraven uitgevoerd door de werkgroep Bodegraven van de Dierenbescherming NSA Rijnland (zie activiteit 1: "De opvang en verzorging van gevonden dieren" en activiteit 3: "Gewonde dieren");

of onder:

- maatschappelijke beïnvloeding; op korte termijn is er geen oplossing, maar het is wel zeer wenselijk dat er iets gebeurt (bijvoorbeeld overlast door dieren); het moet over meerdere dieren gaan of over meerdere zelfde gevallen (bijvoorbeeld bijtincidenten van honden).

Bij toezicht op het dierenwelzijn is registratie van incidenten essentieel, omdat op deze wijze ook een trend of herhaling zichtbaar wordt. Idealiter zou iedere (incident) melding ter plaatse onderzocht moeten worden. Daaronder ook begrepen de sociale (preventie) meldingen, geestelijke en andere maatschappelijke hulpbehoevenden. Volgens recent wetenschappelijk onderzoek is er een relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld ("de cirkel van geweld")¹¹⁴, een relatie die óók in ons land helaas vaak voorkomt maar waar tot nu toe weinig concreets over bekend was. Kennis en herkenning van deze relatie zal naar verwachting bijdragen tot betere preventie en eerdere interventies in geweldssituaties binnen gezinnen teneinde maatregelen te treffen om de bescherming van mensen en dieren beter te waarborgen.

De rol van de gemeente bij het toezicht dierenwelzijn is pro-actief en ligt voornamelijk in het preventieve gedeelte: voorlichting, signalering, voorwaardenscheppend, bindend, samenbrengend (zie beleidsvoornemen 14).

¹¹⁴ M.J. Enders-Slegers en M. Janssen, Cirkel van geweld. Verbanden tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld, Universiteit van Utrecht, januari 2009.

Bijlage 5: Gedragscodes Flora- en faunawet

Algemeen

De Flora- en faunawet verplicht de gemeente om bij het nemen van beheermaatregelen en ruimtelijke ingrepen rekening te houden met alle beschermde soorten die door de maatregel c.q. ingreep beïnvloed kunnen worden. Omdat bij de uitvoerende niet altijd precies bekend is welke beschermde soorten in de openbare ruimte leven, dient eerst een inventarisatie plaats te vinden. Om uit te sluiten dat beschermde dieren, hun holen, nesten en eieren en beschermde planten worden verstoord of gedood moet de uitvoerende weten waar de holen, nesten en rustplaatsen van de beschermde dieren zijn en waar de beschermde planten groeien. Er kan dan omheen gewerkt worden. Dit betekent dat het niet voldoende is om te weten of een dier of plant aanwezig is, maar dat je ook moet weten waar dier of plant zich bevinden. Dit vraagt een behoorlijke mate van kennis van het gedrag van de dieren.

Zorgplicht, gedragscode, vrijstellingsbesluit

De Flora- en faunawet kent een zorgplicht (artikel 2). Men moet voldoende zorg in acht nemen voor in het wild levende dieren en planten. Om helder te krijgen wat “voldoende zorg” is, wordt er gewerkt met gedragscodes¹¹⁵. Werken volgens een goedgekeurde gedragscode betekent dat je, volgens het ministerie van LNV, voldoet aan de zorgplicht die de Flora- en faunawet oplegt. Het ministerie heeft daarom de gedragscodes opgenomen in het eind februari 2005 gepubliceerde Besluit vrijstelling dier- en plantensoorten, houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. De Gedragscode heeft betrekking op de soorten waarvoor, door een bepaalde werkwijze te hanteren, een vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan worden verkregen (hoewel enkele artikelen zijn uitgezonderd):

- de tabel 2-soorten voor “ruimtelijke ontwikkelingen”;
- de tabel 2- en 3-soorten voor “bestendig beheer en onderhoud” of “bestendig gebruik”¹¹⁶.

Wanneer een activiteit wordt uitgevoerd op een wijze die niet in overeenstemming is met de richtlijnen van de van toepassing zijnde Gedragscode dan vervalt de vrijstelling van het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet. Voor die activiteiten dient in dat geval als vanouds een ontheffing te worden aangevraagd.

¹¹⁵ De gedragscode is als instrument van de Flora- en faunawet in oktober 2004 geïntroduceerd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB).

¹¹⁶ Voor “bestendig beheer en onderhoud” en “bestendig gebruik” worden ook wel de termen “regulier beheer en onderhoud” en “regulier gebruik” gebruikt.

Tabelsoorten

In de Flora- en faunawet worden beschermde planten en diersoorten in drie tabelsoorten ingedeeld, met elk een ander regime voor wat betreft ontheffingen. Deze zijn:

1. Algemene soorten (tabel 1)

Er geldt in de meeste gevallen een vrijstelling voor het aanvragen van een ontheffing voor circa veertig in Nederland algemeen voorkomende beschermde soorten (zoals konijn, egel, veldmuis, mol, ree, bruine kikker en gewone pad). Van deze soorten is men van mening, dat ze zo algemeen zijn dat zelfs als ze een keer geschaad worden, het voortbestaan van de soort niet in gevaar komt. Dit geldt voor de volgende activiteiten:

- bestendig beheer en onderhoud (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, bosbouw, landbouw);
- bestendig gebruik (bijvoorbeeld defensie, recreatie)

en

- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (bijvoorbeeld woningbouw, wegeaanleg).

Voor deze activiteiten hoeft voor algemene soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig – deze wordt getoetst aan het criterium “doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort” (de zogenaamde lichte toets).

2. Overige soorten (tabel 2)

Dit zijn beschermde soorten die niet onder de categorie “algemeen” of “streng beschermd” vallen. Voorbeelden zijn eekhoorn, steenmarter, edelhert, levendbarende hagedis, vals heideblauwtje, moerasparelmoervlinder, kleine modderkruiper. Voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. Een ontheffingsaanvraag voor overige soorten wordt getoetst aan het criterium “doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort” (de zogenaamde lichte toets).

3. Streng beschermde soorten (tabel 3)

Het gaat hierbij om ongeveer honderd min of meer zeldzame soorten. Hieronder vallen de das, hamster, veldspitsmuis, ringslang, boommarter, alle soorten vleermuizen, vroedmeesterpad, kleine groene kikker, adder, hazelworm, bittervoorn, elrits, heideblauwtje, grote vuurvlinder, gaffellibel.

Voor “ruimtelijke ontwikkelingen” geldt géén vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag voor streng beschermde soorten wordt getoetst aan drie criteria:

- er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang (bijv. onderzoek en onderwijs, volksgezondheid);
- er is geen goed alternatief;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets en aan alle drie de criteria moet worden voldaan.

Inhoud gedragscode

Een gedragscode moet gaan over activiteiten en over beschermde soorten die genoemd worden in artikel 16b van het Vrijstellingsbesluit. Een gedragscode moet minstens dezelfde waarborgen bieden als een afzonderlijke ontheffing vanuit de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Deze verbodsbepalingen dienen er voor om te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het gaat in het kader van deze beleidsnota Dierenwelzijn om de artikelen 9 t/m 14a van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat het ministerie van LNV bij de beoordeling van een gedragscode in ieder geval de volgende criteria toetst:

- Een gedragscode moet concreet zijn. Als er in een gedragscode staat dat er “zorgvuldig moet worden gehandeld” is dat niet concreet genoeg. In een gedragscode moet staan op welke manier daar invulling aan wordt gegeven. Een concrete code kan beter worden gehandhaafd.
- Een gedragscode moet leiden tot zorgvuldig handelen met beschermde soorten. Twee zaken zijn dan belangrijk:
 1. Een gedragscode moet ervoor zorgen dat de werkzaamheden geen wezenlijk negatieve invloed hebben op de beschermde soorten.
 2. Een gedragscode moet voorzorgsmaatregelen hebben waardoor schade aan beschermde soorten zo veel mogelijk wordt voorkomen of beperkt. Meestal is een inventarisatie van soorten nodig voordat de werkzaamheden beginnen. Maatregelen zijn bijvoorbeeld:
 - Markeren van bomen of nesten (in het veld en/of op een kaart).
 - Werken buiten het broed- of paarseizoen (zie hiervoor bijvoorbeeld de Natuurkalender).
 - Geleidelijke uitvoering van werkzaamheden, zodat dieren de tijd krijgen om uit te wijken naar een ander leefgebied.

Gebruik goedgekeurde gedragscodes door derden

Een ander (een derde) kan gebruik maken van de vrijstelling die is gegeven naar aanleiding van een goedgekeurde gedragscode. Maar dan moet diegene wel aantoonbaar in overeenstemming met de gedragscode werken. De inhoud van de gedragscode moet worden opgenomen in de eigen werkprotocollen. De werkwijzen (bijvoorbeeld voor de inventarisatie en documentatie), maatregelen en voorwaarden die in de gedragscode staan omschreven, gelden vervolgens ook voor derden. Wie gebruik wil maken van zo'n vrijstelling moet eerst goed bekijken of de gedragscode past bij de eigen situatie.

Er zijn momenteel meerdere goedgekeurde gedragscodes, waaronder:

- De door de Vereniging Stadswerk Nederland en de Vereniging van hoveniers en groenvoorzieners ontwikkelde Gedragscode Flora- en faunawet bestendig beheer gemeentelijke groenvoorziening, juni 2006. De geldigheidstermijn is van 2006 t/m 2010.
- De door het ingenieursbureau Tauw B.V. afdeling Water, Ruimte & Riolerings in opdracht van de gemeente Tiel ontwikkelde Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Tiel, november 2006. Deze Gedragscode is geldig voor zowel "ruimtelijke ontwikkeling" als voor "bestendig beheer en onderhoud" en "bestendig gebruik" voor de jaren 2007-2011.
- De door de Dienst Bouwen en Wonen van de gemeente Leiden ontwikkelde Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden (de Flora- en faunawet in praktijk), 16 september 2005.
- De door het Bosschap samen met Vogelbescherming Nederland en in overleg met Staatsbosbeheer, de Unie van Bosgroepen en de AVIH ontwikkelde Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer 2005-2010.
- De door het Bosschap in samenwerking met Staatsbosbeheer, SBNL, Natuurmonumenten, De Landschappen en de Federatie Particulier Grondbezit ontwikkelde Gedragscode Natuurbeheer.
- De door de Vereniging van projectontwikkelaars Neprom en Bouwend Nederland ontwikkelde Gedragscode Flora en faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector. Dit is een gedragscode ten behoeve van bouwondernemers en projectontwikkelaars. Bouwers hoeven voor regelmatig terugkerende activiteiten, zoals bouwrijp maken of reparaties aan kunstwerken, geen ontheffing meer aan te vragen van de Flora- en faunawet. Maar dan moeten zij wel aan kunnen tonen dat zij de werkzaamheden uitvoeren volgens de gedragscode.

Verder zijn er ook een aantal gedragscodes in wording, waaronder een Gedragscode Ruimtelijke ordening en inrichting gemeenten.

Voor de beleidsnota Dierenwelzijn relevante artikelen Flora- en faunawet

Zorgplicht

Artikel 2: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verbodbepalingen

Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

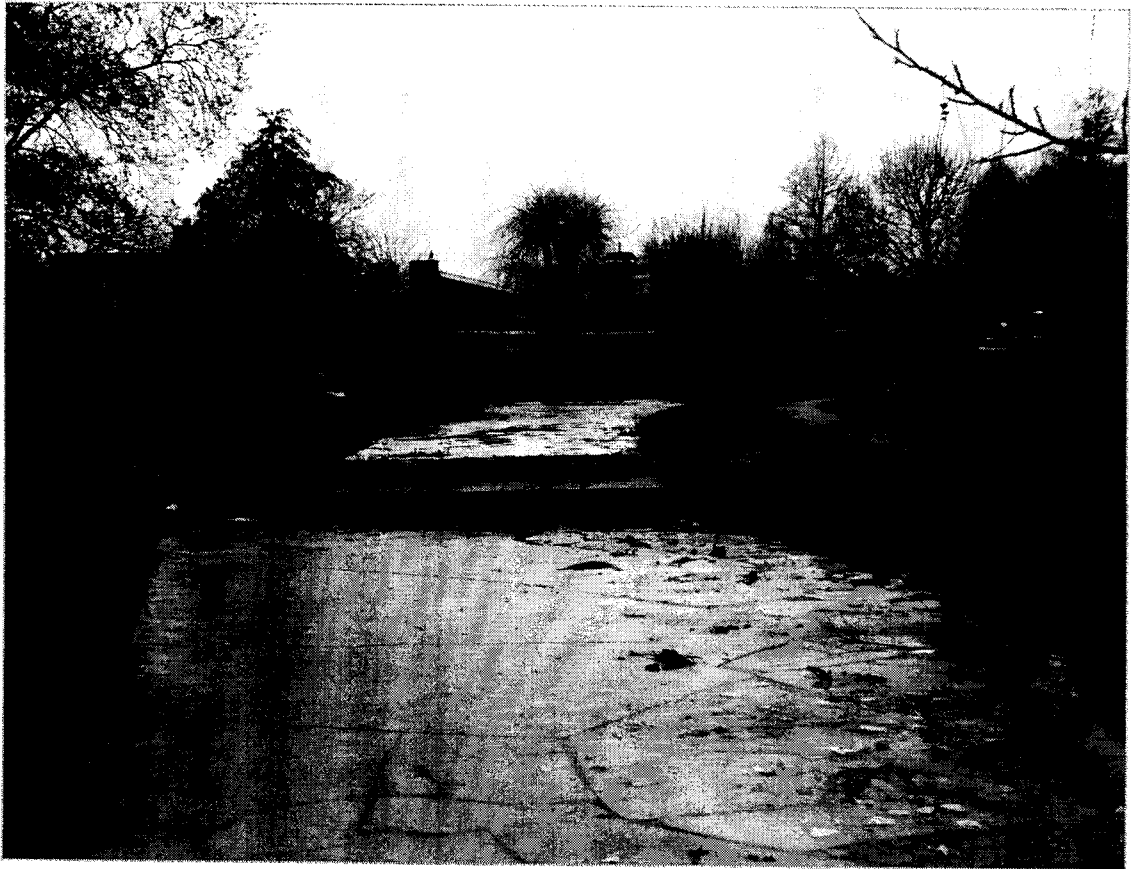
Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ter verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ter verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Artikel 14, eerste lid: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten.

Bijlage 6: Dierziekten

De Nederlandse veehouderij is de laatste jaren getroffen door diverse ziekte-uitbraken. Varkens kregen de varkenspest, kippen de vogelpest en koeien kregen massaal mond- en klauwzeer en sporadisch de gekkekoeienziekte. Bovendien bleken de dieren soms, via het voer, vervuild met dioxine of andere troep. Is dat nou toeval? En kan het weer gebeuren?

Toeval kunnen die ziekte-uitbraken nauwelijks genoemd worden. Diverse deskundigen waarschuwden vooraf 'dat je erop kon wachten' tot een ziekte zich voordeed. Als oorzaken noemden zij de zeer intensieve veehouderij (de zogenaamde bio-industrie) en de vele internationale transporten met dieren. Daar komt bij dat de dieren worden geselecteerd en gefokt op een snelle groei, wat ten koste gaat van de natuurlijke weerstand tegen ziekten.

Gevaarlijk?

Zijn deze dierziekten gevaarlijk voor mensen? Ten dele wel, om twee redenen:

1. Sommige ziekten kunnen ook mensen infecteren (zoönosen).
2. Door gebruik van antibiotica bij dieren kunnen zogeheten multi-resistente bacteriën ontstaan; als mensen daar ziek van worden, is genezing erg moeilijk.

Ongevaarlijk voor mensen zijn mond- en klauwzeer en de varkenspest. Van contact met dieren met vogelpest kunnen mensen oogontsteking krijgen, maar ook bestaat de ernstige verdenking dat mensen er echt ziek van kunnen worden, met mogelijk dodelijke afloop. In zuid-oost Azië zijn al enkele mensen overleden aan vogelgriep. Er bestaat nog geen medicijn tegen vogelgriep. Een horrorscenario is dat het vogelgriepvirus zich zodanig weet te wijzigen dat het van mens op mens kan overspringen – dat zou tot miljoenen doden kunnen leiden!

Behalve al deze dierziekten, dragen dieren vaak ook ziekten bij zich waar ze zelf nauwelijks last van hebben, maar die bij mensen wel voedselvergiftiging kunnen veroorzaken; het gaat dan om bijvoorbeeld Salmonella- en Campylobacterbacteriën.

Hieronder een toelichting op de genoemde ziekten.

MKZ

Mond- en klauwzeer is een virusaandoening, die zorgt voor blaren op de bek en jeuk aan de klauwen. Alleen 'evenhoevigen' kunnen daar last van krijgen: koeien, schapen en varkens, die hebben twee hoefjes per poot. Paarden niet, want die hebben er één. Mensen kunnen geen mkz krijgen. Het eten van vlees van een besmet dier is niet schadelijk voor de gezondheid.

MKZ is zeer besmettelijk. Een beest dat ziek is en even hoest, kan zó de hele stal besmetten. Daarom worden, als de ziekte wordt vastgesteld, heel drastische maatregelen genomen. Hele gebieden worden afgezet, en daarbinnen worden alle evenhoevigen voor de zekerheid gedood. Bij de laatste mkz-uitbraak in 2001 zijn in Nederland 260.000 koeien en schapen gedood. In Engeland, waar de ziekte eerder begon, zijn 3,8 miljoen dieren gedood. Een alternatief voor massaal afslachten is inenten. Het lijkt erop dat inenten voortaan wel wordt toegestaan.

BSE

BSE heet ook wel gekkekoeienziekte; de officiële naam is bovine spongiform encephalopathy. Het is een merkwaardige aandoening, die pas twintig jaar bekend is. De oorzaak is niet een bacterie of virus, maar een prion: een soort eiwit met een eigen willetje, dat bovendien beter bestand is tegen verhitting dan bacteriën of virussen. Hoe dit zo heeft kunnen ontstaan, is niet goed bekend. BSE tast de hersens aan; de koe gaat waggelend lopen, zakt door de poten en gaat dood.

BSE is niet zo besmettelijk als bijvoorbeeld mond- en klauwzeer (mkz). Maar wel veel gevaarlijker. Een besmet dier sterft. Bovendien is BSE waarschijnlijk ook schadelijk voor mensen. BSE kan bij mensen leiden tot de ziekte van Creutzfeldt-Jakob, een dodelijke hersenaandoening. In 2005 lijkt in Nederland een eerste mens hierdoor overleden. Wegens deze schadelijkheid voor mensen worden nu in heel Europa alle koeien in het slachthuis getest op BSE.

Bij schapen bestaat er net zo iets: scrapie. Die ziekte is al veel langer bekend. Beide ziektes lijken met elkaar te maken te hebben. Voor zover bekend is scrapie niet schadelijk voor mensen. Sinds begin 2005 lijken ook geiten hun eigen variant van BSE te kunnen krijgen.

Varkenspest

Varkenspest is een virusziekte waarvoor alleen varkens bevattelijk zijn. Voor mensen is het niet schadelijk, en het eten van besmet vlees is dus niet direct gevaarlijk.

Varkenspest is zeer besmettelijk. Net als bij mond- en klauwzeer worden er drastische maatregelen genomen als de ziekte ergens wordt geconstateerd. Om de zoveel jaar steekt deze ziekte de kop op. Want bijvoorbeeld in Duitsland dragen wilde zwijnen, die vrij in de bossen leven, de ziekte bij zich. Vogels kunnen het virus overbrengen, onder meer via hun uitwerpselen.

De laatste uitbraak van varkenspest in Nederland was in 1997 en '98. De varkensstapel verminderde er met 2,5 miljoen dieren door. De bestrijding kostte 4 miljard gulden, waarvan de overheid 1,5 miljard bijdroeg.

Vogelpest = vogelgriep

Er bestaan twee soorten: pseudo en klassieke vogelpest (Aviaire influenza). De pseudo ('nep') is lastig, maar niet zo ernstig. De klassieke is voor kippen, eenden en ganzen zeer besmettelijk, en dodelijk.

Voor mensen lijkt het eten van vlees van besmette dieren niet schadelijk - maar het moet onmogelijk zijn dat besmet vlees te koop is. Want contact met levende besmette dieren kan dodelijk zijn voor mensen. Tijdens de jongste epidemie van klassieke vogelpest, in 2003, is een Nederlandse dierenarts overleden die het vogelpestvirus onder de leden had.

Inmiddels is in zuid-oost Azië gebleken dat het vogelgriepvirus op mensen kan overspringen. Daar zijn al tientallen mensen aan overleden. De vrees bestaat dat het virus (nadat het zich heeft weten te veranderen) ook van mens op mens kan overspringen - dat zou een ramp kunnen veroorzaken met (vele) miljoenen doden als gevolg.

De uitbraak van vogelpest in 2003 kostte aan circa dertig miljoen dieren het leven; er waren in Nederland ongeveer 100 miljoen kippen. Heel tragisch was dat veel mensen verplicht werden hun hobbykippen te laten doden, omdat ook die besmet hadden kunnen zijn. De economische schade is ook aanzienlijk: naar schatting 750 miljoen euro. Nederland was met 7 miljard stuks per jaar de grootste exporteur van eieren.

De gemeente Bodegraven hanteert het Protocol calamiteitendienst Vogelgriep d.d. januari 2008. Hierin worden de hygiënemaatregelen beschreven hoe men dient te handelen bij het ophalen, verpakken en vervoeren van zieke, gewonde of kadavers van wilde vogels.

Blauwtong

Blauwtong is een virusaandoening bij schapen. Om precies te zijn: bij herkauwers, maar koeien en geiten worden er meestal niet ziek van. Schapen kunnen er ook dood aan gaan. Dit virus is niet gevaarlijk voor mensen; ook honden en katten worden er niet ziek van.

Q-koorts

De Q-koorts is een ziekte die vooral bij geiten voorkomt, maar ook wel bij andere dieren, zoals schapen. Ook mensen kunnen ziek worden van deze bacterie aandoening. In Nederland komt deze ziekte vooral sinds 2005 voor. Er zijn al ruim tweeduizend mensen ziek door geworden, en vijf doden worden hieraan toegeschreven. Daarmee is deze ziekte in Nederland dus dodelijker dan de Mexicaanse griep!

Bijlage 7: Dieren in het rampenplan

In activiteit 12 (Dieren in het rampenplan) is aangegeven, dat in de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk voor de dieren het nodige is geregeld in proces 14 (Opvang & Verzorgen) d.d. mei 2009 en de bijbehorende werkinstructies medewerkers Opvang en Verzorgen. Hieronder volgen enige suggesties, die meegenomen kunnen worden bij een verdere aanscherping of herziening in het kader van de harmonisatie Bodegraven / Reeuwijk:

- In de lijst van netwerkpartners ontbreken de Dierenbescherming (nu: Dierenbescherming Afdelingen Bodegraven en Gouda; vanaf medio 2011: de Dierenbescherming NSA Rijnland), de stichting Dierenhulpverlening Woerden (DHW) en kinderboerderij “De Oude Zusteruin”. Hierdoor spelen deze organisaties momenteel nog geen rol bij het vervoer (de dierenambulances van DHW) en de opvang van dieren (noodopvang Dierenbescherming Bodegraven; dierenasiel in Woerden; “De Oude Zusteruin) en in de jaarlijkse rampenbestrijdingsoefeningen.
- Ook is bij de registratie van huisdieren en vee het elektronisch identificeren van dieren, door middel van het uitlezen van een ingebrachte chip, onderbelicht. Indien de begeleiders zouden zijn voorzien van chiplezers, dan zou van dieren, waarvan de identiteit niet bekend is, maar die wel gechipt zijn de eigenaar snel en eenvoudig kunnen worden opgespoord. De Dierenbescherming beschikt over chiplezers. Vrijwilligers van de Dierenbescherming zouden daarom in het proces opvang van huisdieren en vee kunnen worden ingeschakeld als begeleider.
- Daarnaast wordt in de werkinstructie / checklist operationeel maken opvanglocatie primair aandacht besteed aan het opvangen van mensen en slechts zijdelings aan het opvangen van huisdieren. Het opvangen en (medisch) verzorgen van huisdieren (honden, katten, cavia's, konijnen, fretten, vogels, etc.) vraagt om een andere inrichting van de opvanglocatie (bijvoorbeeld: Controleer opvanglocatie op aanwezigheid van skyboxen¹¹⁷ of andere opvangkooien met bijbehorende voer- en waterbakken, dekens en andere bedekking voor de bodem van de kooien, voer voor verschillende dieren en vers water).
- Omdat de opvang en verzorging van huisdieren en vee om veel specialistische kennis vraagt, zou in het actiecentrum naast een coördinator materiële hulpverlening een specifieke coördinator dierenopvang moeten zijn.

¹¹⁷ Skyboxen zijn kooien die in de luchtvaart worden gebruikt om dieren in te vervoeren. Deze zijn ideaal om dieren, bijvoorbeeld katten en kleinere honden, tijdelijk in op te vangen.

